

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING СУВ КОДЕКСИ

I БЎЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-боб. Асосий қоидалар

1-модда. Ушбу Кодекс билан тартибга солинадиган муносабатлар

Ушбу Кодекс сув, сув объектлари, сув хўжалиги объектлари ва сув фонди ерларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солади.

2-модда. Ушбу Кодекснинг асосий вазифалари

Ушбу Кодекснинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

аҳолини, иктисодиёт тармоқларини ва экологик тизимларни сув билан барқарор таъминлашга эришиш ҳамда уни сақлаб туриш;

иклим ўзгаришини ҳисобга олган ҳолда сувларни оқилона бошқариш ва улардан фойдаланиш ҳамда тежаш;

сувларни булғаланиш, ифлосланиш ва камайиб кетишдан муҳофаза қилиш;

сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф этиш;

сув объектларининг ҳолатини яхшилаш;

сувга доир муносабатлар соҳасида иктисодий механизмларни, шу жумладан давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш;

юримдик ва жисмоний шахсларнинг сувга доир муносабатлар соҳасидаги ҳуқуқларини ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш;

сув масалалари бўйича давлатлараро ҳамкорликни ривожлантириш.

3-модда. Сув тўғрисидаги қонунчилик

Сув тўғрисидаги қонунчилик ушбу Кодекс ва бошқа қонунчилик ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг сув тўғрисидаги қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

4-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Кодексида қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

гидротехника иншоотлари — сув омборлари тўғонлари, дарёлардаги, сойлардаги, каналлардаги ва коллекторлардаги тўғонлар, дарёлар ўзанларидаги тўсувчи иншоотлар, сув олиш, сув ўтказиш, сув ташлаш ҳамда кирғоқларни ҳимоя қилиш иншоотлари, гидроэлектростанциялар, насос станциялари;

ер ости сувлари — ер ости сув объектларининг сувлари;

ер усти сувлари — ер усти сув объектларининг сувлари;

ичимлик суви таъминоти — ичимлик сувини ичимлик суви таъминоти тармоқлари орқали ва (ёки) транспортда истеъмолчиларга етказиб бериш;

каналлар — сув билан манбадан сувдан фойдаланувчиларнинг чегарасига қадар таъминлаш учун мўлжалланган сув хўжалиги объектлари;

коллектор-дренаж сувлари — ер ости сизот сувлари ва ташлама сувлар;

коллектор-дренаж тармоғи — ер ости сизот сувларини ва ташлама сувларни тўплаш ҳамда чиқариб юбориш учун мўлжалланган сув хўжалиги объекти;

минерал сувлар — таркибида эриган тузлар, микроэлементлар, шунингдек даволашда ижобий таъсир кўрсатадиган баъзи биологик фаол компонентлар мавжуд бўлган сувлар;

оқова сувлар — маиший, ишлаб чиқариш ёки бошқа эҳтиёжлар учун фойдаланилган ҳамда дастлабки кимёвий таркиби ва физик хоссаларини ўзгартирган кўшимча аралашмалар

билан ифлосланган сувлар, шунингдек атмосфера ёғинлари ёғиши натижасида ҳосил бўлган, аҳоли пунктлари ва саноат корхоналари ҳудудидан оқиб чиқувчи сувлар;

санитария муҳофазаси зонаси — ичимлик, маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун мўлжалланган, фойдаланилаётган, лойиҳалаштирилаётган, қурилаётган ва реконструкция қилинаётган объектларга туташ бўлган, уларнинг санитария-эпидемиологик ишончилигини таъминлаш учун ташкил этиладиган, муҳофаза режимига эга бўлган ҳудудлар;

сохил бўйи минтақаси — сувни муҳофаза қилиш зонаси доирасида табиий ер усти сув объектлари, шунингдек фойдаланилаётган, лойиҳалаштирилаётган, қурилаётган ва реконструкция қилинаётган сув хўжалиги объектлари сув объекти бўйлаб ёки улар атрофида ушбу сув хўжалиги объектларидан тегишли тарзда фойдаланишни таъминлаш, уларни реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш, шунингдек сув ресурсларини оқилона бошқариш ва уларнинг ҳисобини юритиш учун ташкил этиладиган қатъий режимли ҳудуд;

сув етказиб берувчи ташкилот — сув хўжалиги объектларидан фойдаланиш ва уларга техник хизмат кўрсатиш учун масъул бўлган, ўзига шартнома асосида сувдан фойдаланувчиларга сув олиш ва етказиб бериш ҳуқуқи берилган сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилоти ва (ёки) бошқа юридик шахс;

сувларнинг зарарли таъсири — сувларнинг салбий таъсири натижасида содир бўлаётган муайян объектларнинг ювилиб кетиши, бузилиши, сув босиши, зах босиши, лойқа чўкиши, ботқоқланиши, шўрланиши ва бошқа ҳодисалар;

сувни муҳофаза қилиш зонаси — сувларнинг санитария ҳолатини зарур даражада сақлаб туриш, уларнинг булғаниши ва ифлосланишининг, шунингдек сув объектларининг тупроқ эрозияси маҳсулотлари билан лойқа чўкишининг олдини олиш, шунингдек қулай сув режимини яратиш ва сақлаб туриш мақсадида махсус фойдаланиш ва хўжалик фаолияти юритиш режими белгиланадиган, сув объектларининг ўзанларига ёки акваторияларига туташ бўлган табиий ҳудуд;

сув объекти — сувлар доимий равишда ёки вақтинча тўпланадиган ва сув режимининг ўзига хос шакллари ва белгилари мавжуд бўлган табиий (жилғалар, сойлар, дарёлар ва бошқалар) ҳамда сунъий (очиқ ва ёпиқ каналлар, шунингдек коллектор-дренаж тармоқлари) сув оқимлари, табиий (кўллар, денгизлар, ер ости сувлари конлари ва сувли қатламлари) ва сунъий (сув омборлари, сел-сув омборлари, ҳовузлар ва бошқалар) сув хавзалари, шунингдек булоқлар ва бошқа объектлар;

сув олиш квотаси — сув етказиб берувчи ташкилотларга ва сувдан фойдаланувчиларга бир неча йил учун ажратиладиган сув ҳажми;

сув олиш лимити — сув объектларининг сувлилик даражасига қараб сув етказиб берувчи ташкилотларга ва сувдан фойдаланувчиларга вегетация ва куз-қиш даврлари учун ажратиладиган сув ҳажми (сув олиш квотасидан фоиз ҳисобида);

сув объектларини муҳофаза қилиш — сув объектларини сақлаш ва тиклашга қаратилган тадбирлар тизими;

сув режими — сув сифати, сатҳи, оқими тезлиги, сарфи ва ҳажмининг вақт бирлигида ўзгариши;

сув ресурслари — сув объектларининг фойдаланилаётган ёки фойдаланилиши мумкин бўлган ер ости ва ер усти сувлари;

сув сервитути — сув объектидан ёки унинг бир қисмидан, шу жумладан сувни муҳофаза қилиш зоналаридан чекланган тарзда фойдаланиш ҳуқуқи;

суғориш тармоғи — сувдан фойдаланувчиларнинг суғориладиган майдонларига, шунингдек бошқа объектларга каналлардан ва бошқа сув объектларидан сув етказиб бериладиган, сувдан фойдаланувчиларга мақсадли фойдаланиш учун берилган сув хўжалиги объекти;

сув фонди — сув объектларида тўпланган барча сувлар мажмуи;

сув фонди ерлари — ер усти сув объектлари ва сув хўжалиги объектлари эгаллаган ерлар ҳамда сув объектларининг қирғоқлари бўйлаб ажратилган минтақалар;

сувдан фойдаланувчи — сув ресурсларидан ўз эҳтиёжлари учун фойдаланадиган юридик ёки жисмоний шахс;

сувдан фойдаланиш — юридик ва жисмоний шахслар томонидан ўз эҳтиёжларини қаноатлантириш учун сув ресурсларидан фойдаланилиши;

сув хўжалиги — сув ресурсларини ва сув объектларини ўрганиш, ҳисобга олиш, бошқариш, улардан фойдаланиш, уларни муҳофаза қилиш, шунингдек сувларнинг зарарли таъсирига қарши курашишни қамраб оладиган иқтисодиёт тармоғи;

сув хўжалиги объекти — гидротехника иншоотлари, шунингдек улар билан боғлиқ бўлган йўллар, бинолар, электр узатиш линиялари ҳамда сув хўжалиги фаолиятини амалга ошириш учун мўлжалланган бошқа инфратузилма;

сув хўжалиги хизмати — сувдан фойдаланувчига сув хўжалиги соҳасида шартнома асосида кўрсатиладиган хизмат;

сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилоти — Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг ташкилоти бўлиб, унинг зиммасига сув хўжалиги объектларига техник хизмат кўрсатиш ва улардан фойдаланиш вазифалари юклатилган;

ташлама сувлар — каналлардан ва суғориш тармоқларидан сув объектларига ёки жой рельефига авария ҳолатида ташланадиган сувлар, шунингдек суғориладиган ерлардан нооқилона фойдаланилиши натижасида улардан ташланадиган сувлар;

трансчегаравий сувлар — икки ва ундан ортиқ давлатлар чегараларини кесиб ўтадиган ёки шундай чегараларда жойлашган ҳар қандай ер усти ёки ер ости сувлари;

трансчегаравий сув объектлари — икки ва ундан ортиқ давлатлар чегараларини кесиб ўтадиган ёки шундай чегараларда жойлашган сув объектлари;

трансчегаравий таъсир — жисмий манбаси тўлиқ ёки қисман у ёки бу соҳил бўйи давлат юрисдикцияси остидаги ҳудудда жойлашган, трансчегаравий сувлар ҳолати инсон фаолияти таъсирида ўзгариши натижасида юзага келадиган, бошқа соҳил бўйи давлат юрисдикцияси остидаги ҳудуддаги атроф-муҳитга бўлган ҳар қандай жиддий зарарли таъсир оқибатлари.

5-модда. Сувга доир муносабатларнинг объектлари ва субъектлари

Сувга доир муносабатларнинг объектлари қуйидагилардан иборат:

сув объектлари ёки уларнинг бир қисми ёхуд сув ресурслари;

сув хўжалиги объектлари;

сув фонди ерлари.

Сувга доир муносабатларнинг субъектлари қуйидагилардан иборат:

махсус ваколатли давлат органлари, шу жумладан республика ижро этувчи ҳокимият органлари;

маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари;

сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари;

сув етказиб берувчи ташкилотлар;

сувдан фойдаланувчилар;

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва бошқа нодавлат ташкилотлари.

6-модда. Сувга доир муносабатлар соҳасидаги асосий принциплар

Сувга доир муносабатлар соҳасидаги асосий принциплар қуйидагилардан иборат:

сув ресурсларидан мақсадли ва комплекс фойдаланиш ҳисобидан аҳолининг, иқтисодиёт тармоқларининг ҳамда экотизимларнинг сувга бўлган эҳтиёжларини қаноатлантириш;

аҳолини ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлар учун зарур миқдордаги ва сифати кафолатланган сув билан биринчи навбатда таъминлаш;

сув объектларидан фойдаланишда уларни муҳофаза қилиш устуворлиги;

сув экотизимларининг мақбул ҳолати ва аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш учун қулай шарт-шароитларни таъминлаш;

сувга доир муносабатлар субъектларининг тенглиги;

сувни тежаш, ундан оқилона фойдаланиш ва уни сақлашни қўллаб-қувватлаш;
сув ресурсларини бошқаришга доир экотизимли ёндашув;
сув ресурсларини интеграциялашган ҳолда бошқариш, ер усти, ер ости сувларини ва қайтариб ташланадиган сувларни мувофиқлаштирилган ҳолда бошқариш;
сув ресурсларини бошқариш ва улардан фойдаланишнинг ҳавза ҳамда маъмурий-худудий принципларини уйғунлаштириш;
сув хўжалиги соҳасининг иқлим ўзгаришига мослашишини таъминлаш;
сув ифлосланишининг олдини олиш, уни чеклаш ва камайтириш;
сув хўжалигига бозор иқтисодиёти ва давлат-хусусий шериклик принципларини жорий этиш;
сув ресурсларини бошқариш жараёнининг очиклиги, шаффофлигини таъминлаш ва ушбу жараёнга жамоатчиликни жалб этиш;
сувга доир муносабатларда илмий ва инновацион фаолиятни рағбатлантириш;
сув тўғрисидаги қонунчиликни бузиш оқибатида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш;
сувга доир муносабатлар субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш.

7-модда. Сувдан фойдаланиш турлари

Сув объектдан сув олиш усулига, сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этишига қараб, сувдан фойдаланиш умумий ва махсус фойдаланишга бўлинади.

2-боб. Сув объектлари

8-модда. Сув объектларининг тоифалари

Сув объектларининг тоифалари жумласига қуйидагилар киради:
Ўзбекистон Республикасининг ер усти ва ер ости сув объектлари;
Ўзбекистон Республикасида жойлашган ва унинг ҳудудини кесиб ўтадиган трансчегаравий ер усти ва ер ости сув объектлари.
Ер усти сув объектлари жумласига табиий ва сунъий сув оқимлари ҳамда ҳовузлар, шунингдек булоқлар ва бошқа объектлар, уларнинг ўзанлари, туби ва қирғоқлари киради.
Ер ости сув объектлари жумласига қуйидагилар киради:
ер ости сувлари конлари ва сувли қатламлари ҳамда уларнинг ер қаърисига ёки ер юзасига сизиб чиқиш зоналари;
сув режими чегаралари ва чизиқларига эга бўлган ер қаъридаги сувлар тўпланишининг бошқа шакллари.

9-модда. Сув объектларидан фойдаланиш турлари

Сув объектлари танҳо ёки биргаликда фойдаланишда бўлиши мумкин.
Сув объекти сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотларига ва сувдан фойдаланувчиларга назарда тутилган талаблар ва шартларга риоя этилган тақдирда битта ёки бир нечта мақсадда фойдаланишга берилади.
Сув объекти тегишлилиги бўйича сув хўжалиги органлари, санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, тоғ-кон саноати ва геология органлари билан келишувга кўра қонунчиликда белгиланган тартибда фойдаланишга берилади.
Оқова сувларни оқизиш учун сув объектдан фойдаланишга фақат экология ва санитария талаблари ҳамда шартларига риоя этилган тақдирда йўл қўйилади.
Сув объектлари битта ёки айти бир вақтда бир нечта мақсадда фойдаланишга берилиши мумкин.
Сув объектлари танҳо фойдаланиш учун юридик ва жисмоний шахсларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ёки бошқа ваколатли давлат органи томонидан тўлиқ ёки қисман берилади.

Танҳо фойдаланишга берилмаган сув объекти биргаликда фойдаланиладиган сув объектидир.

Сувдан фойдаланувчилар биргаликда фойдаланиладиган сув объектидан сув олишда ўзаро манфаатларни инобатга олиши, сувдан фойдаланиш ҳуқуқи амалга оширилишини қийинлаштирмаслиги ва бир-бирига зарар етказмаслиги шарт.

10-модда. Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг сув объектлари

Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг сув объектлари жумласига:

давлат қўриқхоналаридаги;

мажмуа (ландшафт) буюртма қўриқхоналаридаги;

табиат боғларидаги;

давлат табиат ёдгорликларидаги;

табиий объектлар ва мажмуаларни сақлаб қолиш, такрор кўпайтириш ва тиклаш учун мўлжалланган ҳудудлардаги;

муҳофаза этиладиган ландшафтлардаги;

айрим табиий ресурсларни бошқариш учун мўлжалланган ҳудудлардаги;

давлат биосфера резерватларидаги;

миллий боғларидаги;

давлатлараро муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлардаги;

бошқа муҳофаза қилинадиган табиий ҳудудлардаги сув объектлари киради.

II БЎЛИМ. СУВГА, СУВ ОБЪЕКТЛАРИГА ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ОБЪЕКТЛАРИГА БЎЛГАН ҲУҚУҚЛАР ҲАМДА СУВ РЕСУРСЛАРИНИ ДАВЛАТ ТОМОНИДАН БОШҚАРИШ

3-боб. Сувга, сув объектларига ва сув хўжалиги объектларига бўлган ҳуқуқ

11-модда. Сувга давлат эгаллиги

Сув умуммиллий бойликдир, ундан оқилона фойдаланиш лозим ва у давлат томонидан муҳофаза қилинади.

12-модда. Сув объектларига бўлган ҳуқуқ

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган сув объектлари Ўзбекистон Республикасининг мулкидир, бундан ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда, шунингдек халқаро шартномаларда назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Дарёлар ўзанларининг ва бошқа сув оқимларининг табиий ўзгариши Ўзбекистон Республикасининг ушбу сув объектларига бўлган мулк ҳуқуқи бекор қилинишига сабаб бўлмайди.

Давлат органлари ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ўз ваколатлари доирасида Ўзбекистон Республикаси номидан сув объектларига бўлган мулк ҳуқуқини амалга оширади.

13-модда. Сув хўжалиги объектларига бўлган мулк ҳуқуқи

Сув хўжалиги объектлари давлат мулкида (республика, муниципал мулкида) ёки хусусий мулкда (фуқаролар, фермер ва деҳқон хўжаликлари, шунингдек давлатга қарашли бўлмаган бошқа юридик шахслар мулкида) бўлиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ бошқа давлатлар ҳудудида жойлашган Ўзбекистон Республикасининг сув хўжалиги объектлари Ўзбекистон Республикасининг мулкидир.

Сув хўжалиги объектларига бўлган хусусий мулк ҳуқуқи билан боғлиқ муносабатлар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси билан тартибга солинади.

Сув хўжалиги объектларига бўлган мулк ҳуқуқи қонунчиликда белгиланган тартибда мажбурий давлат рўйхатидан ўтказилиши шарт.

Сув хўжалиги объектини давлат-хусусий шериклик шартлари асосида бериш давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги қонунчиликка асосан амалга оширилади.

14-модда. Сув фонди ерларидан фойдаланиш ҳуқуқи

Сув фонди ерлари доимий фойдаланиш ҳуқуқи асосида қуйидагиларга берилади: сунъий сув объектлари ва сув хўжалиги объектлари бўйича — тегишлилигига кўра тегишли ташкилотларга;

табiiй сув объектлари бўйича — Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли ташкилотларига.

Сув фонди ерлари жамоат эҳтиёжлари учун компенсация эвазига қонунда белгиланган тартибда олиб қўйилиши мумкин.

Сув фонди ерларида сув объектларига салбий таъсир кўрсатадиган хўжалик фаолиятини ва қурилиш ишларини олиб бориш тақиқланади.

Сув фонди ерларидан фойдаланиш тартиби ушбу Кодекс ва бошқа қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланади.

4-боб. Сув ресурсларини бошқариш

15-модда. Сув ресурсларини бошқариш органлари

Сув ресурсларини бошқариш ҳавзавий, гидрографик принцип бўйича ёки улардан оқилона фойдаланишни таъминлайдиган бошқа шартларни ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

Сув ресурсларини бошқаришда қуйидагилар махсус ваколатли органлардир:

ер усти сувларини бошқариш бўйича Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва унинг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган органлари;

ер ости сувларини бошқариш бўйича Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги.

16-модда. Сув кенгашлари

Сув ресурсларини бошқаришда шаффофликни таъминлаш ва манфаатдор тарафлар вакилларини жалб этган ҳолда тегишли қарорлар қабул қилиш мақсадида республика ва ҳавзалар, зарур ҳолларда эса ҳудудлар даражасида коллегиял-маслаҳат органи шаклидаги сув кенгашлари ташкил этилади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Республика сув кенгаши ташкил этилади.

Республика сув кенгашининг таркибига сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатли вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари киради. Республика сув кенгашининг таркибига нодавлат ташкилотлар вакиллари, айрим экспертлар ва олимлар ҳам киритилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Республика сув кенгаши раисидир.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги Республика сув кенгашининг ишчи органидир.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари ҳузурида ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашлари ташкил этилади.

Ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашининг таркибига сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатли вазирликлар ва идораларнинг ҳудудий ташкилотлари раҳбарлари киради. Ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашининг таркибига нодавлат ташкилотлар вакиллари, айрим экспертлар ва олимлар ҳам киритилиши мумкин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ҳокимлари ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашларининг раисларидир.

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги, ирригация тизимларининг ҳавза бошқармалари ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашларининг ишчи органларидир.

Туманлар (Қувасой шаҳри) ҳокимликлари ҳузурида туманлар сув кенгашлари ташкил этилади.

Туманлар сув кенгашларининг таркибига сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатли вазирликлар ва идораларнинг туман ташкилотлари раҳбарлари киради. Туманлар сув кенгашларининг таркибига нодавлат ташкилотлар вакиллари, айрим экспертлар ва олимлар ҳам киритилиши мумкин.

Тегишли туман (Кувасой шаҳри) ҳокими туман сув кенгашининг раисидир.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг туман ташкилоти ёки туманнинг сув хўжалиги объектларини бошқаришни амалга оширувчи ташкилот туман сув кенгашининг ишчи органидир.

Республика, ҳавза, ҳудудий сув кенгаши тўғрисидаги низом ва иш регламенти тегишли Кенгаш йиғилишида тасдиқланади.

17-модда. Сув хўжалиги объектларини бошқариш

Давлат ташкилотларига оператив бошқарув ҳуқуқи асосида берилган сув хўжалиги объектлари давлат сув хўжалиги объектларидир.

Давлат сув хўжалиги объектлари фойдаланувчи ташкилотлар томонидан бошқарилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорларига асосан давлат сув хўжалиги объектлари:

давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимга асосан хусусий сектор бошқарувига берилиши;

ким ошди савдосини ўтказиш орқали вертикал суғориш қудуқлари ва айрим кичик насос станциялари (сув чиқариш қуввати секундига 1 куб метргача) хусусий секторга реализация қилиниши мумкин.

Фақат битта сувдан фойдаланувчига (қишлоқ хўжалиги ер участкаси ижарачисига) хизмат кўрсатадиган сув хўжалиги объектлари Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг ёки вилоят ҳокимлигининг тегишли қарори билан мазкур сувдан фойдаланувчига оператив бошқарув ҳуқуқи асосида танҳо фойдаланишга тўловсиз берилади.

Икки ва ундан ортиқ сувдан фойдаланувчиларга (қишлоқ хўжалиги ер участкалари ижарачиларига) хизмат кўрсатадиган сув хўжалиги объектлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори билан сув етказиб берувчи ташкилотларга оператив бошқарув ҳуқуқи асосида танҳо фойдаланишга тўловсиз берилади.

Фойдаланишга берилган сув хўжалиги объектларини сақлаш тегишлигига кўра сувдан фойдаланувчиларнинг ва сув етказиб берувчи ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг ўз маблағлари ҳисобидан қурилган сув хўжалиги объектлари хусусий мулк ҳисобланади.

18-модда. Сув ресурсларини бошқаришда фуқароларнинг ва нодавлат бирлашмаларининг иштирок этиши

Юридик шахслар, нодавлат ноижорат ташкилотлари бўлган сувдан фойдаланувчилар ўз таъсис ҳужжатларига мувофиқ, шунингдек фуқаролар сув ресурсларини бошқаришда, сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш, уларни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда иштирок этиш ҳуқуқига эга.

Сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари ва сув етказиб берувчи ташкилотлар сув ресурсларини бошқаришда, сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда сувдан фойдаланувчиларнинг, нодавлат ноижорат ташкилотлари ҳамда фуқароларнинг, шу жумладан аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларининг таклифларини ҳисобга олади.

5-боб. Ваколатли давлат органларининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

19-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

сувдан ва сув объектларидан комплекс ҳамда оқилона фойдаланиш, уларни бошқариш ва муҳофаза қилиш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга ошириш;

сувни ва сув объектларини оқилона бошқариш тизимини такомиллаштириш бўйича чоралар кўриш;

сувдан ва сув объектларидан комплекс ҳамда оқилона фойдаланиш, уларни бошқариш ва муҳофаза қилиш, шунингдек сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш соҳасида вазирликларнинг, идораларнинг, бошқа юридик шахсларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш;

Республика сув кенгашининг фаолиятини ташкил этиш;

сув фондини ташкил этиш ва ундан фойдаланиш, сувдан фойдаланиш нормаларини, сув олиш квоталарини ва сув олиш лимитларини тасдиқлаш тартибини белгилаш;

сувларнинг давлат томонидан ҳисобга олиб борилишини ҳамда улардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини таъминлаш, давлат сув кадастрини ҳамда сув мониторингини юритиш;

йирик аварияларнинг, фалокатларнинг, экологик инқирозларнинг ва сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқиш;

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқни ҳисоблаш ҳамда сув объектларини булғатганлик, ифлослантирганлик ва қуритиб қўйганлик учун компенсация тўловлари тартибини белгилаш;

сув хўжалиги соҳасида давлатлараро муносабатларни ривожлантириш йўналишларини белгилаш;

сув хўжалиги соҳасини ривожлантиришга, сувдан ва сув объектларидан оқилона ва самарали фойдаланишга, сув танқислигининг салбий оқибатларини юмшатишга қаратилган қарорлар ва дастурлар қабул қилиш, сув ва сувдан фойдаланишга доир бошқа дастурларни тасдиқлаш;

сувни тежайдиган технологиялар жорий этилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тартибини тасдиқлаш.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қонунчиликка мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

20-модда. Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

ўз ҳудудидаги сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишнинг асосий йўналишларини белгилаш;

ўз ҳудудидаги сув ресурсларидан фойдаланилишини тартибга солиш ва уларни муҳофаза қилишга доир талабларга риоя этилишини таъминлаш;

сувдан ва сув ресурсларидан комплекс ҳамда оқилона фойдаланиш, уларни бошқариш, ҳисобга олиш ва муҳофаза қилиш, шунингдек сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш соҳасида вазирликлар, идоралар ҳудудий органларининг, бошқа юридик шахсларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш;

тегишли ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашларининг ёки туманлар сув кенгашларининг фаолиятини самарали ташкил этиш;

сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий этиш бўйича аниқ манзилли рўйхатларни шакллантириш ва тасдиқлашда, шунингдек уларни амалга оширишда кўмаклашиш;

сувдан фойдаланувчиларнинг ва сув етказиб берувчи ташкилотларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлаш;

суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларини таъмирлаш ҳамда тиклаш ва шахсий томорқа ер участкаларига сув етказиб бериш тадбирларини амалга оширишда кўмаклашиш;
субъектларини сақлаш ва уларнинг ҳолатини яхшилаш, сувларнинг зарарли таъсирининг, шунингдек булғанишининг олдини олиш ҳамда уни бартараф этиш тадбирларини амалга ошириш, авариялар, тошқинлар, селлар ва табиий офатлар натижасида вайрон бўлган объектларни қайта тиклаш;

суб фонди ерларидан самарали фойдаланиш масалаларида кўмаклашиш;
суб хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотларини сақлаш харажатларини қонунчиликка биноан молиялаштириш;

суб хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотларига сув ресурсларини бошқаришда кўмаклашиш.

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

21-модда. Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги махсус ваколатли давлат органидир.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

суб ресурсларини бошқариш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга ошириш, сувнинг ҳисобини ва унинг ҳисоботини юритиш;

субдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш, шунингдек сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ҳамда уни бартараф этиш соҳасида давлат органларининг ва бошқа ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштиришни ташкил этиш;

давлат сув кадастрини умумлаштириш ва юритиш;

Ўзбекистон Республикасининг сув тўғрисидаги қонунчилигини такомиллаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш;

манфаатдор давлат органлари иштирокида сув хўжалиги соҳасида давлат дастурлари, стратегиялар ва концепциялар лойиҳаларини ишлаб чиқиш;

суб хўжалиги балансини юритиш, ирригация тизимларининг ҳавза бошқармалари, иқтисодиёт тармоқлари ва ҳудудлар учун сув олиш квоталари ва лимитларини белгилаш;

ерларнинг мелиоратив ҳолатини, ер усти ва ер ости сувларининг минераллашувини ҳамда коллектор-дренаж тармоқларининг техник ҳолатини мониторинг қилиш ва уларни яхшилаш бўйича чоралар кўриш;

суб объектларидаги сувларни ва субдан фойдаланишни давлат томонидан ҳисобга олиш;

трансчегаравий сув ресурсларини бошқариш ва улардан фойдаланиш бўйича давлатлараро муносабатларни ривожлантириш, шунингдек халқаро ташкилотларнинг сув хўжалиги соҳасидаги фаолиятида иштирок этиш;

Республика сув кенгашининг ишчи органи функциясини бажариш;

тегишлилиги бўйича сув ва сув хўжалиги объектларининг хавфсизлигини ва улардан фойдаланишни таъминлаш;

субдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш;

белгиланган сув олиш лимитлари асосида субдан фойдаланувчиларга сув етказиб берилишини таъминлаш;

субдан махсус фойдаланиш учун рухсатномаларни келишиш;

суб ресурсларини ҳисобга олишнинг ва сув хўжалигида электр энергияси истеъмолининг шаффофлигини ва тўлиқлигини таъминлаш;

суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, тупроқ эрозиясининг, шўрланишининг ва ювилиб кетишининг олдини олиш бўйича зарур чоралар кўриш;

сув хўжалиги объектларини лойиҳалаштириш, қуриш ва реконструкция қилиш.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

22-модда. Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

ер ости сувларининг ресурслари ва захираларини аниқлаш учун геология-қидирув ишларини амалга ошириш, улардан оқилона фойдаланиш, уларни ифлосланишдан ва камайиб кетишдан муҳофаза қилиш бўйича асослантирилган таклифлар ишлаб чиқиш;

ер ости сувларидан оқилона фойдаланилиши, юридик ва жисмоний шахслар томонидан ер ости сувларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги қонунчилик ва норматив ҳужжатлар талабларига риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга ошириш;

ер ости сувларининг давлат захиралари баланси ва муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар давлат кадастри, ер ости чучук сувлари конлари ҳосил бўладиган зоналар тўғрисидаги ахборотни тузиш;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан биргаликда ер ости сувларининг давлат мониторингини юритиш;

ер ости сувларидан оқилона фойдаланилиши устидан ўз ваколатлари доирасида назорат ва ҳисобни амалга ошириш;

ер ости сувларининг ифлосланиши манбалари мониторингини юритиш;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда ер ости сувларидан комплекс фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш схемаларини ишлаб чиқиш;

ер ости сувларини чиқариш учун қудуқларни бурғилаш фаолиятига ва сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномалар бериш;

ер ости сувларининг ҳолати тўғрисида гидрогеологик ҳулоса бериш;

ер ости сувларидан самарали фойдаланиш, уларнинг аниқ ҳисобини юритиш ва уларни муҳофаза қилиш учун инвестицияларни жалб қилиш;

ер ости сувларининг ҳолатига таъсир кўрсатадиган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларнинг жойлаштирилиши, лойиҳалаштирилиши, қурилиши, реконструкция қилиниши, таъмирланиши ҳамда фойдаланишга топширилишида ўз ваколатлари доирасида иштирок этиш ва буни келишиш;

Республика сув кенгашининг фаолиятида иштирок этиш, ер ости сувлари, улардан фойдаланиш ҳолати, мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари юзасидан таклифлар киритиш.

Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлигининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

23-модда. Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

сув ресурсларини муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш;

сув муҳитининг қулай экологик ҳолатини таъминлаш;

сув муҳити объектларининг камайиб кетиши ва ифлосланишининг олдини олиш мақсадида антропоген омилнинг сув муҳитига таъсирини таҳлил қилиш, шунингдек санитария ва экология мақсадларида сув омборларидан сув чиқариб туришга риоя этилишини мониторинг қилиш;

экологик экспертиза ўтказиш учун ташкилотлар томонидан ишлаб чиқилладиган ер усти сув объектларига ва ернинг рельефига ифлослантирувчи моддаларнинг йўл қўйилладиган чегаравий ташламаларининг экологик нормативлари лойиҳаларини тасдиқлаш, ер усти табиий сув оқимларидан сув олиш учун сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномаларни белгиланган тартибда бериш;

сув муҳитини ифлослантирганлик учун компенсация тўловларини ундириш ва улардан белгиланган тартибда фойдаланиш;

тегишли лойиҳаларни белгиланган тартибда давлат экологик экспертизасидан ўтказиш;

ер усти сувларининг ифлосланиши манбалари (эмиссиялар) мониторингини юритиш; вазирликлар, идоралар ва бошқа манфаатдор органлар билан биргаликда атроф-муҳитнинг ифлосланиши даражаси ҳамда унга бошқа зарarli таъсирлар, шунингдек табиий ресурслардан фойдаланиш тўғрисидаги маълумотларнинг республика ягона экологик ахборот базасини шакллантириш ва юритиш;

юримдик ва жисмоний шахслардан сув ресурсларини ёки сув объектларини муҳофаза қилишга, улардан фойдаланишга ҳамда уларни мониторинг қилишга тааллуқли бўлган зарур ахборотни бепул олиш;

Республика сув кенгашининг фаолиятида иштирок этиш, табиий ер усти сув ресурсларидан фойдаланилиши ҳолати, уларнинг ифлосланиши даражаси ва манбалари, мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари юзасидан кенгашга таклифлар киритиш.

Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

24-модда. Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги ҳузуридаги Гидрометеорология хизмати агентлигининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги ҳузуридаги Гидрометеорология хизмати агентлигининг (бундан буён матнда Гидрометеорология хизмати агентлиги деб юритилади) сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

гидрометеорологик кузатувлар давлат тизимини ривожлантириш ва такомиллаштириш, иқтисодиёт тармоқлари ва аҳолини гидрометеорологик маълумотлар билан таъминлаш;

тегишлилиги бўйича гидрологик постларда ер усти сувларининг мониторингини юритиш;

манфаатдор республика ижро этувчи ҳокимият органларини ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларини, ташкилотлар ва фуқароларни ҳақиқий ҳамда кутилаётган гидрометеорологик шароитлар, иқлим ўзгаришлари, сувнинг ва сув объектларининг, табиий муҳитнинг ифлосланиши даражаси ҳақидаги ахборот билан, шунингдек сув омиллари билан боғлиқ бўлган хавфли ва (ёки) табиий гидрометеорологик ҳодисалар тўғрисидаги тезкор ахборот билан таъминлаш;

сув муҳити ифлосланиши тўғрисидаги маълумотларнинг давлат фондини шакллантириш ва юритиш, давлат сув кадастрининг «Ер усти сувлари» бўлимини юритиш;

сув омиллари ва ер усти сувларининг ифлосланиши билан боғлиқ бўлган табиий гидрометеорологик ҳодисаларнинг юзага келиши ҳамда ривожланиши устидан мунтазам кузатувларни амалга ошириш;

иқлим ўзгариши шароитларида дарёларнинг сувлигини қисқа муддатли ва узоқ муддатли прогноз қилиш тизимини яхшилашга доир илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш;

гидрометеорология соҳасида давлатлараро ва халқаро муносабатларни ривожлантиришда ўз ваколатлари доирасида иштирок этиш;

Республика сув кенгашининг фаолиятида иштирок этиш, мавжуд сув ресурслари ва уларнинг прогнозлари, сув кадастрини юритиш ҳолати, мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари тўғрисида кенгашга таклифлар киритиш.

Гидрометеорология хизмати агентлигининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

25-модда. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги хузуридаги Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасида ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги хузуридаги Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг (бундан буён матнда Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси деб юритилади) сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари жумласига қуйидагилар киради:

ер усти ва ер ости сувларидан фойдаланишда ҳамда уларни муҳофаза қилишда санитария нормалари, қоидалари ва гигиена нормативларига риоя этилиши устидан санитария-эпидемиология назоратини амалга ошириш, шунингдек санитария-гигиена ва эпидемияга қарши тадбирлар бажарилиши устидан давлат назоратини амалга ошириш;

санитария-гигиена мониторингини юритиш;

ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларини баҳолаш ва танлашда иштирок этиш;

ер ости сувларининг ҳолатига таъсир кўрсатадиган ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ҳамда оқова сувларини чиқариб юбориш объектларининг, корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларнинг жойлаштирилиши, лойиҳалаштирилиши, қурилиши, реконструкция қилиниши ҳамда ишга туширилишини келишиш;

ер усти ва ер ости сувларини инсон организмига зарарли таъсир кўрсатишига йўл қўймаслик мақсадида давлат томонидан санитария-эпидемиологик жиҳатдан нормалаштириш;

Республика сув кенгашининг фаолиятида иштирок этиш, ер усти ва ер ости сувларидан фойдаланишда санитария нормалари, қоидалари ҳамда гигиена нормативларига риоя этилиши, мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари масалалари юзасидан кенгашга таклифлар киритиш.

Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг ваколатлари жумласига қонунчиликка мувофиқ бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

26-модда. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назорати

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратининг вазифаси барча вазирликлар, идоралар, муассасалар, ташкилотлар, фермер ва деҳқон хўжаликлари ҳамда бошқа юридик ва жисмоний шахслар томонидан сувдан фойдаланишнинг белгиланган тартибига риоя этилишини, сувни муҳофаза қилиш, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф этиш мажбуриятларининг, сув ҳисоби ва ҳисоботини юритиш қоидаларининг, шунингдек сув тўғрисидаги қонунчиликда белгиланган бошқа қоидаларнинг бажарилишини таъминлашдан иборат.

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги, Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги, Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ўз ваколатлари доирасида қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширади.

6-боб. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишни давлат томонидан режалаштириш

27-модда. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишни режалаштириш

Сувдан фойдаланишни ва уни муҳофаза қилишни режалаштириш биринчи навбатда аҳолининг ичимлик ҳамда маиший эҳтиёжлари қаноатлантирилишини, сувнинг муҳофаза қилинишини ва унинг зарарли таъсирининг олди олинишини ҳисобга олган ҳолда сувнинг сувдан фойдаланувчилар ўртасида илмий асосланган тарзда тақсимланишини таъминлаши керак.

Сувдан фойдаланиш ишларини режалаштиришда давлат сув кадастрининг ва сув ресурслари бўйича миллий ахборот тизимларининг атроф табиий муҳит мониторинги тизимининг ягона геоахборот маълумотлар базасининг маълумотлари, сув хўжалиги баланслари, сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш схемалари, шунингдек аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш режалари ҳисобга олинади.

28-модда. Давлат стратегик сув хўжалиги дастурлари

Давлат стратегик сув хўжалиги дастурлари (сув хўжалигини ривожлантириш концепциялари ва уларни амалга ошириш стратегиялари) Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан манфаатдор вазирлик ва идоралар, шунингдек Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳамда вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда иқлим ўзгариши шароитларида сув хавфсизлигини таъминлаш ва барқарор ривожланишига эришиш бўйича чора-тадбирлар мажмуини белгилаш учун ўрта муддатга (10 йилгача) ва узоқ муддатга (50 йилгача) ишлаб чиқилади.

Давлат стратегик сув хўжалиги дастурлари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

29-модда. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза ёки ҳудудий режалари

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза ёки ҳудудий режалари сув ресурслари ҳавзасининг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидагилар асосида тузилади:

- сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш схемалари;
- давлат стратегик сув хўжалиги дастурлари;
- сув ва сув объектлари мониторинги маълумотлари;
- давлат сув кадастри;
- сув хўжалиги баланслари;
- бошқа маълумотлар.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза ёки ҳудудий режаларида қуйидагилар акс эттирилади:

сув ресурслари ҳавзасининг тавсифи (иқлим ўзгаришининг потенциал таъсири, сув танқислиги, қурғоқчилик, тошқин ва селлар, шунингдек сув ресурслари билан боғлиқ бошқа фавқулодда вазиятларнинг бошланиши, сувнинг ва сув объектларининг ташқи манбаларидан ифлосланиши, шу жумладан трансчегаравий ифлосланиши хавфини баҳолаш);

сув объектларининг ва ичимлик суви таъминотининг муҳофаза зоналари тавсифи, шунингдек ушбу зоналарда тақиқланиши ёки чекланиши лозим бўлган хўжалик ва бошқа фаолият турлари рўйхати;

ҳавза ёки ҳудуд чегарасидаги сув ресурсларини манбалар ва иқтисодиёт тармоқлари ҳамда аҳоли томонидан сувдан фойдаланиш ҳажмлари бўйича миқдор ва сифат жиҳатидан баҳолаш;

атроф-муҳитнинг эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда сув ресурсларининг қўшимча захиралари;

инвестициявий ва молиявий эҳтиёжларни қоплаш мумкин бўлган манбаларни аниқлаган ҳолда уларни баҳолаш;

сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш устуворликлари ҳамда уни нормалаштириш, сувдан фойдаланиш ҳуқуқини чеклаш доиралари;

сув билан таъминланганликни ва иқлим ўзгаришига доир чидамлилиқни ошириш, сув ресурслари билан боғлиқ фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш,

бундай вазиятлар юз берган тақдирда уларнинг оқибатларини юмшатиш ва бартараф этиш тадбирлари, ушбу тадбирларни амалга ошириш учун харажатлар.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза ёки ҳудудий режалари амалга оширилиши ҳавзани ёки ҳудудни барқарор ривожлантиришга имкон берадиган бошқа қоидаларни ҳам ўз ичига олиши мумкин.

30-модда. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза (ёки ҳудудий) режаларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза (ёки ҳудудий) режалари Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли бўлинмалари томонидан бошқа манфаатдор тарафлар билан биргаликда ишлаб чиқилади ва тегишли ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгаши томонидан тасдиқланади.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза (ёки ҳудудий) режалари ҳар ўн йиллик давр учун тузилади ва тегишли ҳавза (ёки ҳудудий) сув кенгашлари томонидан ҳар уч йилда қайта кўриб чиқилади (тузатилади).

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг ҳавза (ёки ҳудудий) режаларини амалга ошириш учун Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги, бошқа ваколатли органлар ва сувдан фойдаланувчилар масъулдир.

31-модда. Қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун сувдан фойдаланишни режалаштириш

Қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун сувдан фойдаланиш сув олиш квотаси ва кутилаётган сув таъминоти прогнозидан келиб чиққан ҳолда ажратилган сув олиш лимити доирасида амалга оширилади.

Коллектор-дренаж тармоғи сувидан фойдаланишни режалаштириш ерларнинг мелиоратив ҳолатини ва коллектор-дренаж сувининг сифатини, шунингдек сув таъминоти даражасини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

Сувдан фойдаланувчи ўзига ажратилган сув олиш лимити доирасида сувдан фойдаланиш жадвалини ишлаб чиқади ва уни тегишли сув етказиб берувчи ташкилот билан келишади.

32-модда. Сув объектларидан сув олиш

Сув объектларидан сув олиш фақат сув етказиб берувчи ташкилотлар билан келишилган, белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган сув олиш жойидан сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартнома мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади.

Сув олиш ҳажми камайтирилган ёки тўхтатилган тақдирда сувдан фойдаланувчилар бу ҳақда тегишли сув етказиб берувчи ташкилотга ёки унинг ваколатли шахсига ёзма равишда (авария ҳолатларида — телефон ёки бошқа алоқа воситалари орқали) хабар қилиши шарт.

33-модда. Сув объектларидан сув олиш учун буюртманома бериш

Сув объектларидан сув олиш фақат сувдан фойдаланувчиларнинг ёзма ёки электрон буюртманомалари бўйича (бундан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимидан, шунингдек ер ости сув хавзаларидан ўз ҳисобидан суғориш қудуқлари орқали сув олиш ҳоллари мустасно), уларнинг сувдан фойдаланишга тайёрлигига кўра, белгиланган мавсумий сув олиш квотаси ва сув олиш лимити доирасида амалга оширилади.

Сув олиш учун буюртманомалар сувдан фойдаланувчилар томонидан сув етказиб берувчи ташкилотларга ёки уларнинг ваколатли шахсларига мўлжалланилаётган сув олиш бошланишидан ўн кун олдин, сув олишнинг аниқ жойи ва муддатлари (сув олишнинг бошланиши ва тугаши), шунингдек сув олиш ҳажмлари ҳамда белгиланган мақсади кўрсатилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан тасдиқланадиган шаклда берилади.

Сув олиш учун буюртманомада кўрсатилган сув ҳажми белгиланган сув олиш квотасидан ва сув олиш лимитидан ортиқ бўлмаслиги керак.

Сув етказиб берувчи ташкилотлар икки кунлик муддатда хизмат кўрсатилаётган худуддаги барча сувдан фойдаланувчиларнинг ёзма буюртманомаларини умумлаштириб ва таҳлил қилиб, кейинчалик ёзма буюртманомаларни туманлараро аҳамиятга молик сув хўжалиги объектларидан сув олиш учун тегишлилиги бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига ҳамда ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларига юборади.

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳамда ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари тегишлилиги бўйича буюртманомаларни бир кун ичида умумлаштиради ва таҳлил қилади, туманлараро ва трансчегаравий аҳамиятга молик дарёлардан, магистрал каналлардан (тизимлардан), хавф даражаси юқори бўлган сув объектларидан сув олишга нисбатан эса ёзма буюртманомаларни Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига тақдим этади.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига ҳамда ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларига ажратилган сув олиш квоталари ва сув олиш лимитларидан, шунингдек сув манбасининг сувлилик даражасидан келиб чиққан ҳолда бир кун ичида буюртманомаларни умумлаштиради ва таҳлил қилади ҳамда хабарнома шаклида сув олишга рухсат беради ёки буни рад этади.

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари бир кун ичида сув етказиб берувчи ташкилотларга ажратилган сув олиш лимитларидан, шунингдек сув манбасининг сувлилик даражасидан келиб чиққан ҳолда хабарнома шаклида сув олишга рухсат беради ёки буни рад этади.

Сув етказиб берувчи ташкилотлар ўз навбатида бир кунлик муддатда сувдан фойдаланувчиларга ажратилган сув олиш лимитларидан, шунингдек сув манбасининг сувлилик даражасидан келиб чиққан ҳолда хабарнома шаклида сув олишга рухсат беради ёки буни рад этади.

7-боб. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишни давлат томонидан нормалаштириш

34-модда. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни давлат томонидан нормалаштириш

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни нормалаштиришда қуйидагилар назарда тутилади:

табiiй айланмада сувнинг зарур миқдорини сақлаш, унинг норматив тозалигини таъминлаш, сув флораси ва фаунасини сақлаш, сув ҳавзаларининг ифлосланишига йўл қўймаслик, уларда экологик мувозанатни сақлаш ва ландшафтнинг таркибий қисми сифатида сув ҳавзасига зарар етказилишига йўл қўймаслик шартларини ҳисобга олган ҳолда сув олишнинг, оқова ва коллектор-дренаж сувларини оқизишнинг норматив кўрсаткичларини белгилаш;

сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасида стандартлаштириш, сертификатлаш ҳамда нормативларга мос келадиган метрологик жиҳатдан таъминлаш;

сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасида бошқа нормативлар (экологик чекловлар, сув сифати ва бошқалар) ва қоидаларни белгилаш.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни нормалаштириш махсус ваколатли давлат органи томонидан сув тўғрисидаги қонунчилик талабларига мувофиқ амалга оширилади.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни нормалаштиришнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

экологик хавфсизликни сувдан ва сув объектларидан ҳамда улар билан боғлиқ сувга доир ва бошқа экотизимлардан фойдаланишга оид қисмида таъминлаш;

ер усти ва ер ости сувларини қайтармасдан олишнинг йўл қўйиладиган чекланган ҳажми оширилишига йўл қўймаслик;

сувни ва сув объектларини экологик нормативларга (атроф-муҳит сифати, унга бўлган зарарли таъсирнинг йўл қўйиладиган чегаралари, сув, муҳофаза, санитария ҳамда бошқа зоналаридан фойдаланиш ва бошқалар) мувофиқ сақлаш.

35-модда. Сувга ва сув объектларига доир йўл қўйиладиган чекланган зарарли таъсирнинг нормативлари

Сувга ва сув объектларига доир йўл қўйиладиган чекланган зарарли таъсирнинг нормативлари ер усти ва ер ости сувларини экологик, санитария, техник ҳамда бошқа нормаларга жавоб берадиган ҳолатда сақлаш учун белгиланган талабларга, шунингдек сув ва табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ белгиланади.

Сувга ва сув объектларига доир йўл қўйиладиган чекланган таъсирнинг нормативларини белгилашда қуйидаги омиллар ҳисобга олинади:

антропоген оғирликнинг йўл қўйиладиган чекланган даражаси узоқ вақт таъсир этиши сув объекти экотизимининг ўзгаришига олиб келмаслиги керак;

зарарли моддаларнинг сув объектига ва (ёки) унинг сув тўпланадиган майдонига тушиши мумкин бўлган йўл қўйиладиган чекланган массаси сув ҳамда сув объекти ҳолатининг салбий ўзгаришларига олиб келмаслиги керак;

сув объектларига зарарли моддаларнинг йўл қўйиладиган чекланган оқизилишининг белгиланган нормативларини оширмаслик;

зарарли таъсирлар оқибатида сувда ва сув объектларида фавқулодда вазиятлар юзага келиши хавфини камайтириш бўйича олдиндан чоралар кўриш;

сувнинг ва сув объектларининг ҳолатини ёмонлаштиришга олиб келиши мумкин бўлган бошқа омиллар.

Хўжалик юритувчи субъект нормативлар йўқлиги ёки уларнинг ошиб кетиши учун қонунчиликда белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

36-модда. Санитария-эпидемиологик нормалаштириш

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги санитария-эпидемиологик нормалаштириш санитария нормалари, қоидалари ҳамда гигиена нормативлари ишлаб чиқилишини назарда тутаяди.

Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги санитария-эпидемиологик нормалар талабларига риоя этилмаслиги аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисидаги қонунчиликда белгиланган тартибда чоралар кўриш учун асосдир.

37-модда. Метрологик нормалаштириш

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги метрологик нормалаштириш метрологик таъминлаш талабларини белгилайдиган нормалар ҳамда қоидалар ишлаб чиқилишини назарда тутаяди.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасида фойдаланиладиган ўлчаш воситалари ва ўлчовларни бажариш услубиятлари метрология тўғрисидаги қонунчилик талабларига мувофиқ бўлиши керак.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасида фойдаланиладиган ўлчаш воситалари натижаларни белгиланган аниқлик кўрсаткичлари билан таъминлаши керак.

Белгиланган метрология талабларига мувофиқ бўлмаган ҳамда белгиланган тартибда ўлчовларни бажариш услубиятлари билан аттестациядан ўтказилмаган ўлчаш воситаларидан фойдаланган ҳолда олинган, сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги ўлчаш натижалари ишончсиз ҳисобланади ҳамда бекор қилиниши лозим.

8-боб. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни давлат томонидан ҳисобга олиш

38-модда. Сувни давлат томонидан ҳисобга олиш

Сувни давлат томонидан ҳисобга олиш сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишни жорий ва истиқболда режалаштиришдан, шунингдек жамоатчиликни хабардор қилиш учун муайян ҳудудда ер усти ва ер ости сувларининг ҳамда оқова сувларнинг миқдори ва сифатини аниқлашдан иборат.

Сувни давлат томонидан ҳисобга олиш ва улардан фойдаланиш қуйидаги мақсадларда амалга оширилади:

давлат сув фондини ташкил этувчи сувнинг миқдор ва сифат жиҳатидан таркибини белгилаш;

сув хўжалиги балансини тузиш;

аҳоли ва иқтисодиёт тармоқлари эҳтиёжлари учун сувдан фойдаланилиши тўғрисидаги маълумотларни тўплаш ҳамда янгилаб бориш;

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун ва кўрсатилган сув хўжалиги хизматлари учун солиқ базасини белгилаш.

Сув ресурслари стандарт гидрометрик асбоблар билан уларнинг сифат ва миқдор жиҳатдан таркиби бўйича мунтазам ҳисобга олиниши, стандарт услублар билан қайта ишланиши ҳамда ҳавзалар (ҳудудлар) йиллик ва кўп йиллик ҳисоблашда баҳоланиши лозим.

Сув объектларининг сони ва ҳолатини ҳисобга олиш мазкур объектларнинг ҳажмлари, ҳолати ҳамда ўрганилганлик даражасидан келиб чиқиб ва геоахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда картография, гидрогеология ва геодезия услублари билан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасида сувни давлат томонидан ҳисобга олиш ягона тизим бўйича амалга оширилади ҳамда сувдан фойдаланувчиларни хабардор қилиш учун ер усти ва ер ости сувларидан фойдаланиш тўғрисидаги ҳисобга олиш маълумотларига ҳамда сувнинг ва сув объектларининг давлат мониторинги маълумотларига асосланади. Ер усти ва ер ости сувлари маъмурий ва гидрографик чегаралар доирасида, шунингдек сувдан фойдаланувчилар доирасида ҳисобга олинади.

39-модда. Сувдан фойдаланишнинг расмий статистикаси

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан қуйидагилар бўйича расмий статистика юритилади:

сувдан фойдаланиш;

ялпи ички маҳсулот бирлигини ишлаб чиқариш учун сувнинг сарфланиши.

40-модда. Давлат сув кадастри

Давлат сув кадастри Ўзбекистон Республикаси Давлат кадастрлари ягона тизимининг таркибий қисмидир.

Давлат сув кадастри ягона давлат сув фондини ташкил этувчи сув объектлари, сув ресурслари, сув режими, сувнинг сифати ва ундан фойдаланиш ҳақидаги, шунингдек сувдан фойдаланувчилар ва сув хўжалиги объектлари, сувни муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақаси ва санитария муҳофазаси зонаси, ичимлик, оқова ва коллектор-дренаж сувлари тўғрисидаги тизимлаштирилган, доимий тўлдириб бориладиган ва зарурат бўлганда аниқлаштириладиган маълумотлар тўпламини ифодалайди.

Сув объектларини, сувдан фойдаланувчиларни ва сув хўжалиги объектларини рўйхатдан ўтказиш, сувнинг миқдори ва сифатини ҳисобга олиш, сув ресурсларини ва улардан фойдаланишни баҳолаш давлат сув кадастрининг таркибий қисмларидир.

Давлат сув кадастри маҳаллий давлат ҳокимияти органларини, юридик ва жисмоний шахсларни сув объектлари ҳамда сув хўжалиги объектлари, сув ресурслари, сув режими, сувнинг сифати ва ундан фойдаланиш, шунингдек сувдан фойдаланувчилар тўғрисидаги зарур маълумотлар билан таъминлаш учун мўлжалланган.

Белгиланган тартибда қабул қилинган давлат сув кадастри сув ва сув хўжалиги муносабатларини тартибга солишда, сувдан фойдаланиш билан боғлиқ ижтимоий, иқтисодий ва экологик вазифаларни ҳал этишда мажбурий юридик кучга эга бўлади.

41-модда. Давлат сув кадастрининг объектлари ва предмети

Ер усти ва ер ости сув объектлари ҳамда уларнинг ресурслари Давлат сув кадастрининг объектларидир.

Сувнинг миқдор ва сифат кўрсаткичлари бўйича фойдаланишни ҳар томонлама ўрганиш ва баҳолаш, сувдан фойдаланиш ҳуқуқини ва сувдан хўжалик мақсадларида фойдаланишни рўйхатдан ўтказиш Давлат сув кадастрининг предметиدير.

42-модда. Давлат сув кадастрининг маълумотларидан фойдаланиш

Давлат сув кадастрининг маълумотлари қуйидагилар чоғида фойдаланиш учун мўлжалланган:

сувдан фойдаланишни жорий ва истиқболли режалаштиришда ҳамда сувни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда;

мамлакат ҳудудида ишлаб чиқариш кучларини жойлаштиришда;

сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш схемаларини ҳамда сув хўжалиги балансларини тузишда;

сувдан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган сув хўжалиги, транспорт, саноат тузилмаларини, бошқа корхоналар ва иншоотларни лойиҳалаштиришда;

гидрологик ва гидрогеологик шароитлар, дарёлар сувининг ҳажми ва сифати ўзгаришларини прогноз қилишда;

сув хўжалиги тизимларининг иш самарадорлигини ошириш тадбирларини ишлаб чиқишда;

сув олишни ва сув чиқариб юборишни, шунингдек сув сифати кўрсаткичларини нормалаштиришда;

сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф этиш тадбирларини ишлаб чиқишда;

сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш тадбирлари ўтказилиши устидан давлат назоратини белгилашда;

сувдан фойдаланувчилар ўртасидаги, шунингдек сувдан фойдаланувчилар ҳамда бошқа манфаатдор юридик ва жисмоний шахслар ўртасидаги ўзаро муносабатларни тартибга солишда;

сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш билан боғлиқ бошқа масалаларни ҳал этишда.

43-модда. Давлат сув кадастрининг тузилиши

Давлат сув кадастри қуйидаги бўлимлардан иборат:

ер усти сувлари;

ер ости сувлари;

сувдан фойдаланиш;

ичимлик суви ва оқова сувлар.

Давлат сув кадастри маълумотлари умуман Ўзбекистон Республикаси, Қорақалпоғистон Республикаси ҳудуди ва вилоятлар, дарёлар ҳавзалари, ҳавза ирригация тизимлари бўйича, ер ости сувлари бўлими юзасидан эса гидрогеология минтақалари бўйича ҳам юритилади.

Ер усти сувларининг ресурслари, уларнинг сифати ва хўжалик фаолияти таъсиридаги ўзгариши тўғрисидаги маълумотлар умуман Қорақалпоғистон Республикасининг, вилоятларнинг ҳамда Ўзбекистон Республикасининг сув объектлари ва уларнинг участкалари, дарёлар ҳавзалари, ҳавза ирригация тизимлари бўйича умумлаштирилади.

Ер ости сувларининг ресурслари, уларнинг сифати ва хўжалик фаолияти таъсиридаги ўзгариши тўғрисидаги маълумотлар Қорақалпоғистон Республикасининг, вилоятларнинг ва Ўзбекистон Республикасининг сув конлари, дарёлар ҳавзалари бўйича умумлаштирилади.

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги маълумотлар умуман Қорақалпоғистон Республикасининг, вилоятларнинг ва Ўзбекистон Республикасининг дарёлар ҳавзалари, ҳавза ирригация тизимлари, ҳавф даражаси юқори бўлган сув хўжалиги объектлари бўйича, шунингдек сувдан фойдаланиш турлари ва иқтисодиёт тармоқлари бўйича умумлаштирилади.

Давлат сув кадастрининг автоматлаштирилган ахборот тизими маълумотлари Ўзбекистон Республикаси Миллий геоахборот тизимига уйғунлаштирилган ҳолда шакллантирилади.

44-модда. Давлат сув кадастрини юритувчи ваколатли органлар

Давлат сув кадастри:

Гидрометеорология хизмати агентлиги томонидан — ер усти сувлари бўлими бўйича; Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан — сувдан фойдаланиш бўлими бўйича;

Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги томонидан — ер ости сувлари бўлими бўйича;

Ўзбекистон Республикаси Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиги вазирлиги томонидан — ичимлик суви ва оқова сувлари бўлими бўйича юритилади.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги Давлат сув кадастри маълумотларини умумлаштиради.

Давлат сув кадастрининг маълумотлари таркиби ва нашрлари Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги, Гидрометеорология хизмати агентлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги томонидан тасдиқланади.

45-модда. Давлат сув кадастрининг маълумотларини тақдим этиш

Давлат сув кадастрига доир ахборот давлат органларига бепул, юридик ва жисмоний шахсларга эса пулли асосда тақдим этилади.

Сўров бўйича тақдим этиладиган Давлат сув кадастридаги ахборот турлари, уни бериш тартиби ҳамда унинг тўлов миқдорлари Давлат сув кадастрини юритиш бўйича ваколатли органлар томонидан белгиланади.

46-модда. Сув хўжалиги баланслари

Сувнинг мавжуд ҳажмини ва ундан фойдаланиш даражасини баҳолаш учун дарёлар ҳавзалари, ҳавза ирригация тизимлари ҳамда иқтисодий минтақалар бўйича сув хўжалиги баланслари тузилади.

Сув хўжалиги баланслари сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги махсус ваколатли республика ижро этувчи ҳокимият органлари ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан уларнинг ваколатлари доирасида тузилади ҳамда Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан умумлаштирилади.

Сув хўжалиги баланси календарь йил учун тузилади ва режалаштириш давридан олдинги йилнинг 1 декабридан кечиктирмай тасдиқланади.

47-модда. Сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш схемалари

Сувдан, шу жумладан экотизим эҳтиёжлари учун етказиб бериладиган ёки ажратиладиган сувлардан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишнинг бош ва ҳавза (ёки ҳудудий) схемалари, аҳолининг ҳамда иқтисодиёт тармоқларининг сувга бўлган истиқболдаги эҳтиёжларини қаноатлантириш, шунингдек сувларни муҳофаза қилиш, уларнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф этиш учун зарур бўлган асосий сув хўжалиги тадбирларини ҳамда бошқа тадбирларни белгилаб беради.

Сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш схемалари асосида сув ресурсларини бошқаришнинг ҳавза (ёки ҳудудий) режалари ишлаб чиқилади.

Сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишнинг бош ҳамда ҳавза (ёки ҳудудий) схемалари давлат экологик экспертизасининг мажбурий объектларидир.

48-модда. Сувнинг ва сув объектларининг давлат мониторинги

Сувнинг ва сув объектларининг давлат мониторинги:

сувнинг ва сув объектларининг ҳолатини, сувнинг миқдори ва сифатини мунтазам равишда кузатиб бориш, маълумотларни тўплаш, сақлаш, тўлдириш ва уларга ишлов бериш,

сув ва сув объектлари ҳолатининг ўзгаришларини баҳолаш ҳамда прогноз қилиш мақсадида амалга оширилади;

атроф табиий муҳит давлат мониторинги тизимининг таркибий қисмидир;

гидрологик, гидрохимёвий ва гидробиологик кўрсаткичлар бўйича амалга оширилади.

Сувнинг ва сув объектларининг давлат мониторинги, шу жумладан масофадан зондлаш сунъий йўлдошлар, учувчисиз учиш аппаратлари, самолётлар, вертолётлар ҳамда геоахборот тизимлари каби замонавий технологиялардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Сувнинг ва сув объектларининг давлат мониторинги натижалари:

атроф табиий муҳит мониторинги тизимининг Ягона геоахборот маълумотлар базасига киритилади;

тегишли қарорлар қабул қилиш учун сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги махсус ваколатли республика ижро этувчи ҳокимият органларига бепул тақдим этилади.

49-модда. Сувдан фойдаланишда сувнинг ҳисоби ва ҳисоботини юритиш тартиби

Сувдан фойдаланувчилар сувдан махсус фойдаланишда сувдан фойдаланишнинг ҳисоби ва ҳисоботини белгиланган тартибда юритади.

Сув ресурсларининг ҳисоби сувдан фойдаланувчиларнинг сув олиш жойларида юритилади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг сув олиш жойлари паспортга эга бўлиши, тегишли сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотида рўйхатдан ўтказилган, сувни бошқариш (дарвоза ёки сув оқимининг очилиши ва ёпилишини таъминловчи бошқа қурилма) ва ҳисобга олиш (шу жумладан «онлайн» режимда ишлайдиган рақамли қурилмалар) воситалари билан жиҳозланган ҳамда белгиланган тартибда аттестациядан ўтказилган бўлиши керак.

Сувдан фойдаланувчиларнинг сув олиш жойларини «онлайн» режимда ишлайдиган рақамли қурилмалар билан жиҳозлаш ва маълумотларни узатиш бўйича дастурий таъминот билан таъминлаш қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилади.

Сувдан фойдаланувчилар томонидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун олинадиган сувни ҳисобга олиш сув олиш жойлари сувни ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозлангунига қадар, ҳақиқий суғориладиган майдонларнинг ўлчамидан, суғоришлар сонидан, қишлоқ хўжалиги экинларини суғориш режимидан, сув олиш давомийлиги ва бошқа омиллардан келиб чиққан ҳолда ҳажмий, ҳисоблаш ва бошқа услубларда амалга оширилиши мумкин.

Сувдан фойдаланувчиларнинг сув олиш ва сув ташлаш жойларининг паспортларини рўйхатдан ўтказиш, шунингдек сувни ҳисобга олиш воситаларини аттестациядан ўтказиш тартиби:

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан ер усти сунъий сув объектларидан сув олишда ва Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги билан келишган ҳолда ер усти табиий сув объектларидан сув олишда;

Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги томонидан ер ости сув объектларидан сув олишда белгиланади.

Сувдан фойдаланишнинг ҳисоби ва ҳисоботини юритиш мақсадида ҳар бир сув олиш жойида сув етказиб берувчи ташкилот ва сувдан фойдаланувчи ўртасида белгиланган шакл бўйича сувнинг ҳар кунги ҳисобга олиш электрон журнали махсус ахборот тизимида юритилади.

Сувнинг ҳар кунги ҳисобга олиш журнали Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги объектлари хавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекциясининг ҳудудий бўлинмалари томонидан махсус ахборот тизимида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилади.

Сув етказиб берувчи ташкилот сувдан фойдаланувчилар томонидан ҳар куни сувдан фойдаланилиши тўғрисидаги ахборот дастурий таъминотга ўз вақтида ва тўғри киритилишини кузатиб боради.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмалари, шунингдек сув етказиб берувчи ташкилотлар дастурий таъминотнинг доимий ва узлуксиз ишлашини таъминлайди.

Ҳар ойнинг якунлари бўйича сувдан фойдаланувчи ва сув етказиб берувчи ташкилот ўртасида белгиланган шакл бўйича кейинги ойнинг 5-санасига қадар махсус ахборот тизимида икки томонлама электрон далолатнома расмийлаштирилади.

Икки томонлама далолатномада келтирилган маълумотлар сувдан фойдаланиш бўйича расмий статистика ахборотини тайёрлаш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг солиқ базасини аниқлаш мақсадида ҳисобот даври мобайнида сувдан фойдаланувчилар томонидан ҳар бир фаолият тури бўйича фойдаланилган сувнинг ҳажми тўғрисидаги ахборот Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексида белгиланган муддатларда солиқ органларининг ва сувдан фойдаланувчиларнинг эътиборига етказилади.

Сув етказиб берувчи ташкилотлар вегетация даври (1 апрель — 30 сентябрь) тугаганидан кейин 15 октябрга қадар ва куз-қиш даврининг (1 октябрь — 31 март) якунида 15 апрелга қадар белгиланган тартибда Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига ҳамда ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларига сувдан фойдаланиш тўғрисидаги электрон ҳисоботни тақдим этади.

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари вегетация даври тугаганидан кейин 1 ноябрга қадар ҳамда куз-қиш даври тугаганидан кейин 1 майга қадар Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига сувдан фойдаланиш тўғрисидаги ҳисоботни электрон тарзда тақдим этади.

Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлигига:

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан ўз тизимидаги суғориш ва дренаж қудуқларидан фойдаланилган ер ости сувлари тўғрисидаги ҳисобот вегетация даври тугаганидан кейин 1 ноябрга қадар ва куз-қиш даври тугаганидан кейин 1 майга қадар;

бошқа сувдан фойдаланувчилар, шу жумладан ичимлик сувидан фойдаланувчилар томонидан ер ости сувларидан фойдаланилганлиги тўғрисидаги ҳисобот белгиланган тартибда ҳисобот чорагидаги ойдан кейинги ойнинг 5-санасидан кечиктирмай электрон тарзда тақдим этилади.

Сув ресурслари бўйича ахборот, далолатномалар, ҳисоб ва ҳисоботлар тегишли идоравий статистика ҳисоботини тайёрлаш ҳамда Давлат сув кадастрини ишлаб чиқиш, шунингдек сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича солиқ базасини ҳисоблаш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Ҳисобга олиш журналининг, етказиб берилган сувни расмийлаштириш далолатномасининг, жорий ахборотни тақдим этиш шакллари Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли буйруғи билан тасдиқланади.

50-модда. Сув ресурслари бўйича ахборот тизими

Сув ресурсларини комплекс бошқариш ҳамда улардан фойдаланишни ва уларни муҳофаза қилишни таъминлаш учун ахборотни тўплаш, сақлаш, қайта ишлаш ва тақдим этиш, сув хўжалиги соҳасидаги давлат сиёсатини, ривожланиш дастурларини, ҳавза режаларини, лойиҳалар ва тадбирларни ишлаб чиқиш, сув билан таъминланганликни прогноз қилиш, истиқболли ва тезкор қарорлар қабул қилиш, шунингдек жамоатчиликни хабардор қилиш мақсадида «Рақамли сув хўжалиги» ягона ахборот тизими яратилади.

Ягона ахборот тизимини бошқариш Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан Давлат бюджети маблағлари, шунингдек қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилади.

Барча сувдан фойдаланувчилар, алоқадор бўлган вазирлик ва идоралар белгиланган шакллар бўйича ахборотнинг тўпланишини, унга ишлов берилишини ҳамда унинг Сув ресурслари бўйича миллий ахборот тизимига «Электрон ҳукумат» тизими орқали бепул тақдим этилишини таъминлайди.

III БЎЛИМ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ, СУВ ОЛИШ КВОТАЛАРИ ВА ЛИМИТЛАРИ, СУВДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАРНИНГ НОДАВЛАТ ТАШКИЛОТЛАРИ

9-боб. Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги умумий қоидалар

51-модда. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш мақсадлари

Юридик ва жисмоний шахслар сувдан ва сув объектларидан қуйидаги мақсадларда фойдаланиши мумкин:

ичимлик, хўжалик-маиший, рекреация, даволаш ва бошқа эҳтиёжларини қаноатлантириш учун;

қишлоқ, ўрмон, ва овчилик хўжалиklarининг эҳтиёжларини қаноатлантириш учун; саноат, энергетика, транспорт ва бошқа давлат ёки жамоат эҳтиёжларини қаноатлантириш учун;

оқова сувларни оқизиш учун.

Сув ва сув объектлари бир ёки бир неча мақсадлар учун фойдаланишга берилиши мумкин.

52-модда. Сувдан фойдаланишнинг устувор йўналишлари

Ушбу Кодекс билан сувдан фойдаланишнинг қуйидаги устувор йўналишлари белгиланади:

ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлари, шунингдек аҳолининг даволаниш эҳтиёжлари;

санитария ва экологик мақсадлар;

саноат, энергетика ва хизматлар соҳаси;

қишлоқ хўжалиги, балиқчилик, чорвачилик, паррандачилик, шахсий томорқа ер участкалари, бунда сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий этилган майдонларни сув билан таъминлаш устувордир.

Сувдан фойдаланишда гидроэнергетиканинг сув ресурсларига бўлган эҳтиёжларини таъминлаш устуворлик бўйича қишлоқ хўжалиги эҳтиёжларини сув ресурслари билан таъминлашга тенглаштирилади.

53-модда. Сув объектларидан ва сув хўжалиги объектларидан фойдаланиш муддатлари

Сув объектлари ва сув хўжалиги объектлари доимий ёки вақтинча фойдаланишга, шу жумладан давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимларга асосан фойдаланишга берилади.

Муддати белгиланмаган ҳолда сувдан фойдаланиш сув объектларидан ва сув хўжалиги объектларидан доимий фойдаланиш деб эътироф этилади.

Сув объектидан ва сув хўжалиги объектидан вақтинча фойдаланиш муддати уч йилдан кам бўлмаслиги ва қирқ тўққиз йилдан ошмаслиги керак.

Сув объектларидан вақтинча фойдаланиш муддатлари манфаатдор бўлган сувдан фойдаланувчиларнинг илтимосномасига кўра сув объектини танҳо фойдаланишга бериш тўғрисида қарор қабул қилган ёки сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома берган давлат органлари томонидан узайтирилиши мумкин.

54-модда. Сувдан умумий фойдаланиш

Сувдан умумий фойдаланиш жумласига қуйидагилар киради:

ўзининг ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлари учун сув олиш;

чўмилиш;

байдаркада ва моторсиз қайиқда сузиш;

чорва молларини суғориш;

спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлаш.

Сувдан умумий фойдаланиш ушбу Кодексда ва бошқа қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда рухсатсиз ва чекловларсиз амалга оширилади.

Танҳо фойдаланишга берилган сув объектларида сувдан умумий фойдаланишга ва сув истеъмолига ушбу сув объектларидан фойдаланувчи ташкилотлар томонидан сув хўжалиги органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари билан келишилган ҳолда (ички суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларига оид қисмида) белгиланган шартларга кўра йўл қўйилади, зарур бўлганда эса бундай сувдан фойдаланиш қонунчилиқка мувофиқ тақиқланиши мумкин.

55-модда. Сувдан махсус фойдаланиш

Сувдан махсус фойдаланиш жумласига қуйидагилар киради:

тўсувчи иншоотлардан, насослардан, насос станцияларидан, сифонлар ва сув кўтарувчи бошқа қурилмалардан фойдаланган ҳолда сув олиш;

сув транспортида сузиш;

гидроэлектростанциялар учун сувдан фойдаланиш;

оқова сувларни сув объектларига оқизиш.

Сувдан махсус фойдаланиш ушбу Кодекснинг 56-моддасида белгиланган ҳолларда рухсатнома асосида амалга оширилади.

56-модда. Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома

Қуйидаги ҳолларда сувдан махсус фойдаланиш рухсатнома асосида амалга оширилади:

сув олиш иншоотларидан фойдаланган ҳолда сув объектларидан бир суткада 5 куб метрдан ортиқ сув олишда;

оқова ва коллектор-дренаж сувларини сув объектларига ҳамда жой рельефига оқизишда.

Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома:

ер усти табиий сув объектларидан сув олишда — Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг ҳудудий органлари томонидан;

ер ости, минерал ва термал сувларни олишда — Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг ҳудудий органлари билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлигининг тегишли органлари томонидан берилади.

Сунъий сув ҳавзаларидаги сувдан фойдаланилганда сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома талаб этилмайди.

Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

57-модда. Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома бериш шартлари

Ер усти сувларидан ва ер ости сувларидан фойдаланишга лойиқ тасдиқланган захираларидан фойдаланишда сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома беш йил муддатга берилади.

Ер ости сувларидан махсус фойдаланиш учун рухсатнома олган юридик ва жисмоний шахслар унинг амал қилиш муддати даврида экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича ҳудудий органлар ҳамда ҳудудий гидрогеологик станциялар вакиллари иштирокида тегишли ҳужжатлар билан расмийлаштириладиган фойдаланиладиган қудуқларни консервация қилишни ва қайта ишга туширишни амалга ошириш ҳуқуқига эга.

Тасдиқланмаган захиралардаги фойдаланишга яроқли бўлган ер ости сувларидан фойдаланишда гуруҳли сув олиш иншоотлари учун сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома икки йилдан кўп бўлмаган муддатга берилади.

Сувдан фойдаланувчи рухсатноманинг амал қилиш муддати тугашидан камида бир ой олдин рухсатнома берадиган органга аввал берилган рухсатноманинг амал қилиш муддатини узайтириш тўғрисидаги илтимос билан мурожаат қилишга ҳақли.

Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатноманинг амал қилиш муддати рухсатномани бериш келишилган органлардан сув таъминоти манбасида, рухсатномада кўрсатилган сувдан фойдаланиш мақсадида ва бошқа шартларида ўзгаришлар мавжуд эмаслиги ҳақида хулоса олинганидан кейин рухсатномани берган орган томонидан беш йилга узайтирилади.

Сувдан фойдаланувчи сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатноманинг амал қилиш муддати тугаганидан кейин ёки рухсатномада кўрсатилган сувдан фойдаланиш манбалари, мақсади ва бошқа шартлари ўзгарганда, белгиланган тартибда янги рухсатнома олиши шарт.

Объектларни қуриш ёки реконструкция қилиш даврида сувдан махсус фойдаланилганда сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома ушбу ишларни амалга ошириш даврига расмийлаштирилади. Объект ишга туширилгач, сувдан фойдаланувчи белгиланган тартибда янги рухсатнома олиши шарт.

58-модда. Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва уни бекор қилиш

Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва уни бекор қилиш «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгиланган тартибда амалга оширилади.

59-модда. Сув хўжалиги тадбирларини ўтказиш, сувдан фойдаланиш шартларини тугатиш ёки ўзгартириш натижасида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш

Юридик ва жисмоний шахсларга сув хўжалиги тадбирларини (сув хўжалиги объектларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш-тиклаш ишларини ва бошқаларни) ўтказиш, сувлардан нооқилона фойдаланиш, уларни булғатиш, ифлослантириш, камайтириш, шунингдек сувдан фойдаланиш шартларини қонунга хилоф равишда бекор қилиш ёки ўзгартириш натижасида етказилган зарарнинг ўрни қонунчиликда белгиланган ҳолларда ва тартибда қопланиши лозим.

Сув объектларининг соҳил бўйи минтақаларида ва санитария муҳофазаси зоналарида қонунга хилоф равишда қурилган объектларда ҳамда қонунга хилоф равишда ўзлаштирилган ер участкаларида сув хўжалиги тадбирларини ўтказиш чоғида етказилган зарарнинг ўрни қопланмайди.

60-модда. Сув сервитути

Сув сервитути қуйидаги мақсадларда белгиланиши мумкин:

сувдан умумий фойдаланиш;

фуқаролар ва транспорт воситаларининг ўтиши;

хайвонларни суғориш ва чорва молларини ҳайдаб ўтиш;

сув объектларидан кичик ҳажмли кемалар учун сув йўллари сифатида фойдаланиш;

соҳил бўйи зоналаридан эркин фойдаланишни, шу жумладан ундан ўтишни таъминлаш.

Сув сервитути қонунчиликка мувофиқ бошқа мақсадларда ҳам белгиланиши мумкин.

Сув сервитути оммавий сув сервитути ва хусусий сув сервитути шаклида бўлиши мумкин.

Оммавий сув сервитути сувдан умумий фойдаланиш ҳуқуқига тенглаштирилади ҳамда давлат ва фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг, маҳаллий аҳолининг манфаатларини таъминлаш учун жамоат манфаатлари инобатга олинган ҳолда белгиланади.

Хусусий сув сервитути танҳо фойдаланишга берилган сув объектларига нисбатан белгиланади.

Оммавий сув сервитути сув объектларига ёки уларнинг қисмларига нисбатан, шу жумладан лотокли ва бошқа усти қопланган суғориш тармоғига нисбатан қўлланилади.

Оммавий сув сервитути сув сервитутининг белгиланишига эҳтиёжи бўлган шахслар ҳамда сув объекти ёки унинг бир қисми ва соҳил бўйи минтақаси жойлашган ер участкасининг эгаси, ундан фойдаланувчи, унинг ижарачиси ўртасида келишув мавжудлиги-мавжуд эмаслигидан қатъи назар, агар ушбу шахслар бундай ҳуқуқдан ер участкаси бошқа шахсга мулк қилиб берилгунига қадар фойдаланган бўлса, белгиланади.

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари оммавий сув сервитути белгиланишини таъминлаши шарт.

Бошқа ҳолларда, сув сервитути кимларнинг манфаатларини кўзлаб сув сервитути белгиланаётган бўлса, ўша шахслар ҳамда сув объекти ёки унинг бир қисми жойлашган ер участкасининг эгаси, ундан фойдаланувчи, унинг ижарачиси ўртасидаги келишув бўйича, келишувга эришиш имкони бўлмаган тақдирда эса суднинг қарорига кўра белгиланади.

Сув сервитутларининг режими сув фонди ерларига нисбатан ҳам татбиқ этилади.

Сув сервитути сув объекти ёки унинг бир қисми жойлашган ер участкасига бўлган ҳуқуқ бошқа шахсга ўтган тақдирда ҳам сақлаб қолинади.

Сув сервитутларини амалга ошириш учун сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатномани олиш талаб этилмайди.

Сув сервитутининг белгиланиши танҳо фойдаланиш учун берилган сув объекти эгасини ушбу сув объектига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

Сув сервитути белгиланган сув объектнинг эгаси, агар қонунчиликда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, сув сервитути кимнинг манфаатларини кўзлаб белгиланган бўлса, ўша шахсдан ушбу сув объектидан ёки унинг бир қисмидан фойдаланганлик учун мутаносиб ҳақ талаб қилишга ҳақлидир.

Фуқаролик ва ер тўғрисидаги қонунчиликда назарда тутилган сув сервитутлари ҳақидаги қоидалар сув сервитутларига нисбатан ушбу Кодекс талабларига зид бўлмаган қисмида қўлланилади.

10-боб. Сувни тақсимлаш ва етказиб бериш

61-модда. Сув олиш квотаси

Сув олиш квоталари манбалар, ҳудудлар ва иқтисодиёт тармоқлари бўйича куйидагилар томонидан ажратилади:

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигига ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларига;

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари томонидан сув етказиб берувчи ташкилотларга;

халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашлари — сувдан фойдаланувчиларга.

Сувдан махсус фойдаланиш учун табиий сув ҳавзаларидан сув олиш квоталари ушбу Кодекснинг **56-моддасига** мувофиқ ваколатли органлар рухсатномаларида белгиланади.

Ажратилган сув олиш квотаси унинг амал қилиш муддати давомида қайта кўриб чиқилмайди, бундан истеъмом қилинадиган сувнинг ҳажмига таъсир кўрсатадиган суғориладиган участка майдони, ишлаб чиқариш қувватлари ўзгартирилган ҳоллар мустасно.

Сув олиш квоталарини ажратишда санитария ва экологик мақсадлар учун сувни чиқариб юбориш талаблари ҳисобга олинади.

Ичимлик суви таъминоти ташкилотларига улар томонидан меъёрий эҳтиёжлар ва келажакда аҳолининг ўсиши прогнозларидан келиб чиққан ҳолда, ичимлик суви билан таъминлаш учун сув олиш квотаси ажратилади.

62-модда. Суғориладиган ерлар учун сув олиш квотаси

Суғориладиган ерлар учун сув олиш квотаси суғориладиган ер участкаси майдонини бир гектар суғориладиган ер майдони учун сув олиш квотасини ажратиш нормативларига кўпайтириш орқали ҳисоб-китоб қилинади.

Гидрографик зонадаги бир гектар суғориладиган ер майдони учун сув олиш квотасини ажратиш нормативлари мазкур гидрографик зонадаги суғориладиган ерларда кейинги ўн гидрологик йил учун амалдаги ўртача сув олиш ҳажмларини мазкур гидрографик зонадаги суғориладиган ерларнинг умумий майдонига бўлиш орқали ҳисоб-китоб қилинади. Бунда тупроқнинг механик таркиби, жойлашган жойининг рельефи, сизот сувларнинг сатҳи, иқлим шароитлари, кўп йиллик сув таъминоти ва бошқа омиллар ҳам инобатга олинади.

Бир гектар суғориладиган ер майдони учун сув олиш квотасини ажратиш нормативи сув хўжалиги органлари томонидан ҳисоб-китоб қилинади ва бир йилда кўпи билан бир марта қайта кўриб чиқилиши мумкин.

63-модда. Суғориладиган ерлар билан боғлиқ бўлмаган сувдан фойдаланиш учун сув олиш квотаси

Суғориладиган ерлар билан боғлиқ бўлмаган сувга бўлган эҳтиёжларнинг технологик нормаларидан келиб чиққан ҳолда, ер усти сувларига нисбатан сув хўжалиги органлари томонидан ва ер ости сувларига нисбатан тоғ-кон саноати ва геология органлари томонидан сув олиш квоталари ажратилади.

64-модда. Сув олиш квотасининг амал қилиш муддати

Сув олиш квотасининг амал қилиш муддати:

сувни қишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш мақсадида оладиган ва ер участкасини ижара шартномаси асосида тасарруф этадиган сувдан фойдаланувчилар учун — ижара шартномаси амал қиладиган муддатга, аммо 10 йилдан кўп бўлмаган муддатга;

сувни қишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш билан боғлиқ бўлмаган мақсадларда оладиган сувдан фойдаланувчилар учун — 10 йилгача бўлган муддатга;

ичимлик суви таъминоти ташкилотларидан ташқари, сувни сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатнома асосида олувчи жисмоний ва юридик шахслар учун — махсус сувдан фойдаланиш рухсатномасининг амал қилиш муддати тугагунига қадар белгиланади.

Ичимлик суви таъминоти ташкилотларига сув олиш квотасининг амал қилиш муддати чекланмайди.

Сув олиш квоталарини ажратишда санитария ва экологик мақсадлар учун сувни чиқариб юбориш бўйича талабларга рияз этилиши инобатга олинади.

65-модда. Фаолият юритаётган сувдан фойдаланувчиларнинг манфаатларига жиддий таъсир кўрсатадиган сув олиш квоталарини ажратиш тартиби

Муайян гидрологик зонада кейинги ўн гидрологик йил давомида амалда олинган сувнинг ўртача йиллик ҳажмидан беш ва ундан ортиқ фоиз кўп миқдорда квота ажратиш тўғрисидаги талабнома фаолият юритаётган сувдан фойдаланувчиларнинг манфаатларига жиддий таъсир кўрсатувчи талабнома деб эътироф этилади.

Сувдан фойдаланувчилар учун талаб этиладиган кўшимча сув миқдори тегишли сув кенгашларининг қарорига мувофиқ ажратилади.

Ичимлик суви таъминоти учун сув олиш квотаси ажратилишини рад этишга йўл қўйилмайди.

Сувдан фойдаланувчилар ўзига тегишли бўлган сув олиш квотасининг бир қисмини шартнома асосида айна шу гидрографик зонадаги бошқа сувдан фойдаланувчига, уларга хизмат кўрсатувчи сув етказиб берувчи ташкилот билан келишилган ҳолда сотиши мумкин.

66-модда. Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартнома

Сувдан фойдаланиш сув етказиб берувчи ташкилот ва сувдан фойдаланувчи ўртасида тузиладиган сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномага асосан амалга оширилади.

Сув етказиб берувчи ташкилот сувдан фойдаланувчилардан сўровнома олганда, агар улар хизмат кўрсатиш ҳудудида жойлашган ва сув олиш квотасига эга бўлса, улар билан сувдан фойдаланиш тўғрисида шартнома тузиши шарт.

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномада сув олиш квоталари, етказиб бериладиган сув ҳажмларини сув олишнинг ҳар йиллик ёки мавсумий лимитлари, сувни

етказиб берганлик учун тўловнинг миқдорлари ва механизмлари, сув етказиб беришнинг бошқа шартлари, шунингдек тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларига қараб ўзгартириш механизмлари шартлашиб олинади.

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартноманинг намунавий шакллари Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан (бундан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти мустасно) Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги (сувни табиий сув объектларидан олишда), Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги (сувни ер ости сувларидан олишда), шунингдек Ўзбекистон Республикаси Рақобатни ривожлантириш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш қўмитаси билан келишилган ҳолда тасдиқланади.

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномани тузишда сув олиш квотасининг мавжудлиги мажбурий талаб ҳисобланади.

Тарафларнинг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги ушбу Кодекс ҳамда бошқа қонунчилик ҳужжатлари талабларига биноан сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномада белгиланади.

67-модда. Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномани рўйхатдан ўтказиш

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномалар махсус ахборот тизимида электрон шаклда:

вилоятлараро ва трансчегаравий аҳамиятга эга бўлган, шунингдек йирик ва алоҳида муҳим сув хўжалиги объектларидан фойдаланувчи айрим ташкилотлар билан тузилган шартномалар — Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан;

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармаси таркибига кирадиган фойдаланувчи ташкилотлар билан тузилган шартномалар — тегишлилиги бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари томонидан;

сув етказиб берувчи ташкилотлар томонидан фермер ва деҳқон хўжаликлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хизмат кўрсатиш ҳудудидаги бошқа сувдан фойдаланувчилар билан тузилган шартномалар — туманлар қишлоқ хўжалиги бўлимлари (Қувасой шаҳар бўлими) томонидан рўйхатдан ўтказилади.

Сувдан фойдаланиш тўғрисида белгиланган тартибда тузилган шартномалар рўйхатдан ўтказилган пайтдан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари, туманлар қишлоқ хўжалиги бўлимларида (Қувасой шаҳар бўлимида) рўйхатдан ўтказилиши лозим бўлган сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномаларнинг рўйхати Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан тасдиқланади.

Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги шартномалар реестри Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги объектлари ҳавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекциясига ва унинг ҳудудий бўлинмаларига (сунъий сув объектларидаги сувдан фойдаланилганда), шунингдек Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг тегишли органларига (табиий сув объектларидаги сувдан фойдаланилганда) белгиланган тартибда назоратни таъминлаш учун берилади.

68-модда. Сув олиш лимитларини белгилаш

Сув олиш лимитлари:

сув манбаларининг кейинги гидрологик йилдаги сувлиги прогнози;

сувдан фойдаланиш турларининг (иқтисодиёт тармоқларининг) устуворлиги;

ажратилаётган сув олиш квотасининг прогноз қилинаётган ҳажми инобатга олинган ҳолда белгиланади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший, шунингдек даволаш эҳтиёжлари учун сув олиш лимитлари ажратилган сув олиш квотасидан кам бўлиши мумкин эмас.

Сув олиш лимитлари тегишли гидрографик зонадаги бошқа сувдан фойдаланувчилар учун сув олиш квоталарига нисбатан тенг фоизда белгиланади.

Сув олиш лимитлари сув манбалари, ҳудудлар ва иқтисодиёт тармоқлари бўйича:

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан — йилига икки марта вегетация даври учун 20 мартгача (1 апрель — 30 сентябрь) ва куз-қиш даври учун 20 сентябргача (1 октябрь — 30 март) бўлган муддатда — Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларига, вилоятлараро ва трансчегаравий аҳамиятга эга бўлган магистрал каналлар (тизимлар) бошқармаларига, энергетика, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти объектларидан фойдаланувчи алоҳида корхоналар ва ташкилотларга;

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармалари томонидан — йилига икки марта вегетация даври учун 25 мартгача ва куз-қиш даври учун — 25 сентябргача бўлган муддатда ирригация тизимлари бошқармаларига, сув етказиб берувчи ташкилотларга, шунингдек бошқа алоҳида аҳамиятга эга бўлган сувдан фойдаланувчиларга;

халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашлари томонидан — вегетация даври учун 28 мартгача ва куз-қиш даври учун 28 сентябргача бўлган муддатда — сувдан фойдаланувчиларга ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига (шахсий томорқа ер участкаларини суғориш учун), шунингдек бошқа сувдан фойдаланувчиларга белгиланади.

Ер остидан сув олиш лимити сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномаларда кўрсатилади ҳамда расмийлаштириш чоғида рухсатноманинг амал қиладиган муддатига белгиланади.

Сув манбаларининг сувлиги камайган ёки кўпайган ҳолларда сув олиш лимитларига тузатишлар киритилиши мумкин.

Сувдан фойдаланишнинг белгиланган даври тугаганидан кейин икки ойлик муддатда махсус ваколатли органлар томонидан манбаларнинг амалдаги сувлиги ҳисобга олинган ҳолда, ўтган давр учун сув олишнинг узил-кесил лимитлари тасдиқланади.

69-модда. Сув олиш лимитларини тасдиқлаш

Сув олиш лимитлари:

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлигининг буйруғи билан Гидрометеорология хизмати агентлигининг прогнози асосида;

Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ва ирригация тизимлари ҳавза бошқармаларининг буйруқлари билан;

халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашларининг қарорлари билан туман қишлоқ хўжалиги бўлими (Қувасой шаҳри бўлими) билан келишилган ҳолда тасдиқланади.

Қишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш учун сув олиш лимитини белгилаш учун сувдан фойдаланувчилар вегетация ва куз-қиш даврлари бошлангунига қадар бир ой олдин, суғориладиган деҳқончиликдан ташқари бошқа эҳтиёжлар учун эса — ҳар йили 1 сентябрга қадар — уларга хизмат кўрсатадиган сув етказиб берувчи ташкилотларга ёзма ёки электрон шаклда мурожаат қилиши ва қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиши керак:

сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномалар (табiiй сув манбаларидан сув олинганда);

белгиланган тартибда тасдиқланган сув етказиб бериш жадваллари (бундан сув қувурлари — ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимининг сувидан фойдаланувчилар мустасно).

Сув олиш лимитлари сув олишнинг рухсат этилган сув манбалари (дарё, сой, булок, сув ҳавзаси, ирригация тизими, магистрал канал (тизим), суғориш ва коллектор тармоғи, ер ости сувлари ва бошқа сув манбалари) бўйича умумий ҳажмини акс эттириши ҳамда ҳар ўн кунда аниқ сув олиш жойлари бўйича тақсимланган бўлиши керак.

Сув олиш лимитларини белгилашда иқтисодиёт тармоғининг устуворлигига ҳамда барча сувдан фойдаланувчиларнинг алоҳида сув манбалари ва ирригация тизимлари бўйича

кутилаётган сувлилик ҳисобга олинган ҳолда, сув билан тенг баробарда таъминланишига риоя этилиши керак.

70-модда. Тежаб қолинган сувни бошқа шахсга бериш

Сувдан фойдаланувчи ўзига ажратилган сув олиш лимити доирасида тежаб қолинган сувни ёки сувга бўлган эҳтиёж қисқарганлиги натижасида тежаб қолинган сувни айна шу гидрографик зонадаги бошқа сувдан фойдаланувчига шартнома асосида бериши мумкин. Сув етказиб берувчи ташкилот сувдан фойдаланувчилар ўзига ажратилган сув олиш лимитлари доирасида иқтисод қилинган сувдан воз кечганлиги ёхуд сувга бўлган эҳтиёж қисқарганлиги муносабати билан пайдо бўлган ортикча сувни бошқа талабгор фойдаланувчига етказиб бериши мумкин.

71-модда. Сув етказиб бериш жадвали

Сувдан фойдаланувчининг сув олиш лимитлари сув етказиб берувчи ташкилот ҳамда сувдан фойдаланувчи томонидан сувдан фойдаланувчиларнинг мавсумий эҳтиёжлари ва сувни бошқа сувдан фойдаланувчига етказиб бериш мажбуриятлари инобатга олинган ҳолда имзоланадиган, сув етказиб бериш тўғрисидаги шартноманинг иловаси бўлган сув етказиб бериш жадвалига киритилади.

11-боб. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳамда сув етказиб берувчи ташкилотларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

72-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари

Сувдан фойдаланувчилар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

сув объектларидан улар қандай мақсадда берилган бўлса, ўша мақсадларда фойдаланиш;

сувдан фойдаланишни амалга ошириш учун қонунчиликда белгиланган тартибда иншоотларни, қурилмаларни ҳамда бошқа объектларни қуриш ва реконструкция қилиш;

берилаётган сувнинг миқдори ва сифатини текшириш;

сув ресурсларини бошқаришга доир қарорлар қабул қилинишида қонунчиликда белгиланган тартибда иштирок этиш;

сув манбасининг тахмин қилинган ва ҳақиқий сувлигидан келиб чиққан ҳолда сув олиш лимитларини ўзгартириш бўйича таклифлар киритиш;

ўз ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилганлиги, шу жумладан белгиланган сув олиш лимитларига ва сув бериш режимига мувофиқ сув олиш ҳуқуқи бузилганлиги туфайли етказилган зарарнинг ўрни қонунчиликда белгиланган тартибда қопланишини талаб қилиш;

сувдан фойдаланувчилар уюшмаларини ва бошқа бирлашмаларни қонунчиликда белгиланган тартибда ташкил этиш.

Сувдан фойдаланувчилар қонунчиликка мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

73-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш

Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари қонун билан ҳимоя қилинади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг бузилган ҳуқуқлари қонунчиликда назарда тутилган тартибда тикланиши лозим.

74-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқларини чеклаш

Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари қонунчиликда назарда тутилган ҳолларда, аҳолининг соғлигини сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, миллий хавфсизликни таъминлаш мақсадида, шунингдек сув танқислигида, табиий ва техноген хусусиятли фавқулдда вазиятларда чекланиши мумкин. Бунда аҳолининг ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлари учун сув объектларидан фойдаланиш шарт-шароитлари ёмонлашмаслиги керак.

Сувдан фойдаланувчиларнинг сувдан танҳо ҳолда фойдаланиш ҳуқуқлари мазкур сув объектини танҳо фойдаланишга берган ваколатли орган томонидан, сувдан махсус

фойдаланиш ҳуқуқлари эса сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномани берган ваколатли органлар томонидан қонунчиликда белгиланган тартибда чекланиши мумкин.

75-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг мажбуриятлари

Сувдан фойдаланувчилар:

ўзига берилган сув ресурсларини оқилона бошқариши ва улардан фойдаланиши, сувдан мақсадсиз фойдаланилишига йўл қўймаслиги, сувни тежаб сарфлаш, унинг сифатини тиклаш ва яхшилаш чораларини кўриши;

белгиланган сув олиш лимитларига ва сувдан фойдаланиш қоидаларига риоя этиши;

сув объектларидан белгиланган мақсадларда фойдаланиши;

сувдан махсус фойдаланишда сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномани расмийлаштириши;

сувдан фойдаланиш тўғрисида шартнома тузиши, сув олиш учун ўз вақтида талабнома бериши;

таркибида ифлослантирувчи моддалар мавжуд бўлган сувларнинг сув объектларига оқизилишини тўлиқ тўхтатиш чораларини кўриши;

бошқа сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатлари бузилишига, шунингдек сув хўжалиги объектларига ва табиий ресурсларга (ерларга, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига, фойдали қазилмаларга ва бошқаларга) зарар етказилишига йўл қўймаслиги;

сув олиш жойларини сувни бошқариш ва ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозлаши, ўзига тегишли сув хўжалиги объектлари ва улардаги иншоотларни техник жиҳатдан соз ҳолатда сақлаши, улардан фойдаланишнинг белгиланган қоидаларига риоя этиши;

оқова сувлар сув объектларига ва жой рельефига оқизиладиган жойларни автоматик равишда мониторинг қилиш воситалари билан жиҳозлаши;

олинадиган сув миқдорининг ҳамда сув объектларига ва жой рельефига оқизиладиган оқова сувлар ҳажмининг ҳисобини юритиши ҳамда зарур ахборотни сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномани берган ваколатли органларга, шунингдек сув етказиб берувчи ташкилотларга тақдим этиши;

сув ресурсларидан фойдаланганлик, шунингдек сув етказиб берувчи ташкилотларнинг хизматлари ва шартнома асосида кўрсатилган бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўловларни, шунингдек сув объектларига ҳамда жой рельефига ифлослантирувчи моддаларни оқизганлик учун компенсация тўловларини ўз вақтида тўлаши;

сувни тежаш ва рақамли технологияларни жорий этиш чораларини кўриши;

сувларнинг ифлосланиши, булғаниши ва камайиб кетишининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш, сув объектларига сувларнинг зарарли таъсирини бартараф этиш чораларини кўриши, шунингдек ер усти ва ер ости сувлари тўпланадиган майдонларнинг ифлосланишига йўл қўймаслиги;

сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарини, соҳил бўйи минтақаларини ва санитария муҳофазаси зоналарини сақлашнинг белгиланган режимига риоя қилиши;

ўзининг сув хўжалиги объектларига сувлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга оширувчи органларнинг вакиллари белгиланган тартибда киритиши ҳамда уларга зарур ахборотни тақдим этиши;

сувларнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этадиган авариялар ҳамда бошқа табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлар юзага келганлиги тўғрисида ўзига хизмат кўрсатадиган сув етказиб берувчи ташкилотларни, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларини ўз вақтида хабардор қилиши ҳамда уларнинг оқибатларини бартараф этиш бўйича ишларни амалга оширишда, шунингдек сув объектларидаги таъмирлаш-тиклаш ишларида қонунчиликда белгиланган тартибда иштирок этиши;

балиқларни, бошқа сув флораси ва фаунасини муҳофаза қилиш тадбирларини амалга ошириши шарт.

Сувдан фойдаланувчиларнинг зиммасида қонунчиликка мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Ўз балансида вертикал суғориш қудуғига эга бўлган сувдан фойдаланувчи ташкилотлар ва жисмоний шахслар мазкур суғориш қудуғига бевосита туташ бўлган ер участкаси учун сув хўжалиги хизматлари тўловидан озод этилади.

76-модда. Сув ресурсларидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланувчи сувдан фойдаланувчиларнинг мажбуриятлари

Сув ресурсларидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланувчи сувдан фойдаланувчилар ушбу Кодекснинг 75-моддасида назарда тутилган мажбуриятлардан ташқари:

қишлоқ хўжалиги экинлари ва дов-дарахтларини суғориш, шунингдек яйловларга сув чиқаришнинг қулай режимини сақлаши;

сувни тежайдиган суғориш технологияларини ва илғор суғориш техникасини жорий этиш орқали суғориш воситалари ва услубларини такомиллаштириши;

қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган сувларнинг мониторинги асосида салбий жараёнларнинг сабаблари ва оқибатларини бартараф этиши;

қишлоқ хўжалиги экинларини суғоришнинг, шунингдек яйловларга сув чиқаришнинг қулай режимини сақлаб туриш;

сувни тежаш имконини берадиган агротехника тадбирларини амалга ошириши;

тупроқ унумдорлигини сақлаш имконини берадиган мелиорация тадбирларини амалга ошириши;

агар сувларнинг оқизиб юборилиши технологик жараёнда назарда тутилмаган бўлса, суғориш учун берилган сувларнинг коллектор-дренаж тармоғига, сув объектларига ва жой рельефига оқизиб юборилишига йўл қўймаслиги;

тегишлилиги бўйича сув хўжалиги объектларини қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш ишларида қонунчиликда белгиланган тартибда иштирок этиши шарт.

77-модда. Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларидан ёки балиқ овлаш участкаларидан фойдаланувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мажбуриятлари

Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзалари ёки балиқ овлаш участкалари ўзига фойдаланиш учун берилган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ушбу Кодекснинг 75-моддасида назарда тутилган мажбуриятлардан ташқари, белгиланган тартибда:

балиқ захираларининг урчиб кўпайиши учун шарт-шароитларни таъминлаши;

балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларида ёки балиқ овлаш участкаларида ирригация-мелиорация тармоқларини ва бошқа иншоотларини қуриш, реконструкция қилиш, тиклаш ишларини амалга ошириши, шунингдек уларни техник жиҳатдан соз ҳолатда сақлаши;

зарур мелиорация ишларини олиб бориши ҳамда ушбу корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар жойлашган жойлардаги соҳил бўйи участкаларини лозим даражада санитария ҳолатида сақлаши шарт.

78-модда. Сув объектларидан фойдаланишни, сув беришни ўзбошимчалик билан тартибга солишни ҳамда ўзбошимчалик билан сув олишни тақиқлаш

Алоҳида давлат аҳамиятига ёхуд алоҳида илмий ёки маданий қимматга эга бўлган сув объектларидан фойдаланиш қонунчиликда белгиланган тартибда қисман ёки батамом тақиқланиши мумкин.

Сувдан фойдаланувчиларнинг сув етказиб берувчи ташкилотлар билан келишилмаган ҳолда, сув узатилишини кўпайтириш ёки камайитириш мақсадида сув объектларидаги гидротехника иншоотларини ўзбошимчалик билан ўзгартириши, шунингдек уларга муваққат тўсиқларни, насос станцияларини, насосларни, сувни кўтарадиган ва сув оладиган бошқа иншоотларни ўрнатиши тақиқланади.

Ўзбошимчалик билан сув олиш тақиқланади.

79-модда. Сунъий сув объектлари ва гидротехника иншоотлари орқали тракторлар, транспорт воситаларининг ўтишини, чорва молларининг хайдаб ўтилишини тақиқлаш

Каналлар, бошқа сунъий сув объектлари, гидротехника иншоотлари ва бошқа сув хўжалиги объектлари орқали ушбу мақсадлар учун мўлжалланмаган жойлардан қишлоқ хўжалиги машиналарининг (тракторлар ва бошқаларнинг), автомобилларнинг ҳамда бошқа транспорт воситаларининг ўтиши, шунингдек чорва молларининг хайдаб ўтиши ва суғорилиши тақиқланади.

Сув объектларида чорва молларини суғоришга, шунингдек уларни чўмилтиришга ушбу мақсадлар учун махсус жиҳозланган жойларда рухсат этилади.

80-модда. Сув етказиб берувчи ташкилотнинг ҳуқуқлари

Сув етказиб берувчи ташкилот қуйидаги ҳуқуқларга эга:

судан фойдаланишни амалга ошириш учун қонунчиликда белгиланган тартибда иншоотлар, қурилмаларни ҳамда бошқа объектларни қуриш ва реконструкция қилишни амалга ошириш;

берилаётган сувнинг миқдори ва сифатини текширишни амалга ошириш;

кўрсатилган хизматлар учун ўз вақтида ҳақ тўланишини талаб қилиш;

судан фойдаланувчиларга сув етказиб беришни судан фойдаланиш қоидалари бузилганда, судан мақсадсиз фойдаланилганда, сув олиш лимитлари ошириб юборилганда, шунингдек сув етказиб берганлик учун ва кўрсатилган бошқа сув хўжалиги хизматлари учун ўз вақтида ҳақ тўланмаган ҳолларда, аниқланган шартнома шартларининг бузилишлари бартараф этилгунигача қадар тўхтатиб туриш;

ўз ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилганлиги, шу жумладан белгиланган сув олиш лимитларига ва сув бериш режимига мувофиқ сув олиш ҳуқуқининг бузилганлиги туфайли етказилган зарарнинг ўрни қонунчиликда белгиланган тартибда қопланишини талаб қилиш.

Сув етказиб берувчи ташкилот қонунчиликка мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

81-модда. Сув етказиб берувчи ташкилотнинг мажбуриятлари

Сув етказиб берувчи ташкилот:

сув ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланиши, улардан мақсадсиз фойдаланилишига йўл қўймаслиги, судан тежамкор равишда фойдаланиши, сувнинг сифатини тиклаши ва яхшилаши;

белгиланган сув олиш лимитларига ва судан фойдаланиш тартибига риоя этиши;

сув объектлари қандай мақсадлар учун фойдаланишга берилган бўлса, улардан фақат шу мақсадларда фойдаланиши;

ташлама сувлар ҳажмининг кўпайиши ҳолларининг олдини олиши;

сув етказиб бериш тўғрисида шартномалар тузиши ва белгиланган сифатдаги сувнинг белгиланган миқдорда ўз вақтида етказиб берилишини таъминлаши;

сув етказиб бериш тўғрисидаги шартнома бўйича охиригача олинмаган сувнинг ўрнини қоплаши, бундан қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар мустасно;

таркибида белгиланган нормадан ортиқ ифлослантирувчи моддалар мавжуд бўлган оқова сувларни сув объектларига оқизиб юборишни тугатиш чораларини кўриши;

судан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилишига, шунингдек сув объектларига, хўжалик объектларига ва табиий ресурсларга (ерларга, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига, фойдали қазилмаларга ва бошқаларга) зарар етказилишига йўл қўймаслиги;

сув олиш жойларини сувни бошқариш ва ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозлаши, сув хўжалиги объектларини ва улардаги иншоотларни техник жиҳатдан соз ҳолатда сақлаши, улардан мақсадли фойдаланишнинг белгиланган қоидаларига риоя этиши;

олинадиган сувнинг ҳамда сув объектларига ва жой рельефига оқизиб юбориладиган оқова сувлар ҳажмининг ҳисобини юритиши ҳамда ваколатли органларга ва ўзига хизмат кўрсатиладиган сувдан фойдаланувчиларга зарур ахборотни тақдим этиши;

сувни тежаш ва сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий этиш, сувни етказиб беришдаги йўқотишларни қисқартириш чораларини кўриши, сувни қонунга ҳилоф равишда олишнинг назорат қилинишини таъминлаши;

сувларнинг ифлосланиши, булғаниши ва камайиб кетишининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш чора-тадбирларини амалга оширишда иштирок этиши, шунингдек ер усти ва ер ости сувлари тўпланадиган майдонларнинг ифлосланишига йўл қўймаслиги;

сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақалари ва санитария муҳофазаси зоналарини муҳофаза қилиш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби ва шартларига риоя этиши;

сувлардан фойдаланилиши ва уларнинг муҳофаза қилиниши устидан давлат назоратини амалга оширувчи органларнинг вакилларини ўзининг сув хўжалиги объектларига белгиланган тартибда киритиши ҳамда уларга зарур ахборот тақдим этиши;

сувларнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этадиган авариялар ҳамда бошқа табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлар юзага келганлиги тўғрисида сувдан фойдаланувчиларни, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларини ўз вақтида хабардор қилиши, шунингдек уларнинг оқибатларини бартараф этиш бўйича ишларни амалга оширишда иштирок этиши;

балиқларни, бошқа сув флораси ва фаунасини муҳофаза қилиш тадбирларини амалга ошириши шарт.

Сув етказиб берувчи ташкилотнинг зиммасида қонунчиликка мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

12-боб. Сувдан фойдаланувчиларнинг бирлашмалари, нодавлат ташкилотлари, улар аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

82-модда. Сувдан фойдаланиш соҳасидаги уюшмалар ва бошқа нодавлат ташкилотлари

Сувдан фойдаланувчилар сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш, шунингдек ўз ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида нодавлат ташкилотлари бўлган уюшмалар, иттифоқлар ва бошқа бирлашмаларни ташкил этиши мумкин.

83-модда. Сувдан фойдаланувчилар уюшмаларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Сувдан фойдаланувчилар уюшмалари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

уюшма аъзоларининг ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини ифода этиш ҳамда ҳимоя қилиш;

хизмат кўрсатувчи сув етказиб берувчи ташкилотдан сувдан фойдаланувчилар ўртасида сувнинг адолатли равишда тақсимланиши ва берилишини талаб қилиш;

суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларини ҳамда бошқа сув хўжалиги объектларини таъмирлаш ва реконструкция қилиш режаларини ишлаб чиқишда, бош сув олиш жойларини сувни бошқариш ва ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозлаш тадбирлари режаларини ишлаб чиқишда таклифлар билан иштирок этиш;

республика ижро этувчи ҳокимият органларига ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларига таклифлар киритиш, уларнинг қарорларини тайёрлашда қонунчиликда белгиланган тартибда иштирок этиш;

уюшмалар фаолиятини мувофиқлаштириш, ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун иттифоқларга аъзо бўлиб кириш.

Сувдан фойдаланувчилар уюшмаси қонунчиликка ва сувдан фойдаланувчилар уюшмасининг уставларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Сувдан фойдаланувчилар уюшмаси:

сув тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этиши;

суддан фойдаланувчилар уюшмасининг мол-мулкидан ва маблағларидан фойдаланилиши тўғрисидаги ахборотнинг ўз аъзолари учун очиклигини ва ундан фойдаланишини таъминлаши;

рўйхатга олувчи органга, солиқ органларига ва давлат статистика органларига белгиланган тартибда ўз фаолияти тўғрисида ҳисоботлар тақдим этиши шарт.

Суддан фойдаланувчилар уюшмаларининг зиммасида қонунчиликка ва суддан фойдаланувчилар уюшмасининг уставларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

IV БЎЛИМ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ОБЪЕКТЛАРИДАН Фойдаланиш

13-боб. Сув ва сув хўжалиги объектларидан фойдаланиш

84-модда. Сув омборларидан фойдаланиш

Сув омборларини сувга тўлдириш ва улардан сув чиқариш режими, сув сатҳининг ўзгариш режими, гидротехника иншоотлари орқали сувнинг ўтиш режими, кемаларнинг монеликсиз ва хавфсиз ўтиши, шунингдек балиқларнинг уруғ ташлайдиган жойларга ўта олишини таъминлаш сув омборларидан фойдаланиш қоидалари билан белгиланади.

Сув омборларидаги тўғонлар, дамбалардан, сув ўтказадиган ва сув оладиган иншоотлардан, гидроэнергетика мажмуаларидан ҳамда бошқа иншоотлардан фойдаланувчи ташкилотлар фойдаланиш қоидалари ҳамда сув омборларининг таъсир зоналарида жойлашган суддан фойдаланувчиларнинг, ер участкалари мулкдорларининг, ер эгаларининг ва ердан фойдаланувчиларнинг манфаатлари, шунингдек экологик мақсадлар ҳисобга олинган ҳолда белгиланган сув омборларини сувга тўлдириш ва улардан сув чиқариш режимига риоя этиши, шу жумладан сувни экологик мақсадларда чиқариб юбориш режимига риоя этиши шарт.

Сув омборларидан фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги объектлари хавфсизлигини ва суддан фойдаланишни назорат қилиш инспекцияси ҳамда бошқа манфаатдор органлар билан келишилган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги томонидан ҳар бир сув омбори учун тасдиқланадиган қоидаларда белгиланади.

85-модда. Сув омборларининг техник ҳолатини ва ободонлаштирилишини таъминлайдиган тадбирларни ташкил этиш ҳамда мувофиқлаштириш

Сув омборларининг техник ҳолатини ва ободонлаштирилишини таъминлайдиган тадбирларни ташкил этиш ҳамда мувофиқлаштириш тегишли сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари томонидан амалга оширилади.

86-модда. Кўллардан ва бошқа сув ҳавзаларидан сув омборлари сифатида фойдаланиш тартиби

Кўллардан ва бошқа сув ҳавзаларидан сув омборлари сифатида фойдаланиш ушбу Кодекснинг 84 ва 85-моддалари қоидалари, шунингдек уларнинг мақоми (рекреация жиҳатидан аҳамияти, муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар) ҳисобга олинган ҳолда, ушбу Кодексда ва бошқа қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

87-модда. Гидротехника иншоотларидан фойдаланиш тартиби

Сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари томонидан фойдаланиладиган гидротехника иншоотлари давлат мулки бўлиб, улардан белгиланган тартибда фойдаланилади.

Давлат-хусусий шериклик принциплари асосида хусусий секторга бошқаришга берилган гидротехника иншоотлари давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битимда, шунингдек қонунчиликда белгиланган тартибда фойдаланилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг ва вилоятлар ҳокимларининг қарорларига кўра қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчиларига берилган гидротехника иншоотларидан улар томонидан белгиланган мақсадга кўра фойдаланилади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг ўз маблағлари ҳисобидан қурилган гидротехника иншоотларидан уларнинг тегишлилиги бўйича фойдаланилади.

Сув хўжалиги органлари сувдан фойдаланувчилар билан шартномавий асосда сув хўжалиги объектидаги гидротехника иншоотларига техник хизмат кўрсатишни амалга ошириши мумкин.

14-боб. Сув объектларидан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти учун фойдаланиш

88-модда. Сув объектларини аҳолининг ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлари учун устувор равишда бериш

Сув объектлари биринчи навбатда аҳолининг ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжларини қаноатлантириш учун фойдаланишга берилади.

Аҳолининг ичимлик, хўжалик-маиший сув таъминоти ва бошқа эҳтиёжлари учун бериладиган сув объектлари сувининг сифати белгиланган санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативларига, шунингдек миллий стандартларга мувофиқ бўлиши керак.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти учун берилган сув объектларидан фойдаланиш ушбу Кодексга мувофиқ амалга оширилади.

89-модда. Ер ости чучук сувларидан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти билан боғлиқ бўлмаган эҳтиёжлар учун фойдаланишни чеклаш

Ер ости чучук сувларидан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти билан боғлиқ бўлмаган эҳтиёжлар учун фойдаланишга йўл қўйилмайди, бундан ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Зарур бўлган ер усти сув манбалари бўлмаган ҳамда ер ости чучук сувларининг етарли захиралари бўлган ҳудудларда тасдиқланган лимитларга мувофиқ тоғ-кон саноати ва геология органлари ушбу сувлардан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти билан боғлиқ бўлмаган мақсадлар учун фойдаланишга рухсат бериши мумкин.

Ер ости сувларининг давлат мониторинги натижалари бўйича ер ости чучук сувлари сатҳининг тизимли камайиши белгиланган ҳудудларда қудуқларни қазитиш, гидрогеологик хулоса ва сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатнома бериш чекланиши, тўхтатиб турилиши ёки тақиқланиши мумкин.

90-модда. Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг хавфсизлигини таъминлаш

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, юридик шахслар мулкчилик шаклидан қатъи назар ва жисмоний шахслар ичимлик ҳамда хўжалик-маиший сув таъминоти учун фойдаланиладиган сув манбаларида санитария қоидалари, нормалари, гигиена нормативлари ва миллий стандартлар талабларига мувофиқ сувнинг сифатини сақлаши шарт.

15-боб. Сув объектларидан даволаш, курорт ва соғломлаштириш мақсадларида фойдаланиш

91-модда. Шифобахш сувлар тоифасига киритилган сув объектларидан биринчи навбатда даволаш ва курорт мақсадларида фойдаланиш

Белгиланган тартибда шифобахш сувлар тоифасига киритилган сув объектларидан, энг аввало, даволаш ва курорт мақсадларида фойдаланилади.

Сув хўжалиги ҳамда экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши, тоғ-кон саноати ва геология органлари айрим ҳолларда тегишлилигига кўра шифобахш сувлар тоифасига киритилган сув объектларидан соғлиқни сақлаш органлари ва санатория-курорт бошқармалари билан келишувга кўра бошқа мақсадлар учун фойдаланишга рухсат бериши мумкин.

Шифобахш сувлар тоифасига киритилган сув объектларига сув ташлаш тақиқланади.

92-модда. Сув объектларидан дам олиш, туризм ва спорт учун фойдаланиш

Сув объектларидан дам олиш, туризм ва спорт учун фойдаланиш тартиби қонунчиликда белгиланади.

16-боб. Сув объектларидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш

93-модда. Сувдан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Сувдан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш сувдан махсус фойдаланиш шартлари асосида сув олиш квоталари ва сув олиш лимитлари бўйича сувдан фойдаланишнинг белгиланган тартибига риоя этилган ҳолда амалга оширилади.

Қишлоқ хўжалиги экинларини оқова сувлар билан суғориш Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг органлари билан келишувга кўра экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг руҳсати билан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Тупроқ унумдорлигига ва етиштириладиган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига зарарли таъсир кўрсатадиган сувларни қишлоқ хўжалиги ерларини суғориш учун бериш тақиқланади.

94-модда. Сув объектларидан шахсий томорқа ер участкаларини суғориш учун фойдаланиш

Фуқароларнинг экинзорларини ва шахсий томорқа ер участкаларини суғориш учун сув объектларидан фойдаланиш фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг сув олиш квоталари ва сув олиш лимитларида назарда тутилади. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фуқароларнинг экинзорларни ва шахсий томорқа ер участкаларини суғориш учун сувга бўлган эҳтиёжларини умумлаштиради, сувдан фойдаланиш тўғрисида шартномалар тузади ва улар ўртасида сувдан фойдаланиш тартибини белгилайди, шунингдек суғориш тармоқларида таъмирлаш-тиклаш ишларини ташкил этади.

95-модда. Сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини қўллашни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш

Қишлоқ хўжалигида сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини қўллаш қўламини янада кенгайтириш, сув ресурсларидан фойдаланиш унумдорлиги ва самарадорлигини ошириш мақсадида сувдан фойдаланишни тартибга солиш соҳасидаги ваколатли республика ижро этувчи ҳокимият органлари давлат томонидан тартибга солишнинг қуйидаги чораларини қўллайди:

сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини жорий этадиган қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчиларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини янада ривожлантириш;

суғориш қудуқлари ва вертикал дренаж қудуқлари, шунингдек насос станциялари ёки насослар ёрдамида суғориладиган экин майдонларида сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини кенг жорий этиш;

сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологиялари бўйича тадқиқотлар, ишланмаларни рағбатлантириш, шу жумладан Ўзбекистон Республикаси ҳудудларининг тупроқ-иқлим шароитлари ҳамда аввал ўтказилган синовлар тажрибаси, шунингдек янги юқори самарали тизимларни яратиш ишлари ҳисобга олинган ҳолда рағбатлантириш механизмларини такомиллаштириш;

сувни тежашнинг мавжуд усуллари, шу жумладан ер устидан суғоришнинг юқори самарали услублари ва технологиялари тўғрисидаги хабардорликни ошириш;

сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини лойиҳалаштириш, жорий этиш ва қўллаш бўйича услубий тавсияларни, шу жумладан суғориладиган майдонларнинг, қишлоқ хўжалиги экинларининг ва улар навларининг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, улардан самарали фойдаланишни баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш;

сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини жорий этиш ҳамда улардан фойдаланиш бўйича мутахассислар тайёрланиши, қайта тайёрланиши ва уларнинг малакаси оширилишини ташкил этиш;

кишлоқ хўжалиги экин майдонларини режалаштириш технологияси қўлланилишини автоматлаштирилган лазерли текислагичлардан, шунингдек замонавий эгилувчан қувурлар ёрдамида суғоришнинг ер ости ёпиқ тизимидан фойдаланган ҳолда кенгайтириш;

саноатда ҳамда хўжалик-маиший сув таъминотида сув айланишининг илмий асосланган нормаларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш;

сув ресурсларининг унумдорлигини мониторинг қилиш ва мақсадли яхшилаш учун масофадан зондлаш тизимларидан фойдаланиш;

сув айланишини ва бошқа ташкилий чора-тадбирларни, шунингдек далада сувнинг йўқотилишига ёки ундан оқилона фойдаланмасликка қарши курашишга қаратилган технологияларни жорий этиш.

17-боб. Сув объектларидан саноат мақсадлари, кончилик иши ва энергетика эҳтиёжлари учун фойдаланиш

96-модда. Сув объектларидан саноат мақсадлари ҳамда иссиқлик ва атом энергетикаси эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Сув объектларидан саноат мақсадлари ҳамда иссиқлик ва атом энергетикаси эҳтиёжлари учун фойдаланадиган сувдан фойдаланувчилар, ушбу Кодекснинг 75-моддасида назарда тутилган мажбуриятлардан ташқари, ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш, сув таъминотининг айланма ҳамда такрорий тизимларини жорий этиш орқали сув сарфини камайтириш ва оқова сувларнинг сув объектларига оқизиб юборилишини тугатиш бўйича чоралар кўриши, шунингдек сувнинг радиоактив ифлосланиши белгиланган нормалардан ошишига йўл қўймаслиги шарт.

Янги саноат объектлари лойиҳалаштирилаётганда ва амалдагилари реконструкция қилинаётганда айланма сув таъминоти назарда тутилиши керак, бундан ишлаб чиқариш шарт-шароитларига кўра айланма сув таъминотига ўтказилиши мумкин бўлмаган корхоналар ва бошқа объектлар мустасно.

Айланма сув таъминотига эга бўлмаган ишлаб турган корхоналар учун экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари томонидан сув хўжалиги органлари ҳамда бошқа ваколатли органлар билан келишувга кўра қонунчиликка мувофиқ уларни айланма сув таъминоти тизимига ўтказиш муддатлари белгиланади.

97-модда. Сув объектларидан гидроэнергетика эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Сув объектларидан гидроэнергетика эҳтиёжлари учун фойдаланиш электр энергетикаси тизимининг барқарорлигини таъминлаш мақсадида иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари ва аҳолининг манфаатлари ҳисобга олиниб, сувлардан комплекс ва оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш талабларига риоя этилган ҳолда сув хўжалиги органлари билан келишувга кўра амалга оширилади.

Гидроэнергетика корхоналари ушбу Кодекснинг 96-моддасида назарда тутилган мажбуриятлардан ташқари:

сув объектларининг фойдаланиш қоидаларида белгиланган иш режимига, шу жумладан сув омборларини тўлдириш ва улардан сув чиқариш ҳамда сувнинг юқори ва қуйи сатҳи ўзгаришининг режимига риоя этиши;

санитария ва табиатни муҳофаза қилиш мақсадларида сув чиқариб турилишини таъминлаши шарт.

18-боб. Сув объектларидан балиқчилик ва овчилик хўжалиги эҳтиёжлари ҳамда ёнгинга қарши эҳтиёжлар учун фойдаланиш

98-модда. Сув объектларидан балиқчилик ва овчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Балиқчилик (шу жумладан саноат мақсадида балиқ овлаш) ва балиқ етиштириш, балиқ ресурсларини ҳамда бошқа тегишли ресурсларни сақлаш ва урчиштириш мақсадида сув объектлари ёки уларнинг қисмлари, шунингдек сувни ва сув объектларини

муҳофаза қилиш чизиғи участкалари балиқчилик хўжалигининг эҳтиёжлари учун берилиши мумкин.

Ёввойи ҳайвонлар ва қушлар яшайдиган жой бўлиб хизмат қиладиган сув объектларидан овчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун ов қилиш жойлари сифатида фойдаланиш мумкин.

Давлат қўриқхоналарининг, комплекс (ландшафт) буюртма қўриқхоналарининг, табиат боғларининг, давлат биосфера резерватларининг ва муҳофаза қилинадиган бошқа табиий ҳудудларнинг сув объектлари ов қилиш жойларига кирмайди.

Ов қилиш жойлари овчилик хўжалигини юритиш учун юридик шахсларга берилиши мумкин.

Сув объектларидан балиқчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Сув объектларидан овчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби қонунчиликда белгиланади.

99-модда. Балиқчилик хўжалиги манфаатларини кўзлаб сувдан фойдаланишни чеклаш

Балиқларнинг қимматли турларини ҳамда сув билан боғлиқ бошқа ов қилиш объектларини сақлаб қолиш ва урчитиб кўпайтириш учун алоҳида муҳим аҳамиятга эга бўлган балиқчилик хўжалигининг сув ҳавзаларида ёки уларнинг айрим участкаларида сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари балиқчилик хўжалиги манфаатларини кўзлаб чекланиши мумкин.

Бундай сув ҳавзаларининг ёки улар участкаларининг рўйхати ҳамда сувдан фойдаланишни чеклаш турлари экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари ҳамда сув хўжалиги органлари томонидан белгиланади ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

100-модда. Балиқ захираларини муҳофаза қилиш ва урчитиб кўпайтириш бўйича тадбирлар

Балиқчилик хўжалигининг сув ҳавзаларидаги гидротехника иншоотларини ва бошқа иншоотларни ишлатишда балиқ захиралари муҳофаза қилинишини ва уларни урчитиб кўпайтириш учун шарт-шароитларни таъминловчи тадбирлар ўз вақтида амалга оширилиши керак.

Балиқчилик хўжалигининг сув ҳавзаларидаги балиқлар уруғ ташлайдиган жойларга ва уларнинг қишлоқ уялари жойлашган ерларга тупроқ тўқишга ҳамда балиқ захираларининг ҳолатига ва уларни урчитиб кўпайтириш шароитларига салбий таъсир этувчи бошқа ишларни амалга оширишга йўл қўйилмайди.

Саноат мақсадлари, суғориш ва бошқа эҳтиёжлар учун балиқчилик хўжалигининг сув ҳавзаларидан сув олиш фақат экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари билан келишувга кўра сув чиқариш иншоотларига балиқ тушиб қолиши мумкинлигини истисно этадиган махсус мосламалар ўрнатилиши шарти билан амалга оширилиши мумкин.

101-модда. Сув объектларидан спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлаш учун фойдаланиш

Сув ҳавзаларида спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлашга овчилар ва балиқчиларнинг жамоат бирлашмаларига бириктирилган жойларда ушбу жамиятларнинг руҳсатномаси асосида бепул ёки ҳақ эвазига руҳсат этилади, бундан давлат қўриқхоналарининг, комплекс (ландшафт) буюртма қўриқхоналарининг, табиат боғларининг ҳудудидаги сув ҳавзалари ва муҳофаза қилинадиган бошқа табиий ҳудудлар мустасно. Сув объектлари ёки уларнинг айрим участкалари овчилар ва балиқчиларнинг жамоат бирлашмаларига ваколатли орган томонидан белгиланган тартибда бириктирилиши мумкин.

Балиқчилик хўжалиги ташкилотларига бириктирилган табиий сув ҳавзаларида, балиқчилик питомникларида ҳамда ҳовуз хўжаликларида, шунингдек овчилар ва балиқчиларнинг жамоат бирлашмаларига бириктирилган жойларда спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлаш уларнинг рухсатномаларига кўра амалга оширилади.

102-модда. Балиқ етиштириш учун сунъий сув ҳавзаларидан фойдаланиш

Балиқ етиштириш учун сунъий сув ҳавзаларидан фойдаланишга қонунчилик талабларига риоя этилганда йўл қўйилади.

Сунъий сув ҳавзаларида балиқ етиштириш учун фойдаланилган сувлар оқова сувлар тоифасига тенглаштирилади ва ушбу Кодексада белгиланган тартибда нормалаштирилади.

103-модда. Овчилик хўжалигини юритишни амалга ошираётган юридик ва (ёки) жисмоний шахсларга сувдан фойдаланишнинг имтиёзли ҳуқуқларини бериш

Сувда сузувчи ёввойи қушлар ва қимматли мўйнали ҳайвонлар маскани бўлган дарёларда, кўлларда ва бошқа сув объектларида овчилик хўжалигини юритишни амалга ошираётган юридик ва (ёки) жисмоний шахсларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда сувдан комплекс фойдаланиш талабларини ҳисобга олган ҳолда сувдан фойдаланишнинг имтиёзли ҳуқуқлари берилиши мумкин.

Фойдаланиш режими сувда сузувчи ёввойи қушларнинг ва қимматли мўйнали ҳайвонларнинг оммавий яшаш жойларига таъсир кўрсатадиган сув омборларини, бошқа сув объектларини ҳамда сув хўжалиги иншоотларини ишлатишда овчилик хўжалигини юритиш манфаатлари ҳисобга олиниши керак.

104-модда. Сув объектларидан фойдаланишни чеклаш

Ўзбекистон Республикасининг Қизил китобига киритилган қимматбаҳо, камёб ва йўқолиб кетаётган ёввойи ҳайвонларнинг яшаш жойларида ҳамда уларнинг ҳайвонот дунёсини кўпайтириш ва муҳофаза қилиш тадбирлари амалга ошириладиган айрим участкаларида сув объектларининг ҳолатини ёмонлаштирадиган ҳаваскорлик йўли билан ва саноат мақсадида ов қилиш, жисмоний шахсларнинг келиши, хўжалик ҳамда бошқа фаолият чекланиши мумкин.

105-модда. Сув объектларидан ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун фойдаланиш

Ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун ҳар қандай сув объектларидан сув олишга йўл қўйилади.

19-боб. Сув объектларидан ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари ва кўкаламзорлаштириш ишлари учун, шунингдек кема қатнови эҳтиёжлари учун фойдаланиш

106-модда. Сув объектларидан ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари ва кўкаламзорлаштириш ишлари учун фойдаланиш шартлари

Сув объектларидан ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари ва кўкаламзорлаштириш ишлари учун фойдаланиш сувдан умумий ҳамда махсус фойдаланиш тартибида амалга оширилади.

Ўрмон фондини, шунингдек ўрмон фондига кирмайдиган кўп йиллик дов-дарахтларни муҳофаза қилиш мақсадида суғориш тизимини яратиш ҳамда унинг самарали ишлаб туришини таъминлаш назарда тутилади.

Сувни ва сув объектларини муҳофаза қилиш, уларни сақлаш мақсадида дарёлар, кўллар қирғоқлари, сув омборлари ва бошқа сув объектлари, сув таъминоти манбаларини санитария жиҳатдан муҳофаза қилиш зоналари ҳамда унинг айрим участкалари бўйлаб ихота дарахтзорлари ташкил этилади.

107-модда. Сув объектларидан ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби

Сув объектларидан ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби ушбу Кодекс, ўрмон тўғрисидаги қонунчилик ва бошқа қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланади.

108-модда. Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг сув объектларидан фойдаланиш тартиби ва уларни муҳофаза қилиш чоралари

Давлат кўриқхоналарининг, комплекс (ландшафт) буюртма кўриқхоналарининг, табиат боғларининг ҳамда давлат биосфера резерватларининг, асосан сувда сузувчи қушлар яшайдиган жой сифатида халқаро аҳамиятга эга бўлган сувли-ботқоқ ерларнинг ва муҳофаза этиладиган бошқа табиий ҳудудларнинг сув объектларидан уларнинг режимига мувофиқ балиқ овлаш, ов қилиш, сув ўсимликлари ва организмларини йиғиш учун фойдаланиш, шунингдек ушбу сувларнинг табиий ҳолатини бузадиган бошқа ҳаракатларни амалга ошириш тақиқланади.

Давлат кўриқхоналарининг, комплекс (ландшафт) буюртма кўриқхоналарининг, табиат боғларининг, давлат биосфера резерватларининг сув объектларига оқова сувларни оқизиш тақиқланади.

Муҳофаза этиладиган бошқа табиий ҳудудларнинг сув объектларига оқова сувларни оқизишга, шунингдек ирригация ва мелиорация тадбирларини амалга оширишга ушбу Кодексда белгиланган талабларга риоя этилган ҳолда уларнинг режимига мувофиқ йўл қўйилади.

Устувор экологик, илмий, маданий, эстетик, рекреация ва санитария-соғломлаштириш аҳамиятига эга бўлган сув объектлари ёки уларнинг айрим участкалари қонунчиликда белгиланган тартибда муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар деб эълон қилинади ва ҳўжалик мақсадида фойдаланишдан чиқарилади.

Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг сувларидан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш режимини ўрнатиш қонунчиликда белгиланади.

Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг сув объектларини олиб қўйишга зарур бўлган алоҳида ҳолларда қонунчиликда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ва ваколатли органлар томонидан йўл қўйилади.

109-модда. Кема қатнайдиган сув объектлари

Дарёлар, кўллар, сув омборлари, каналлар биргаликда фойдаланадиган сув объектларидир, бундан улардан ушбу мақсадларда фойдаланиш тўла ёки қисман тақиқланган ёхуд улар танҳо фойдаланишга берилган ҳоллар мустасно.

Кема қатнови учун сув объектларидан фойдаланиш сув ҳўжалиги органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари ҳамда транспорт соҳасидаги ваколатли органлар билан келишилган ҳолда амалга оширилади.

Сув объектларидан кичик кемаларда (эшакли ва моторли қайиқларда, катерларда, елканли яхталар ва шу кабиларда) сузиб юриш учун фойдаланишга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган кичик кемалардан фойдаланиш қоидаларига риоя этилган ҳолда рухсат берилади.

20-боб. Сув объектларидан оқова сувларни ва коллектор-дренаж сувларини оқизиш учун фойдаланиш

110-модда. Сув объектларига оқова сувларни ва коллектор-дренаж сувларини оқизишга йўл қўйиш шартлари

Оқова сувларни ва коллектор-дренаж сувларини сув объектларига оқизиш сувдан махсус фойдаланиш тоифасига киради ҳамда бунга фақат сув объектлари таркибидаги ифлослантирувчи моддаларнинг белгиланган нормалардан ошиб кетишига олиб келмайдиган ҳолларда ҳамда сувдан фойдаланувчи экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари ҳамда Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари томонидан белгиланган даражаларгача етказиб тозалаб бериш шarti билан йўл қўйилади.

Агар мазкур талаблар бузилаётган бўлса, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши ҳамда Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари томонидан оқова сувларни оқизиш чекланиши ёки тақиқланиши

керак. Аҳолининг соғлиғига хавф туғдирадиган ҳолларда ишлаб чиқариш ва бошқа объектлардан фойдаланиш тўхтатиб турилиши керак.

Сув объектларига оқова сувлар оқизилишини назарда тутувчи объектларни лойиҳалаштиришда ва куришда экология ҳамда санитария нормалари ва қоидалари талабларига риоя этилиши шарт.

111-модда. Оқова сувлардан ҳудудларни кўкаламзорлаштириш учун такроран фойдаланиш

Оқова сувлардан ҳудудларни кўкаламзорлаштириш учун такроран фойдаланишга улар тозалангандан кейин, зарур бўлган тақдирда ҳамда экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг ижобий хулосаси мавжуд бўлганда Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари билан келишувга кўра белгиланган тартибда йўл қўйилади.

21-боб. Сув объектларининг норуда фойдали қазилмаларидан фойдаланиш

112-модда. Сув объектларининг туби ва қирғоқлари ўзгариши билан боғлиқ бўлган ишларни амалга ошириш

Сув объектларининг туби ва қирғоқлари ўзгариши билан боғлиқ бўлган ўзан тубини чуқурлаштириш, сув хўжалиги, портлатиш, бурғилаш ишлари ва бошқа ишлар ушбу Кодекс ҳамда бошқа қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

113-модда. Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш ҳамда уларнинг қирғоқларини мустаҳкамлаш

Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш ҳамда уларнинг қирғоқларини мустаҳкамлаш ишлари тошқин сувларини ва сел оқимларини хавфсиз ўтказиб юбориш, транспорт инфратузилмаси объектларининг ҳамда сув хўжалиги объектларининг хавфсиз ишлашини таъминлаш, шунингдек сув объектларининг экологик ҳолатини яхшилаш мақсадида амалга оширилади.

Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш ҳамда уларнинг қирғоқларини мустаҳкамлаш ишлари, шунингдек тошқин сувлари ва сел оқимлари хавфсиз ўтказиб юборилишини таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш ҳамда уларнинг қирғоқларини мустаҳкамлаш ишларини амалга ошириш учун лойиҳа ҳужжатлари атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича ваколатли орган томонидан қонунчиликда белгиланган тартибда давлат экологик экспертизасидан ўтказилиши лозим.

Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш жараёнида қазиб олинган қум-шағал материалларидан, биринчи навбатда, қирғоқларни мустаҳкамлаш учун фойдаланилади. Дарёлар ва сойлар ўзанларини тозалаш жараёнида қазиб олинган ҳамда қирғоқларни мустаҳкамлаш учун фойдаланилмаган қум-шағал материаллари белгиланган тартибда реализация қилиниши (сотилиши) мумкин.

114-модда. Сув объектлари тубидаги тупроқдан фойдаланиш

Сув объектлари тубидан чиқарилган тупроқдан сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари билан келишувга кўра фойдаланилиши мумкин. Бунда сув тубидаги тупроқ таркибида норуда фойдали қазилмалар бўлмаслиги керак.

V БЎЛИМ. СУВНИ ВА СУВ ОБЪЕКТЛАРИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ, СУВНИНГ ЗАРАРЛИ ТАЪСИРИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ

22-боб. Сувни ва сув объектларини муҳофаза қилиш

115-модда. Сувни ва сув объектларини муҳофаза қилиш вазифалари

Сув ва сув объектлари аҳолининг соғлиғига зарар етказиши, сув таъминоти шароитларини ёмонлаштириши, шунингдек балиқ захираларининг камайишига ва бошқа

кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келиши мумкин бўлган, сувнинг физикавий, кимёвий ва биологик хоссалари ўзгаришининг, сувнинг табиий тозаланиш хусусияти камайишининг, сувнинг гидрологик ва гидрогеологик режими бузилишининг олдини олиш мақсадида булғатиш, ифлослантириш ва камайишдан муҳофаза қилиниши лозим.

116-модда. Сувни ва сув объектларини муҳофаза қилишни таъминлаш ҳамда сув режимини ва сувнинг ҳолатини яхшилаш тадбирлари

Фаолияти сувларнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этадиган ташкилотлар ҳамда муассасалар экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, сув хўжалиги органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитаси органлари ҳамда бошқа манфаатдор органлар билан келишган ҳолда, технологик, ўрмон-мелиорация, агротехника, ирригация, санитария-техника тадбирларини ўтказиши шарт.

117-модда. Сувни ва сув объектларини булғатиш ҳамда ифлослантиришдан муҳофаза қилиш

Юридик ва жисмоний шахсларга қуйидагилар тақиқланади:

сув объектларига ишлаб чиқариш, майший ва бошқа турдаги тозаланмаган оқова сувлар, чиқитлар ҳамда чиқиндиларни ташлаш;

мойларнинг, ёғочнинг, кимёвий, нефть маҳсулотларининг ҳамда бошқа маҳсулотларнинг тўкилиб-сочилиши натижасида сувни ва сув объектларини булғатиш ва ифлослантириш;

сув тўпланадиган жойларнинг, муз қопламасининг, сув ҳавзаларининг юзасини саноатдаги ташландиқ нарсалар, майший ва бошқа чиқитлар, чиқинди ҳамда ташландиқ чиқитлар, шунингдек ювилиб кетиши ер усти ва ер ости сувларининг сифати ёмонлашишига олиб келадиган нефть ва кимёвий маҳсулотлар билан булғатиш ҳамда ифлослантириш;

сувларни ўғитлар, захарли кимёвий моддалар ва бошқа зарарли моддалар билан булғатиш;

сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш ва санитария-муҳофаза зоналари режимини бузиш.

Оқова сувларни ва коллектор-дренаж сувларини сув объектларига окизишга фақат ушбу Кодекснинг 110 ва 111-моддаларида назарда тутилган талабларга риоя этилган ҳолда йўл қўйилади.

118-модда. Ер усти сувларини ва ер ости сувларини камайишдан муҳофаза қилиш

Ер усти сувларининг камайиши деганда ер усти сувларининг муайян ҳудуд ёки ҳавза доирасидаги йўл қўйиладиган энг кам миқдорига, захираларига нисбатан уларнинг барқарор камайиши ва (ёки) сифати ёмонлашиши тушунилади.

Ер ости сувларининг камайиши деганда ер ости сувлари конларининг ёки сувли қатламнинг муайян ҳудуди ёки ҳавзаси доирасида ер ости сувларининг ўзгарувчан (табиий) захираларининг барқарор камайиши ва (ёки) сифати ёмонлашиши тушунилади.

Ер ости сувларининг меъёридан ортиқ олинishi ҳамда сувли қатламга сувнинг етарлича оқиб келмаслиги ёки унинг тўлмаслиги, ўзи қўйиладиган артезиан қудуқлар назорат қилинмаслиги ва бошқа сабаблар оқибатида фойдаланиладиган сувли қатламнинг ўзгарувчан даражаларининг вақт ўтган сайин барқарор ҳамда жадал камайиши, шунингдек сувли қатламларнинг ифлосланиши ер ости сувлари камайишининг белгисидир.

Юридик ва жисмоний шахслар ер усти сувларини ва ер ости сувларини муҳофаза қилиш ҳамда уларнинг камайишига йўл қўймаслик юзасидан қонунчиликда белгиланган тартибда чоралар кўриши шарт.

119-модда. Алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларини муҳофаза қилиш

Алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларини муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий режими ушбу Кодексда, табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунчиликда ҳамда бошқа қонунчилик ҳужжатларида белгиланади ва қуйидагиларни ўз ичига олади:

сув объектларидаги барқарор сув оқими, экологик тизимларни сақлаш ва тиклаш учун экология ҳамда санитария мақсадларида сув чиқариб турилиши устуворлигини таъминлаш;

сув объектларининг экологик тизими учун техноген юклама ва сув сифати нормативларини белгилаш;

сув объекти акваториясини сув ва шамол эрозиясидан, чўлланишдан, ботқоқланишдан, иккиламчи шўрланишдан, ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндилари ҳамда бошқа ифлослантирувчи моддалар билан ифлосланишдан ҳимоя қилиш;

антропоген аралашув ёки табиий офатлар натижасида бузилган сув фонди ерларини рекультивация қилиш;

санитария-эпидемиологик ва экологик вазиятни сақлаш ҳамда яхшилашга қаратилган иқтисодий фаолиятнинг алоҳида режимини ўрнатиш;

табиий ҳудудлардаги сув объектларини сақлашга қаратилган бошқа тадбирлар.

Алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларида ва уларга туташ ҳудудларда қуйидагилар тақиқланади:

сув объекти ҳавзасининг табиий экотизимлари бузилишига, аҳолининг ҳаёти ва соғлиғи учун хавfli бўлган атроф-муҳитнинг ўзгаришига сабаб бўладиган фаолият;

зарарсизлантириш ёки утилизация қилиш имкони бўлмаган радиоактив чиқиндилар ва маҳсулотларни сувни муҳофаза қилиш зоналарига олиб кириш, ушбу зоналарда сақлаш ёки кўмиш;

камишни ва бошқа ўсимликларни ўриш, уларни ёқиш, дарахтларни томири билан суғуриб олиш, балиқлар увулдириқ ташлайдиган жой сифатида аҳамиятга эга бўлган дарёлар ўзанларига ишлов бериш;

мажбурий давлат экология-санитария экспертизасини ўтказмасдан, ишларни бажариш бўйича хўжалик фаолиятини амалга ошириш ва хизматлар кўрсатиш;

алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларининг ҳолатига салбий таъсир кўрсатадиган бошқа фаолият.

Сувдан ва сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг бош ҳамда ҳавза схемаларини тузишда алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларида хўжалик фаолиятини тартибга солиш режимининг ўзига хос хусусиятлари ҳисобга олинади.

Алоҳида давлат аҳамиятига эга бўлган сув объектларининг рўйхати ва уларда хўжалик фаолиятини тартибга солишга доир ҳуқуқий режимнинг ўзига хос хусусиятлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

120-модда. Кичик дарёлар ва сойларни муҳофаза қилиш

Кичик дарёлар ва сойлардан фойдаланиш сувдан умумий ёки махсус фойдаланиш тартибида амалга оширилади.

Кичик дарёлар ва сойлар сувларини муҳофаза қилиш зоналари ва минтақалари доирасида сувдан умумий фойдаланишни ҳамда хўжалик фаолиятини амалга ошириш тартиби, шунингдек уларнинг булғаланиши, ифлосланиши ва камайишининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш чора-тадбирлари маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, сув хўжалиги органлари ҳамда Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари билан келишувга кўра белгиланади.

Сел келиш хавфи бўлган ҳудудларда сувдан умумий фойдаланиш, хўжалик фаолиятини ва ушбу модданинг **иккинчи қисмида** назарда тутилган бошқа чора-тадбирларни амалга ошириш фавқулодда вазиятлардан ҳимоя қилиш соҳасидаги махсус ваколатли республика ижро этувчи ҳокимият органлари билан ҳам келишилади.

Хўжалик фаолияти кичик дарёлар ва сойларнинг ҳолати ва режимига салбий таъсир кўрсатадиган муассасалар, ташкилотлар, фермер ва деҳқон хўжаликлари, бошқа юридик ва

жисмоний шахслар сув хўжалиги органлари ҳамда экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари билан биргаликда сувлиликни, сувнинг тозалиги ва сифатини сақлаш тадбирларини амалга ошириши керак.

Кичик дарёлар ва сойларнинг сувлиликни сақлаш мақсадида ушбу дарёлар ва сойларда қуйидагилар тақиқланади:

ҳавзанинг рельефини ўзгартириш, қуриб бораётган дарёларнинг ва улар оқимларининг ўзанларини бузиш, ўзгартириш;

ўзанларни тўғирлаш ёки торайтириш, уларнинг тубини табиий сатҳидан паст қилиб чуқурлаштириш ёхуд уларни сув ўтказиш иншоотлари билан жиҳозламасдан тўсиб қўйиш;

ҳавзанинг табиий ўсимликлар қопламини ва сердарахтлигини камайитириш, қайир ерларни шудгорлаш ва бундай ерларда кимёвий ўғитлар воситаларини қўллаш;

юқори қисмидаги ботқоқлашган участкаларда ва табиий ерларда қуритиш мелиорация ишларини амалга ошириш;

сувлиликка ва улардаги сувнинг сифатига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган бошқа фаолиятни амалга ошириш.

Кичик дарёлар ва сойларнинг сувини муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақалари ва санитария муҳофазаси зоналари, корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасаларнинг, шунингдек фуқароларнинг ушбу зоналар ва ҳудудлардаги хўжалик фаолияти режими ушбу Кодекс ҳамда бошқа қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланади.

121-модда. Сув объектларидаги фавқулодда экологик вазият ёки экологик офат зоналари

Хўжалик фаолияти ёки табиий жараёнлар натижасида инсонлар соғлиғига, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсига, атроф табиий муҳитнинг ҳолатига ҳамда юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкига хавф соладиган ўзгаришлар содир бўладиган сув объектлари, уларнинг қисмлари ҳамда уларнинг сув тўпланадиган майдонлари фавқулодда экологик вазият ёхуд экологик офат зоналари деб эълон қилиниши мумкин.

Сув объектларидаги фавқулодда экологик вазият зоналари деб табиат мувозанатининг бузилиши, табиий экологик тизимларнинг бузилиши билан боғлиқ бўлган, табиий муҳитдаги барқарор ёки қайтарилмайдиган ўзгаришлар содир бўлган ёки содир бўлаётган ҳудудлар участкалари эълон қилинади.

Сув объектларидаги фавқулодда экологик вазият ёки экологик офат зоналари экологик аҳвол ёмонлигининг юқорироқ даражасини акс эттирувчи битта ёки бир неча асосий ва қўшимча кўрсаткичлар бўйича белгиланади.

Сув объектларидаги фавқулодда экологик вазият ёки экологик офат зоналари деб эълон қилиш тўғрисидаги қарорлар қонунчиликда белгиланган тартибда қабул қилинади.

Сув объектларидаги фавқулодда экологик вазият ва экологик офат зоналарида шу вазиятни (офатни) келтириб чиқарган ишлар тўхтатиб турилади, атроф табиий муҳитга зарарли таъсир этувчи фаолият (аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ фаолиятдан ташқари) тақиқланади, уни тиклаш ва соғломлаштириш чоралари кўрилади.

122-модда. Санитария ва экологик мақсадларда сув чиқариш

Санитария ва экологик мақсадларда сув чиқариш сув сифатининг нормативларига риоя этилишини, сувдан фойдаланишнинг қулай шароитларини, шунингдек сувдан рақобатли фойдаланишда ҳамда сув оқимини бошқаришда сувли-ботқоқ ерларнинг, қўллар ва соҳил бўйи зоналарининг экологик тизимлари сақланишини таъминлайди.

Санитария ва экологик мақсадларда сув чиқариш йилнинг сувлиликка қараб, сув хўжалиги баланслари ҳамда сувдан фойдаланиш режалари доирасида белгиланади.

Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари санитария ва экологик мақсадларда сув чиқаришнинг кўрсаткичлари ҳамда режимини белгилаш услубиятини ишлаб чиқади.

23-боб. Ер ости сувларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш

123-модда. Ер ости сувларидан фойдаланиш

Ер ости сувларидан мақсадли фойдаланилиши лозим. Гуруҳли сув олиш орқали (битта иншоотда икки ва ундан ортиқ бир вақтнинг ўзида фойдаланиладиган бурғи кудуклари мавжуд бўлганда) ер ости чучук ва тузи камроқ сувлардан, шунингдек термал ва минерал сувлардан фойдаланишга тасдиқланган ишлатилаётган захиралар мавжуд бўлган тақдирда йўл қўйилади. Ер ости сувларининг захиралари Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги ҳузуридаги Фойдали қазилмалар захиралари бўйича давлат комиссияси томонидан қонунчиликда белгиланган тартибда тасдиқланади.

Ер ости сувларидан турли эҳтиёжлар учун фойдаланиш Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги органлари томонидан сув хўжалиги органлари билан биргаликда уларнинг ер усти сувлари билан ўзаро боғлиқлиги ҳисобга олинган ҳолда тартибга солинади.

Ер ости сувларидан фойдаланиш сувдан махсус фойдаланиш тартиби ва шартларига риоя этилган ҳолда амалга оширилиши керак.

124-модда. Ер ости сувларини муҳофаза қилиш

Ер ости сувларини чиқариш ва улардан фойдаланиш билан шуғулланувчи шахслар сув чиқариш участкасида ҳамда унга туташ ҳудудда уларнинг режими устидан кузатувлар олиб бориши, шунингдек фойдаланилаётган сувнинг миқдори ва сифати ҳисобини юритиши шарт.

Агар фойдали қазилмалар конларини қидириш, уларни ўрганиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган бурғилаш ҳамда бошқа кон-қидирув ишларини бажариш чоғида ер ости сувлари бор қатламлар аниқланган бўлса, бу ҳақда тоғ-кон саноати ва геология органларига хабар қилиниши ҳамда белгиланган тартибда ер ости сувларини муҳофаза қилишга доир чоралар кўрилиши зарур.

Саноат ва бошқа оқова сувларини оқизиш учун қазиладиган кудуклар сувли қатламни ифлослантириш манбаига айланиши мумкин бўлган барча ҳолларда бундай кудукларни қазिश тақиқланади.

Ер ости сувларига кудукларни бурғилаш фаолияти Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги ҳузуридаги «Ер қаъридан фойдаланиш маркази» давлат муассасаси томонидан берилган рухсатномага асосан амалга оширилади. Бунда ҳар бир кудукни бурғилашга Ўзбекистон Республикаси Тоғ-кон саноати ва геология вазирлиги ҳузуридаги «Ер қаъридан фойдаланиш маркази» давлат муассасаси қонунчиликда белгиланган тартибда гидрогеологик хулосани берганидан кейин йўл қўйилади. Гидрогеологик хулосани олмасдан туриб, кудук бурғилаш қонунга хилоф деб ҳисобланади.

Ўз-ўзидан сув чиқарадиган ва фойдаланиш учун яроқсиз бўлган кудукларга сувни бошқариш ускуналари ўрнатилиши, улар консервация қилиниши ёки тугатилиши лозим, фойдаланиш учун яроқсиз бўлган бошқа кудуклар эса қонунчиликда белгиланган тартибда тугатилиши лозим.

Ер ости чучук сувлари конлари шаклланадиган зонада қаттиқ ва суюқ чиқиндилар тўплагичларини, чиқиндихоналарни ўрнатишга, фаолияти ер ости сувларининг ифлосланиш манбаига айланиши мумкин бўлган саноат, қишлоқ хўжалиги объектлари ва бошқа объектлар жойлаштирилишига йўл қўйилмайди.

Ер ости сувларини муҳофаза қилиш, шу жумладан кудукларни кузатиш тармоғини яратиш ва ишлаб чиқариш мониторингини юритиш тадбирлари фаолияти ер ости сувларининг ҳолатига таъсир кўрсатадиган ёки таъсир кўрсатиши мумкин бўлган корхоналар томонидан амалга оширилади.

24-боб. Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарида, соҳил бўйи минтақаларида ва санитария муҳофазаси зоналарида ишларни амалга ошириш

125-модда. Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақалари, санитария муҳофазаси зоналари ва санитария-ҳимоя минтақалари

Сув объектларининг тупроқ эрозияси маҳсулотлари билан булғаниши, ифлосланиши, камайиши ва лойқа чўкишининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш, шунингдек қулай сув режимини сақлаш, фойдаланиш ҳамда таъмирлаш-тиклаш ишларини олиб бориш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ва соҳил бўйи минтақалари белгиланади.

Аҳолининг ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган сувларни муҳофаза қилиш мақсадида сув объектларининг санитария муҳофазаси зоналари белгиланади.

Сув объектларининг белгиланган мақсадидан, жойлашган ўрнидан ва техник кўрсаткичларидан келиб чиққан ҳолда сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарида, соҳил бўйи минтақаларида ва санитария муҳофазаси зоналарида хўжалик фаолиятининг махсус режими белгиланади.

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақалари ва санитария муҳофазаси зоналари тегишли лойиҳалар асосида экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг, тоғ-кон саноати ва геология органларининг, шунингдек сув объектларидан фойдаланувчи ташкилотларнинг таклифлари бўйича белгиланади.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарини белгилаш ва улардан соҳил бўйи минтақаларини ажратиш, шунингдек санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ва улардан санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш бўйича лойиҳалар (бундан буён матнда лойиҳалар деб юритилади):

табiiй сув объектлари бўйича — ҳар бир шундай сув объекти бўйича алоҳида;

сув хўжалиги объектлари бўйича — қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш лойиҳалари таркибида ёки алоҳида;

аҳолининг ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш сув манбаларининг санитария муҳофазаси зоналари бўйича — Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг органлари томонидан ишлаб чиқилади.

Қуйидагилар лойиҳаларни ишлаб чиқиш бўйича буюртмачилар ҳисобланади:

табiiй ер усти сув объектлари бўйича — тегишлилиги бўйича сув хўжалиги, шунингдек экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари;

ер ости сув объектлари бўйича — тоғ-кон саноати ва геология органлари;

сув хўжалиги объектларини қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш лойиҳалари таркибида ишлаб чиқилганда — мазкур лойиҳаларнинг ихтисослашган буюртмачи ташкилотлари;

сув хўжалиги объектлари бўйича алоҳида ишлаб чиқилганда — ушбу объектлардан фойдаланувчи ташкилотлар.

Лойиҳалар ер тузиш ишларини амалга ошириш вазифалари зиммасига юклатилган ташкилотлар томонидан, зарур бўлган тақдирда эса бошқа лойиҳа ташкилотларини жалб этган ҳолда ишлаб чиқилади.

Лойиҳалар дала тадқиқотлари ва топографик изланишлар, гидрологик, гидрогеологик, муҳандислик-геологик, санитария-эпидемиологик, агротехник, тупроқ ва геоботаник маълумотлар асосида, мураккаб геологик ва гидрогеологик шароитли сув объектлари бўйича эса қўшимча илмий-тадқиқот ишлари ҳамда ушбу Кодекснинг 25-бобида назарда тутилган талаблар асосида ишлаб чиқилиб, кейинчалик белгиланган тартибда экспертизадан ўтказилади.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарини, санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ҳамда улардан соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш ишлари буюртмачиларнинг таклифларига кўра уларнинг лойиҳа ҳужжатлари асосида:

туман ва вилоят аҳамиятига эга бўлган сув объектлари бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг, вилоятлар ҳокимликларининг, Тошкент шаҳар ҳокимлигининг;

трансчегаравий, вилоятлараро ва республика аҳамиятига эга бўлган сув объектлари бўйича, шунингдек республика аҳамиятига эга бўлган курортлар ва санаторийларнинг минерал сув манбалари ҳамда бошқа даволаш воситалари бўйича — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан ташкил этилади.

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарини, санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш, шунингдек улардан соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш ишлари қуйидаги кетма-кетликда амалга оширилади:

буюртмачи ташкилот томонидан дастлабки босқичда экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг, қишлоқ хўжалиги органларининг, сув хўжалиги органларининг, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитаси органларининг, тоғ-кон саноати ва геология органларининг тегишли тақдимномаларини (хулосаларини) олиш таъминланади;

буюртмачи ташкилот томонидан лойиҳани ер тузиш ишларини бажариш вазифаси зиммасига юклатилган ташкилотларни шартнома асосида жалб қилган ҳолда ишлаб чиқиш ташкил этилади;

буюртмачи ташкилот томонидан лойиҳа экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларида, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органларида (суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадларида ишлатиладиган объектлар бўйича), тоғ-кон саноати ва геология органларида (табiiй ер ости сув объектлари бўйича), сув хўжалиги органларида (ер усти сув объектлари бўйича), шунингдек бошқа манфаатдор ташкилотларда белгиланган тартибда экспертизадан ўтказилади;

буюртмачи ташкилот томонидан сувни муҳофаза қилиш зоналарини, санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ҳамда улардан соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш бўйича таклифлар тайёрланади ҳамда белгиланган тартибда, тегишлилигига кўра Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритилади;

буюртмачи ташкилот томонидан сувни муҳофаза қилиш зоналарини, санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ҳамда улардан соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш бўйича киритилган таклифлар Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳокимликлари ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда кўриб чиқилади ва тегишли қарор қабул қилинади.

Ерларни бир тоифадан бошқасига ўтказишни назарда тутувчи соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларини ажратиш бўйича таклифларни кўриб чиқиш қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилади.

Буюртмачи ташкилотлар томонидан белгиланган тартибда муҳандислик, ирригация-мелиорация, санитария-техника ва бошқа сувни муҳофаза қилиш тадбирларини режалаштириш ва амалга ошириш таъминланади.

126-модда. Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ва соҳил бўйи минтақалари, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти иншоотларининг санитария муҳофазаси зоналари

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ва соҳил бўйи минтақалари, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти иншоотларининг санитария муҳофазаси зоналари қуйидаги нормалар бўйича белгиланади:

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари

Т/р	Сув объектининг номи	Кенглиги, метр
1.	Сув омборлари ва бошқа сув ҳавзалари бўйича жуда кичик сув омборларида ва бошқа сув ҳавзаларида (сиғими 0,1 млрд. куб метрдан кам бўлган)	50 — 100

	кичик сув омборларида ва бошқа сув ҳавзаларида (сиғими 0,1 млрд. куб метрдан 0,5 млрд. куб метргача бўлган)	100 — 150
	ўртача сув омборларида ва бошқа сув ҳавзаларида (сиғими 0,5 млрд. куб метрдан 1 млрд. куб метргача бўлган)	150 — 200
	катта сув омборларида ва бошқа сув ҳавзаларида (сиғими 1 млрд. куб метрдан 10 млрд. куб метргача бўлган)	200 — 250
2.	Дарёлар ва қуримайдиган сойлар бўйича	
	жуда кичик дарёлар ва қуримайдиган сойларда (сув сарфи секундига 2 куб метргача бўлган)	35 — 50
	кичик дарёларда (сув сарфи секундига 2 куб метрдан 5 куб метргача бўлган)	50 — 100
	ўртача дарёларда (сув сарфи секундига 5 куб метрдан 100 куб метргача бўлган)	100 — 300
	катта дарёларда (сув сарфи секундига 100 куб метрдан ортиқ)	300 — 500
3.	Суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун ишлатиладиган каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари бўйича:	
	сув ўтказиш қобилияти секундига 50 куб метрдан 100 куб метргача бўлганда	50 — 70
	сув ўтказиш қобилияти секундига 100 куб метрдан 150 куб метргача бўлганда	70 — 100
	сув ўтказиш қобилияти секундига 150 куб метрдан ортиқ бўлганда	100 — 150

Сув объектларининг сохил бўйи минтақалари

Т/р	Сув объектнинг номи	Кенглиги, метр
1.	Сув омборлари, дарёлар, қуримайдиган сойлар ва бошқа табиий сув оқимлари бўйича	
	хайдаладиган ерлар, кўп йиллик дарахтзорлар, ўрмон майдонлари ва дарахтзор-чангалзорлар участкаларида қияликларнинг тиклигида:	
	3 градусгача бўлганда	35 — 55
	3 градусдан 8 градусгача бўлганда	55 — 100
	яйловлар, тоғ олди ва тоғли ҳудудларда ёнбағирларнинг тиклигида:	
	3 градусгача бўлганда	25 — 35
	3 градусдан ортиқ бўлганда	35 — 50
2.	Суви суғориш эҳтиёжлари ва техник эҳтиёжлар учун фойдаланиладиган каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари бўйича (энг юқори сув сатҳи бўйлаб)	
	чуқурлиги 0,75 метрдан — 2 метргача бўлганда	камида 5
	чуқурлиги 2 метрдан — 5 метргача бўлганда	6,5 — 9
	чуқурлиги 5 метрдан — 10 метргача бўлганда	9,5 — 12
	темир-бетон лотокли суғориш тармоқлари ва сув ўтказиш қувурлари учун:	
	бир тарафи бўйлаб	4,5
	иккинчи тарафидан	1,0

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг санитария муҳофазаси зоналари

Т/р	Объектнинг номи	Кенглиги, метр
1.	Санитария муҳофазаси зоналари (сув олиш жойидан):	
1.1.	Биринчи минтақа	
1.1.1.	Дарёлар ва каналлар учун:	

	оқим бўйлаб юқорига	камида 200
	оқим бўйлаб қуйига	камида 100
	сув олиш жойига тутшиб кетувчи соҳил бўйлаб ёз-куз ойларидаги сув сатҳи чизиғидан	камида 100
	қарама-қарши соҳил томон йўналишда уларнинг ўзанлари бўйлаб:	
	дарёлар ва каналларнинг кенглиги 100 метрдан кам бўлганда	50
	дарёлар ва каналларнинг кенглиги 100 метрдан кўп бўлганда	камида 100
1.1.2.	Сув омборлари ва кўллар бўйлаб:	
	акватория бўйича барча йўналишларда	камида 100
	сув олиш жойига тутшиб кетувчи соҳил бўйлаб — сув омборида нормал кўтарилган сув сатҳи ва кўлларда ёз-куз ойларидаги сув сатҳи чизиғидан	камида 100
1.2.	Иккинчи минтақа	
1.2.1.	Дарёлар ва каналлар учун:	
	оқим бўйлаб юқорига, шу жумладан ирмоқлар — дарё ва каналнинг кенглиги ва узунлиги бўйича сув оқими ўртача тезлигидан ҳамда ёз-куз мавсумида сув сатҳининг ўртача ойлик сув сарфи 95 фоиз таъминланганда сувнинг минтақа чегарасидан сув олиш жойигача оқиб келиш вақтидан келиб чиққан ҳолда камида 3 сутка	
	оқим бўйлаб қуйига (биринчи минтақа чегарасидан)	камида 250
	ён томондаги чегаралар ёз-куз мавсумидаги сув сатҳи чизиғида	
	текис рельеф шароитларида	500
	тоғли жой учун дарё ёки канал томонга қараган қияликнинг юқорисигача қиялама нишабликда	750 гача
	тик қияликда	1000 гача
1.2.2.	Сув омборлари ва кўллар учун:	
	акватория бўйлаб ўзан бўйича:	камида 100
	ён томондаги чегаралар:	
	сув омборида нормал кўтарилган сув сатҳи ва кўлда ёз-куз мавсумидаги сув сатҳи чизиғидан текис рельеф бўлганда	500
	тоғлик рельефда сув омбори ёки кўлга қараган биринчи қияликнинг юқорисигача:	
	қиялама нишабликда	750 гача
	тик қияликда	1000 гача
1.3.	Учинчи минтақа	
	сув омборлари ва кўлларнинг акваторияси бўйлаб барча томонларга (ён томондаги чегаралар — сув айиргич бўйлаб, бироқ дарёлар ва каналлар ёки сув омборлари ва кўллардан)	3000 — 5000 гача
2.	Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминотининг ер ости манбаси санитария муҳофазаси зонасининг биринчи минтақаси чегаралари яқка сув олиш жойидан (қудукдан, кон қудуғидан, сув йиғгичдан) ёки гуруҳли сув олишда энг чеккадаги сув олиш иншоотларидан бошлаб:	
2.1.	муҳофаза қилинган ер ости сувларидан фойдаланилганда	30
2.2.	етарлича муҳофаза қилинмаган ер ости сувларидан фойдаланилганда	50
2.3.	инфилтрацион сув олиш жойларида сув манбаларининг юзасидан	камида 150
2.4.	ер ости сувларининг захиралари:	
	ёпиқ турдаги инфилтрацион иншоотлардан сунъий равишда тўлдирилганда	50
	очиқ турдаги иншоотлардан тўлдирилганда	100

2.5.	ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари иншоотлари худуди санитария муҳофазаси зонаси биринчи минтақасининг чегараси майдоннинг ўраб олинишига мос келади ва қуйидаги масофада бўлиши керак:	
	тоза сув сизимлари деворларидан, филтрлардан, контактли ёритгичлардан	камида 30
	қолган иншоотлар деворларидан ва хўжалик-ичимлик сув таъминоти тизимларининг сув минораларидан	камида 15
2.6.	Сув таъминоти манбаси санитария муҳофазаси зонасининг иккинчи минтақаси ташқарисида жойлашган ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари иншоотларининг тўсиқлари атрофидаги санитария-химоя минтақаси	камида 100
3.	Сув тармоғи қурилиши тугалланмаган ҳудудда қувурларни ўрнатишда санитария-химоя минтақаси	
	нам тупроқда	камида 50
	куруқ тупроқда:	
	диаметри 1000 метргача бўлганда	камида 10
	диаметри 1000 метрдан ортиқ бўлганда	камида 20

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари, соҳил бўйи минтақалари, санитария муҳофазаси зоналари ва санитария-химоя минтақалари билан боғлиқ бошқа қўшимча нормалар ушбу Кодекснинг [127 — 133-моддаларида](#) белгиланади.

127-модда. Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ҳамда соҳил бўйи минтақалари

Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари уларнинг бутун периметри бўйича белгиланади ва уларнинг доирасида соҳил бўйи минтақалари ажратилади.

Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари таркибига қуйидагилар киради:

соҳилларнинг 50 йил ичида ювилиши (ўпирилиши) прогноз қилинадиган зоналари (янги қурилиш чекланган зона);

пастликларни, жарликларни, сойликларни, соҳил бўйи қияликларини ва қиялиги 5 градусдан юқори бўлган, нураган ерларни ўз ичига олувчи эрозия жиҳатдан фаол зоналар, сув омборларига ва бошқа сув ҳавзаларига бевосита туташадиган силжувчи ер участкалари;

сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг сув сатҳи энг юқори даражага кўтарилганда вақтинча сув босадиган зоналар;

доимий сув босадиган зоналар;

сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг соҳилларидаги ихота дарахтзорлари.

Сувни муҳофаза қилиш зонасининг чегаралари жойнинг ўзига хос хусусиятлари инобатга олинган ҳолда белгиланади ҳамда табиий ва сунъий чегаралар ва юқоридаги ҳудудлардан тартибсиз оқиб тушадиган ер усти сувларини қисман ушлаб қолувчи ва қайта тақсимловчи тўсиқлар, дарё водийлари четлари, сойликлар, йўл-транспорт тармоғи ва бошқа муҳандислик иншоотлари билан бирлашади.

Сув омборлари сизимлари сувни муҳофаза қилиш зонасининг ички чегараси сув нормал кўтарилганда унинг сатҳи чизигидан, бошқа сув ҳавзалариники эса сувнинг ўртача кўп йиллик сатҳи чизигидан белгиланади. Сув сатҳининг чизиги деганда сув юзасининг сув объекти ўзани (қирғоғи) билан туташган чизиқ тушунилади.

Сув омборлари тўғонларининг, сув олиш ва сув чиқариш ҳамда бошқа иншоотларнинг сувни муҳофаза қилиш зонаси ҳамда соҳил бўйи минтақасининг ички чегараси уларнинг чекка контурларидан (чегараларидан) белгиланади.

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ва соҳил бўйи минтақалари кенлиги ушбу Кодекснинг [126-моддасига](#) мувофиқ белгиланади.

Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарини ҳамда соҳил бўйи минтақаларини белгилашга доир лойиҳаларни ишлаб чиқишда жойлардаги ҳақиқий шароитлар тўлиқ ўрганилганлиги ҳисобга олинган ҳолда сувни муҳофаза қилиш зоналари ҳамда соҳил бўйи минтақалари кенглигининг юқори чегараси аниқлаштирилиши мумкин. Бунда сувни муҳофаза қилиш зоналари ҳамда соҳил бўйи минтақалари кенглигининг пастки чегарасини камайтиришга йўл қўйилмайди.

128-модда. Дарёлар, қуримайдиган сойлар ва бошқа табиий сув оқимлари бўйлаб сувни муҳофаза қилиш зоналарини белгилаш

Сувни муҳофаза қилиш зоналари ушбу ҳудудлар кимнинг тасарруфида ёки ердан фойдаланишда бўлганидан қатъи назар, доимий ёки вақтинчалик оқимга эга бўлган барча дарёлар ва бошқа қуримайдиган табиий сув оқимлари бўйлаб белгиланади.

Сувни муҳофаза қилиш зонасига қайирлар, ер ости сувлари сизиб чиқадиган ер участкалари, тошқин, сел, қор кўчкиси ва ер кўчкиси ҳодисалари учрайдиган ер участкалари, қайир юқорисидаги бирламчи террасалар, ўзак соҳилларининг четлари ва тик қияликлари, дарё водийсига тўғридан-тўғри тушувчи сойликлар, жарликлар, соҳилларнинг ювиладиган участкалари киради.

Дарёлар сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ички чегаралари ўртача кўп йиллик сув сатҳи чизигидан бошлаб қабул қилинади.

Дарёларнинг ва бошқа қуримайдиган сув оқимларининг сувни муҳофаза қилиш зоналари кенлиги геоморфологик, гидрогеологик шароитларни ҳисобга олган ҳолда, туташ ерлардан фойдаланиш хусусиятидан ҳамда ўртача кўп йиллик сув сарфидан келиб чиқиб, ушбу Кодекснинг [126-моддасида](#) назарда тутилган ўлчамларда белгиланади.

Дарёнинг бутун узунлиги бўйича сувни муҳофаза қилиш зонасининг кенлиги дарё узунлигининг ҳар бир бўлагида сув сарфига қараб белгиланади.

Дарёларнинг ва бошқа қуримайдиган сув оқимларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарини белгилаш бўйича лойиҳаларни ишлаб чиқишда жойлардаги ҳақиқий шароитлар тўлиқ ўрганилганлиги ҳисобга олинган ҳолда, сувни муҳофаза қилиш зоналари кенглигининг юқори чегараси аниқлаштирилиши мумкин. Бунда сувни муҳофаза қилиш зоналари кенглигининг пастки чегарасини камайтиришга йўл қўйилмайди.

129-модда. Дарёлар, қуримайдиган сойлар ва бошқа табиий сув оқимлари бўйлаб соҳил бўйи минтақаси

Дарёларнинг ва бошқа қуримайдиган сойларнинг сувни муҳофаза қилиш зонаси доирасида соҳил бўйи минтақаси ажратилади.

Мазкур соҳил бўйи минтақасида хўжалик фаолиятини юритиш ва ҳар қандай турдаги бинолар ва иншоотларни қуриш ишлари тақиқланади, бундан сув хўжалиги объектларини қуриш мустасно.

Дарёлар ва бошқа қуримайдиган сойлар соҳил бўйи минтақасининг кенлиги ўртача кўп йиллик сув сатҳи чизигига кўра аниқланади ҳамда дарёларда уларга туташган ерларга ва соҳиллар қияликлари тиклигига қараб ушбу Кодекснинг [126-моддасида](#) назарда тутилган ўлчамларда белгиланади.

Соҳил бўйи минтақалари ўлчамларининг энг катта миқдорлари энг емирилувчан (ювилувчан) тупроқларга тегишли.

Дарёларнинг ва бошқа қуримайдиган табиий сув оқимларининг соҳил бўйи минтақаларини белгилаш бўйича лойиҳаларни ишлаб чиқишда жойлардаги ҳақиқий шароитлар тўлиқ ўрганилганлиги ҳисобга олинган ҳолда, соҳиллар бўйи минтақалари кенглигининг юқори чегараси аниқлаштирилиши мумкин. Бунда соҳиллар бўйи минтақалари кенглигининг пастки чегарасини камайтиришга йўл қўйилмайди.

Тоғ дарёлари ва бошқа қуримайдиган табиий сув оқимлари учун соҳил бўйи минтақасининг кенлиги ҳар бир аниқ ҳолда туташган ерлардан фойдаланиш хусусияти ва мақсадларидан, шунингдек уларнинг сув ҳолатига таъсиридан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Аҳоли пунктлари доирасида дарёлар ва бошқа куримайдиган табиий сув оқимлари соҳил бўйи минтақаларининг ўлчамлари жойнинг ўзига хос хусусиятлари, шаҳарсозлик бош режаси ҳисобга олинган, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси органлари, фавкулудда вазиятлар органлари, қурилиш органлари, сув хўжалиги органлари, кишлоқ хўжалиги, кадастр органлари, гидрометеорология органлари ва тегишлилиги бўйича бошқа ваколатли давлат органлари билан келишувга кўра белгиланади.

130-модда. Суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун фойдаланиладиган каналларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналарини белгилаш

Сувларнинг ҳолатига таъсир кўрсатилишининг олдини олиш мақсадида суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун фойдаланиладиган каналлар бўйлаб сувни муҳофаза қилиш зоналари белгиланади, улардан соҳил бўйи минтақаси ажратилади.

Суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун фойдаланиладиган каналларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналари кенглиги геоморфологик, гидрогеологик шароитлар, уларга туташ ерлардан фойдаланиш хусусияти ҳисобга олинган ҳолда белгиланади ҳамда уларнинг нормал сув сатҳи чизигидан ушбу Кодекснинг **126-моддасида** назарда тутилган ўлчамларда қабул қилинади.

Суви ичимлик, хўжалик-маиший ва даволаш-соғломлаштириш мақсадларида фойдаланиладиган каналларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналарини белгилаш бўйича лойиҳаларни ишлаб чиқишда жойлардаги ҳақиқий шароитлар тўлиқ ўрганилганлиги ҳисобга олинган ҳолда, сувни муҳофаза қилиш зоналари кенлигининг юқори чегаралари аниқлаштирилиши мумкин. Бунда сувни муҳофаза қилиш зоналари кенлигининг пастки чегарасини камайтиришга йўл қўйилмайди.

131-модда. Каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг соҳил бўйи минтақаларини белгилаш

Сувлари суғориш ва техник эҳтиёжлар учун фойдаланиладиган сув хўжалиги объектлари, шу жумладан каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари бўйлаб улардан фойдаланиш, уларни реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш, шунингдек сув ресурсларини оқилона бошқариш ва сув ҳисобини юритиш ҳамда бошқа тадбирларни ўтказиш мақсадида фақат соҳил бўйи минтақалари белгиланади.

Мазкур соҳил бўйи минтақасида хўжалик фаолиятини юритиш ва ҳар қандай турдаги бинолар ва иншоотларни қуриш ишлари тақиқланади, бундан сув хўжалиги объектларини қуриш мустасно.

Соҳил бўйи минтақаларини белгилашда қуйидагиларни таъминлаш назарда тутилиши зарур:

каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг сувларини ер усти сув оқимлари билан ифлосланишидан, уларнинг ўзанларини лойқа босишдан, соҳиллар ва қияликларнинг емирилиш ва ўпирилиш жараёнларидан ҳамда сувларнинг ҳолатига таъсир этувчи бошқа ҳаракатлардан ҳимоя қилиш;

каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларидан фойдаланиш, уларни реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш, сув ресурсларини оқилона бошқариш ва ҳисобини юритиш, ўзанларни тозалашда чиққан тупроқни жойлаштириш, шунингдек шамол эрозиясига учрайдиган ҳудудларда ихота ўрмонларини барпо этиш.

Каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари шаҳарлар, туманлар марказлари ва кишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудларидан ўтган ҳолларда реконструкция қилишда, таъмирлашда ва тиклашда ҳосил бўлган тупроқлар ушбу ҳудудлардан техника ёрдамида чиқариб ташланиши лозим ҳамда тупроқ уюмларини соҳил бўйи минтақасига жойлаштириш учун қўшимча ер майдонлари ажратилмайди.

Каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари соҳил бўйи минтақаларининг ички чегараси нормал сув сатҳи чизигидан белгиланади. Ташқи чегара каналлардан, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларидан фойдаланиш, уларни реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш, сув ресурсларини оқилона бошқариш ва ҳисобини юритиш, ўзанларни тозалаш чоғида ҳосил бўлган тупроқларни жойлаштириш, шунингдек тупроқларнинг шамол эрозиясига қарши ихота дарахтзорларини барпо этиш мақсадида автотранспорт, техника, машиналар ва механизмлар ҳаракатланиши учун йўлнинг жиҳозланиши ҳисобга олинган ҳолда, бегоналаштирилган ерлар чегараси билан мос келиши керак.

Соҳил бўйи минтақасининг ҳамда каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари, бошқа сув хўжалиги объектлари учун ажратиладиган ер участкаларининг кенглиги уларнинг намунавий кесимлари асосида, шунингдек уларни қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш бўйича лойиҳалар, уларнинг ҳақиқий ҳолати жойида ўрганилганлиги ҳисобга олинган ҳолда ер ажратишнинг амалдаги қоидаларига мувофиқ белгиланади.

Каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг соҳил бўйи минтақалари кенглиги ушбу Кодекснинг **126-моддасига** мувофиқ белгиланади.

Каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг соҳил бўйи минтақаларининг энг кичик кенглиги уларнинг соҳилларида мавжуд бўлган ва янгидан жойлаштириладиган тупроқ кўтармаларини, шунингдек тупроқларнинг шамол эрозиясига қарши барпо этиладиган ихота ўрмонларини ва бошқа хусусиятларни инобатга олиб соҳил бўйи минтақаларини белгилаш бўйича лойиҳаларни ишлаб чиқишда кўпайтирилиши ва аниқлаштирилиши мумкин. Бунда соҳил бўйи минтақалари кенглигининг пастки чегарасини камайтиришга йўл қўйилмайди.

Мураккаб геологик ва гидрогеологик шароитлардаги ерлардан ўтувчи каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг, шунингдек бошқа сув хўжалиги объектларининг соҳил бўйи минтақалари қўшимча илмий-тадқиқот ишлари асосида белгиланади.

Шаҳарлар, туманлар ва аҳоли пунктлари доирасидаги каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг, шунингдек бошқа сув хўжалиги объектларининг соҳил бўйи минтақалари ўлчамлари жойдаги аниқ шароитларни, шаҳарсозлик бош режасини ҳисобга олган ҳолда, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси, фавқулодда вазиятлар органлари, қурилиш органлари, сув хўжалиги органлари ва бошқа тегишли органлар, шунингдек сув хўжалиги иншоотларидан фойдаланувчи ташкилотлар билан келишувга кўра белгиланади.

Каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг, шунингдек бошқа сув хўжалиги объектларининг соҳил бўйи минтақаларини белгилаш бўйича лойиҳа ҳужжатларида кўрсатилган ҳудудлар тегишинча сув хўжалигидан фойдаланувчи ташкилотларга ва бошқа ташкилотларга ўрнатилган тартибда ажратиб берилади.

132-модда. Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг санитария муҳофазаси зоналари

Барча ишлатилаётган, лойиҳалаштирилаётган ва реконструкция қилинаётган ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимларининг санитария-эпидемиологик жиҳатидан ишончлилигини таъминлаш мақсадида санитария муҳофазаси зоналари ва санитария-ҳимоя минтақалари белгиланади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизими объектлари атрофида тегишинча санитария муҳофазаси зоналари ва санитария-ҳимоя минтақалари, минерал сувлар ва бошқа даволаш воситалари атрофида эса санитария муҳофазаси зоналари белгиланади ва ажратилади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбаларининг сув олиш жойидаги санитария муҳофазаси зонаси куйидаги уч минтақадан иборат бўлади:

биринчи минтақа — қатъий режимли;

иккинчи ва учинчи минтақа — хўжалик фаолияти чекланган режимли.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминотининг ер ости манбаси санитария муҳофазаси зонаси иккинчи минтақасининг чегараси иклими ўзгарган ҳудудларга ва ер ости сувларининг муҳофаза қилинганлигига қараб, сув олиш жойидан сувнинг бактериологик ифлосланиши ҳамда тоғ жинсларининг сувли қатлами хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда белгиланади.

Санитария муҳофазаси зонаси иккинчи ва учинчи минтақасининг чегаралари сувнинг кимёвий ва техноген ифлосланиши ҳисобга олинган ҳолда аниқланади.

Сув сақлайдиган қатламнинг инфилтратсион таъминотида ер ости манбаси санитария муҳофазаси зонасининг иккинчи ва учинчи минтақалари сув таъминоти ер усти манбаси иккинчи ва учинчи минтақаларининг чегараларига мувофиқ равишда қабул қилиниши керак.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизими иншоотларининг (насос станцияларининг, сувни тайёрлаш станцияларининг, сиғимларнинг) санитария муҳофазаси зонаси биринчи минтақа чегараларидан ва унинг атрофидаги санитария-ҳимоя минтақасидан (қўриқлаш зонасидан) иборат бўлиши керак.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг санитария муҳофазаси зонаси кенглиги ушбу Кодекснинг **126-моддасига** мувофиқ белгиланади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари бўйлаб кенглиги энг чекка сув қувурларидан бошланадиган санитария-ҳимоя минтақалари белгиланади.

Иморатлар қурилган ҳудудда санитария-эпидемиология назорати, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари билан келишувга кўра, минтақалар кенглигининг юқорида кўрсатиб ўтилган ўлчамларини камайтиришга йўл қўйилади.

133-модда. Даволаш-соғломлаштириш мақсадлари учун фойдаланиладиган минерал сувлар манбаларининг санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш

Аҳолининг даволаш ва маданий-соғломлаштириш эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган минерал сувлар манбалари, шифобахш балчиқлар конлари, минерал кўллар атрофида даволаш манбаларининг табиий физик ва кимёвий хусусиятларини сақлаш, шунингдек уларни бузилишдан, ифлосланишдан ҳамда камайиб кетишидан сақлаш мақсадида санитария муҳофазаси зоналари белгиланади.

Бир ёки бир-бирига боғлиқ бўлган бир неча минерал сувлар конларидан, аралаш чўмилиш жойларидан ва бошқа табиий даволаш воситалардан фойдаланилганда улар учун ягона санитария муҳофазаси зонаси белгиланиши мумкин.

Санитария муҳофазаси зонаси уч зонага бўлинади: биринчиси — қатъий режимли зона, иккинчиси — чекланган режимли зона ва учинчиси — кузатув зонаси.

Биринчи зона минерал сувлар юзага чиқадиган ва шифобахш балчиқлар конлари, минерал кўллар, сувидан даволаш мақсадлари учун фойдаланиладиган кўрфазлар, пляжлар жойлашган жойларни, шунингдек денгизнинг соҳил бўйи минтақасини ва пляжларга туташувчи, кенглиги камида 100 метр бўлган ҳудудни қамраб олади.

Иккинчи зона қуйидагиларни қамраб олади:

ер усти сувларининг минерал сувлар юзага чиқадиган жойга, шифобахш балчиқлар конларига, минерал кўллар ва кўрфазларга, минерал манбалар ҳосил бўлишида иштирок этувчи минерал ва чучук сувлар айланадиган ер юзасидан унча чуқур бўлмаган жойларга оқиши юз берадиган ҳудудни;

минерал сувлар ва шифобахш балчиқлар табиий ҳамда сунъий равишда сақланадиган жойларни;

санаторий-курорт ташкилотлари жойлашган ҳудудни, шунингдек лойиҳа ҳужжатларига кўра истироҳат боғлари, ўрмон-боғлар ва бошқа дов-дарахтлар каби муассасалар барпо этиш учун мўлжалланган ҳудудни қамраб олади.

Учинчи зона (унинг ташқи чегаралари санитария муҳофазаси зонасининг чегараларига мос келади) ҳудуднинг теварагида жойлашган гидроминерал ресурслар тўйинадиган ва шаклланадиган барча жойларни, дов-дарахтларни, шунингдек санитария муҳофазаси зонаси учун белгиланган қоидаларга риоя этмасдан хўжалик мақсадларида

фойдаланилиши минерал сувлар ва шифобахш балчиклар конларининг гидрогеологик режимига, санитария ва ландшафт-иқлим шароитларга салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳудудларни ўз ичига олади.

134-модда. Сувни муҳофаза қилиш зоналарида, санитария муҳофазаси зоналарида ва соҳил бўйи минтақаларида хўжалик фаолиятини амалга ошириш режими

Сувни муҳофаза қилиш зоналарига ва санитария муҳофазаси зоналарига киритилган ерлар, ерлардан фойдаланувчилардан ва ижарачилардан олиб қўйилмайди ҳамда улар томонидан ушбу Кодекснинг 24-бобида белгиланган талабларга риоя этган ҳолда фойдаланилади, бундан соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларининг ерлари мустасно.

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг қарорлари билан:

дарёларнинг ва бошқа қуримайдиган табиий сув оқимларининг соҳил бўйи минтақалари экологик, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини ва бошқа тадбирларни ўтказиш, шунингдек ер участкаларидан самарали фойдаланиш учун ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларга;

сув хўжалиги объектларининг соҳил бўйи минтақалари ушбу объектлардан фойдаланишни, уларни реконструкция қилишни, таъмирлашни ва тиклашни, сув ресурсларининг оқилона бошқарилишини ва ҳисоби юритилишини таъминлаш, экологик, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини ва бошқа тадбирларни ўтказиш, шунингдек ер участкаларидан самарали фойдаланиш учун ушбу объектлардан фойдаланувчи ташкилотларга берилади.

Каналларнинг, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларининг соҳил бўйи минтақаларидаги тупроқ уюмлари учун майдонлар фойдаланувчи ташкилотлар билан келишувга кўра, тупроқ уюмларини олиб ташлаш ва режалаштириш ишларини бажариш орқали қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, шунингдек тупроқ уюмларидан қурилиш материаллари сифатида фойдаланиш учун фермер ва деҳқон хўжаликларига ҳамда бошқа ташкилотларга муддатли (вақтинча) фойдаланишга ёки шартнома асосида ижарага берилиши мумкин.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ва минерал сувлар манбалари санитария муҳофазаси зоналарининг биринчи минтақалари ер участкалари билан биргаликда сув олиш иншоотлари ва бошқа иншоотлар қуриш учун ушбу иншоотлардан фойдаланувчи ташкилотларга белгиланган тартибда фойдаланишга берилади.

Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг, дарёларнинг ва бошқа табиий сув оқимларининг, шунингдек суви ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган каналларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналарида қуйидагилар тақиқланади:

ўсимликлар зараркундалари ва касалликларига, бегона ўтларга қарши ишлатиладиган заҳарли кимёвий воситаларнинг ҳар қандай турларини қўллаш ва кўмиш;

заҳарли кимёвий воситалар, пестицидлар, гербицидлар ва минерал ўғитлар сақланадиган омборларни, заҳарли кимёвий воситалар аппаратлари тўлдириладиган майдончаларни, авиация-кимё ишларини олиб бориш учун учиш-қўниш полосаларини қуриш;

марказлашган оқова сувларини чиқариб юбориш тармоқлари бўлмаган янги турар жой ва туризм мажмуаларини қуриш;

оқова сувларини тозалаш иншоотларини ва оқова сувларнинг турли хил сифимларини (тўплагичларини) барпо этиш;

янги дафн этиш жойларини жойлаштириш, шунингдек мавжуд дафн этиш жойларига кўмиш;

чорвачилик ва паррандачилик фермаларини қуриш, ҳайвонлар кўмиладиган жойларни (ҳайвонлар, паррандалар ва балиқларни кўмиш жойларини) ташкил этиш;

ахлатларни, шу жумладан кимёвий ва радиоактив моддаларни ишлаб чиқариш чикиндиларини жойлаштириш, шунингдек суғориш учун суюқ гўнг ишлатиш;

тўхташ жойларини, ёнилғи-мойлаш материалларини куйиш шохобчаларини, транспорт воситаларига ва бошқа техникага техник хизмат кўрсатиш, уларни таъмирлаш ва ювиш жойларини барпо этиш;

қор қоплами устидан ўғит солиш, таркибида гўнг бўлган, зарарсизлантирилмаган оқова сувлардан ўғитлар сифатида фойдаланиш, шунингдек тозаланмаган саноат ва хўжалик-маиший оқова сувларни оқизиб юбориш;

чорва молларини тартибсиз ўтлатиш, айниқса жарлик-ботқоқ тармоғининг таркибий қисмларида ўтлатиш, яйловларни пайҳон қилиш;

дарахтзор ва бутазорларни кесиш, бундан ўрмонни парваришлаш учун кесиш ва санитария жиҳатидан кесиш мустасно.

Сув омборларининг ва бошқа сув ҳавзаларининг, дарёларнинг ва бошқа сув оқимларининг, шунингдек ер ости чучук сувлари шаклланадиган ҳудудларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналарида сувларнинг ҳолатига таъсир этувчи, қурилиш, ўзан тубини чуқурлаштириш, соҳилларни ҳимоя қилиш ва портлатиш ишлари, фойдали қазилмаларни казиб олиш ва сув ўсимликларини олиш, уларни қайта ишлаш, қувурлар тармоқлари, кабеллар ва бошқа коммуникациялар ўтказиш, бурғилаш, қишлоқ хўжалиги ишлари ва бошқа ишлар экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитаси органлари ва ер тузиш органлари, шунингдек тоғ-кон саноати ва геология органлари, фавқулодда вазиятлар органлари ва сув хўжалиги органлари билан келишувга кўра, фақат маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг қарори билан амалга оширилиши керак.

Сув омборлари ва бошқа сув ҳавзаларининг тегишли сув сатҳлари чизигидан 2 километр масофагача бўлган қишлоқ хўжалиги ерларига ва ўрмонзорларга заҳарли кимёвий воситаларни авиация ёрдамида сепиш тақиқланади.

Соҳил бўйи минтақалари доирасида ушбу модданинг **бешинчи қисмида** кўрсатилган чекловларга қўшимча равишда қуйидагилар тақиқланади:

маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, сув хўжалиги органлари, шунингдек сув хўжалиги объектларидан фойдаланувчи ташкилотлар билан келишилмаган ҳолда қишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш (бундан ёш кўчатлар орасига экилган вақтинчалик экинлар мустасно);

органик ва минерал ўғитларни сақлаш ва қўллаш;

чорва молларини сақлаш ва боқиш жойларини ташкил этиш;

ҳар қандай турдаги доимий ва вақтинчалик бинолар ва иншоотларни қуриш (бундан сув хўжалиги объектларини қуриш мустасно);

ушбу мақсадлар учун махсус ажратилган жойлардан ташқари чодирлар шаҳарчаларини, қайиқлар причалларини барпо этиш;

минерал ўғитлардан бўшаган идишларни сақлаш ва йўқ қилиш;

минерал ўғитларни транспортда ташиш ва сепиш учун фойдаланилган идишларни, машиналарни ва жиҳозларни тозалаш ва ювиш;

жунни, каноп ва терини ювиш.

Ушбу модданинг **саккизинчи қисмида** кўрсатилган қоидалар оқова сувларини чиқариб юбориш тизимига ёки филтрлаш ўраларига уланган, илгаридан мавжуд бўлган турар жой объектларига, оммавий дам олиш ҳудудларига ва туристик мажмуаларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Дарёлар ўзанларини ўзгартиришга, улардан фойдали қазилмаларни казиб олишга ва сув объектларининг ҳолатига таъсир қиладиган бошқа ишларни олиб боришга, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг, сув хўжалиги органларининг, тоғ-кон саноати ва геология органларининг руҳсатномаси белгиланган тартибда олинганидан кейин йўл қўйилади.

135-модда. Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбаларининг, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари

иншоотларининг санитария муҳофазаси зонасида хўжалик фаолиятини амалга ошириш режими

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбалари санитария муҳофазаси зонасининг биринчи минтақаси ҳудудида, шунингдек ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари иншоотлари санитария муҳофазаси зонасининг биринчи минтақаси ҳудудида қуйидагилар тақиқланади:

қурилиш, бундан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизими иншоотларини қуриш мустасно;

турар жой ва жамоат биноларини жойлаштириш, одамларнинг, шу жумладан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимида ишловчиларнинг яшаши;

турли мақсадлар учун мўлжалланган қувурлар ўтказиш, бундан ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизими иншоотларига хизмат кўрсатувчи қувурлар мустасно;

оқова сувларни ер усти сув манбаларига оқизиш, чўмилиш, чорва молларини суғориш ва боқиш, балиқ овлаш, заҳарли кимёвий воситаларни, пестицидларни, гербицидларни, минерал ва органик ўғитларни қўллаш, сақлаш ва кўмиш, транспорт воситаларини ювиш.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбалари санитария муҳофазаси зонасининг биринчи минтақаси ҳудудида, шунингдек ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари иншоотлари санитария муҳофазаси зонасининг биринчи минтақаси ҳудудида:

оқова сувларни тозалаш иншоотлари биринчи минтақадан ташқарида жойлаштирилган ҳолда, барча бинолар сувни чиқариб ташлашнинг энг яқин тизимига уланган бўлиши керак, оқова сувларини чиқариб юбориш мавжуд бўлмаган тақдирда, ахлатларни чиқариб ташлашга доир санитария талаблари ҳисобга олинган ҳолда сув ўтмайдиган, ахлат тушадиган ўралар барпо этилиши керак;

ер усти сув оқимининг биринчи минтақадан ташқарига чиқарилиши таъминланиши керак;

ўрмонни санитария жиҳатидан кесишга ва уни парвариш қилишга йўл қўйилади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбалари санитария муҳофазаси зонасининг иккинчи минтақаси ҳудудида, шунингдек ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари иншоотларининг санитария-ҳимоя минтақаси доирасида қуйидагилар тақиқланади:

ҳудудни маиший чиқиндилар, гўнг, саноат ва қурилиш чиқиндилари, маиший оқовалар ва бошқалар билан ифлослантириш;

заҳарли кимёвий моддаларнинг ва минерал ўғитларнинг, ёнилғи-мойлаш материалларининг омборларини, тўплагичларни, шлам сақланадиган жойларни ҳамда ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг кимёвий ифлосланишини юзага келтирувчи бошқа объектларни жойлаштириш;

хайвонлар, паррандалар ва балиқлар кўмиладиган жойларни, дафн этиш жойларини, ассенизация ва филтрлаш далаларини, суғориладиган ер участкаларини, гўнгхоналарни, силос сақланадиган чуқурларни, чорвачилик ва паррандачилик ташкилотларини, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаларининг микроблар билан ифлосланишини юзага келтирувчи бошқа объектларни ташкил этиш;

бевосита тошқин хавфи бўлган даврда музлаган ёки қор билан қопланган тупроққа ўғитлар солиш ва ўғитларни авиация ёрдамида тупроққа сепишда уларнинг сочилиб кетишига йўл қўйиш;

кум ва шағал қазиб олиш, шунингдек ўзан тубини чуқурлаштириш ишларини олиб бориш;

санитария муҳофазаси зоналари биринчи минтақасининг ташқи чегарасидан 500 метргача бўлган масофада чорва молларини боқиш, шунингдек паррандалар ва балиқларни сақлаш.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти ер усти ва ер ости манбалари санитария муҳофазаси зонасининг учинчи минтақаси ҳудудида экология, атроф-муҳитни муҳофаза

қилиш ва иқлим ўзгариши, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари билан келишувга кўра, амалдаги санитария нормаларига ва табиатни муҳофаза қилиш талабларига риоя этилган ҳолда, хўжалик фаолиятининг ва бошқа фаолиятнинг юритилишига рухсат берилади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимларининг санитария-химоя минтақалари зоналарида хожатхоналар, ювунди ўралар, гўнгхоналар, ахлатхоналар ҳамда тупроқнинг ва ер ости сизот сувларининг ифлосланишига шароитлар яратадиган бошқа иншоотлар бўлмаслиги керак.

Чиқиндихоналар, ассенизация ва филтрлаш далалари, дафн этиш жойлари ҳудудида ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимларини қуриш, ҳайвонлар кўмиладиган жойларни (ҳайвонлар, паррандалар ва балиқларни кўмиш жойларини) ташкил этиш тақиқланади.

Минерал сувлар манбаларининг, шифобахш балчиқлар конларининг, минерал кўлларнинг санитария-муҳофаза зоналари доирасида тупроқ, сув, ҳавони ифлослантирувчи, ўрмонларга ва бошқа дов-дарахтларга зарар етказувчи, эрозия жараёнларининг ривожланишига олиб келувчи ҳамда сувнинг табиий даволаш хусусиятларига ва ҳудуднинг санитария ҳолатига салбий таъсир кўрсатувчи ҳар қандай ишларни олиб бориш тақиқланади.

Санитария муҳофазаси зоналарида табиий даволаш воситаларининг зарур даражадаги санитария ҳолатини таъминловчи, шунингдек даволаниш ва дам олиш учун қулай шароитлар яратувчи санитария-соғломлаштириш тадбирлари ҳамда бошқа тадбирлар ўтказилади.

Қатъий режимли санитария муҳофазаси зонаси ҳудудида қуйидагилар тақиқланади: фуқароларнинг табиий даволаш воситаларидан фойдаланиш билан бевосита боғлиқ бўлмаган ҳолда доимий ёки вақтинча яшаши;

бинолар ва иншоотлар қуриш, кончилик ва тупроқ ишларини амалга ошириш; манбанинг табиий даволаш хусусиятларига ва ҳудуднинг санитария ҳолатига зарарли таъсир кўрсатиши мумкин бўлган бошқа ҳаракатлар.

Чекланган режимли санитария муҳофазаси зонаси ҳудудида қуйидагилар тақиқланади:

аҳолининг даволаниши ва дам олиши билан боғлиқ бўлмаган бинолар ва иншоотлар қуриш;

курортнинг ривожланиши ва ободонлаштирилиши билан бевосита боғлиқ бўлмаган кончилик ва бошқа ишларни бажариш;

шимувчи қудуқлар қуриш;

суғориладиган далаларни ва ер ости фильтрация далаларини, дафн этиш жойларини жойлаштириш, ҳайвонлар кўмиладиган жойларни (ҳайвонлар, паррандалар ва балиқларни кўмиш жойларини) ташкил этиш;

ўсимликлар зараркунандалари ва касалликларига қарши курашиш учун захарли кимёвий моддаларни қўллаш;

дов-дарахтларни кесиш (бундан ўрмонни парвариш қилиш учун кесиш ва санитария мақсадида кесиш мустасно) ҳамда ер участкаларидан, ўрмонзорлардан ва сув ҳавзаларидан уларнинг сифати ёмонлашувига ёки табиий даволаш воситаларининг камайишига олиб келиши мумкин бўлган ҳар қандай бошқача тарзда фойдаланиш.

Кузатув зонаси ҳудудида экология, атроф-муҳит муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, шунингдек Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитасининг органлари билан келишувга кўра, табиий даволаш воситаларига ва ҳудуднинг санитария ҳолатига салбий таъсир кўрсатмайдиган барча турдаги ишларга йўл қўйилади.

Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитаси органларининг илтимосномасига биноан, маҳаллий санитария-гигиена шароитларини ҳисобга олган ҳолда, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари объектларининг сувни муҳофаза қилиш зонасида хўжалик фаолиятини юритишга доир қисмида қўшимча чекловлар белгилаши мумкин.

136-модда. Сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ҳамда келишиш тартиби

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш қуйидаги тартибда амалга оширилади.

Буюртмачи (экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, тоғ-кон саноати ва геология органлари, сув хўжалиги объектларини қуриш, реконструкция қилиш ва қайта тиклаш лойиҳалари бўйича ихтисослашган буюртмачи ташкилотлар, сув хўжалиги иншоотларидан фойдаланувчи ташкилотлар):

лойиҳани ишлаб чиқиш учун топшириқни расмийлаштиради, уни экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг органлари (санитария муҳофазаси зоналари бўйича), қурилиш органлари ва кадастр органлари (объект шаҳарлар, туманлар марказлари ва қишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудидан ўтган ҳолларда) билан келишади ҳамда белгиланган тартибда тасдиқлайди;

зиммасига ер тузиш ишларини ўтказиш вазифалари юклатилган ташкилотлар билан лойиҳани ишлаб чиқишга доир шартномани белгиланган тартибда расмийлаштиради.

Зиммасига ер тузиш ишларини ўтказиш вазифалари юклатилган ташкилот:

сув хўжалиги объектларини, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимларини ривожлантиришни ҳисобга олган ҳолда, улардан фойдаланиш бўйича амалдаги нормативларга, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда ер тузишнинг ҳудудий схемалари ва комплекс дастурларига, тегишли ҳудудларни ва аҳоли пунктларини ривожлантиришни режалаштириш бўйича тасдиқланган ҳужжатларнинг шаҳарсозлик фаолиятига ҳамда мазкур ҳудудларни ва аҳоли пунктларини қуришга доир қисмига, шунингдек ушбу Кодекс **24-бобининг** қоидаларга амал қилади;

сув объектлари жойлашган ерларнинг ҳамда уларга туташ бўлган, ер ости сизот сувлари сатҳининг пасайиши ва кўтарилиши зонаси доирасидаги ҳудудларнинг зоогеографик, овчилик хўжалиги, геоботаник, тупроқ, ўрмон хўжалиги, гидрогеологик хусусиятларини ўрганади;

ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти манбаси акваториясининг (сув олиш иншооти дарвозасидан 2 километр юқори ва 2 километр қуйи ўлчамда бўлган зоналарнинг) ихтиологик, балиқчилик хўжалиги, гидрогеологик, гидробиологик, гидрокимёвий хусусиятларини ўрганади;

санитария-эпидемиологик вазият тўғрисидаги, шунингдек флора ва фаунанинг алоҳида муҳофаза этиладиган турлари, сув объектлари таъсири зонасида жойлашган табиат ёдгорликлари, қўриқхоналар ҳақидаги маълумотларни тўплайди ва ўрганади;

сув ифлосланишининг ва булғаланишининг олдини олиш, қимматли унумдор ер майдонларини ва ҳудуднинг мавжуд тузилишини тўлиқ сақлаб қолиш, эрозия жараёнларини, ерларнинг ботқоқланишини ва бошқа зарарли таъсирни тўхтатиш ҳисобга олинган ҳолда, сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш ҳамда амалдаги нормалар ва қоидаларни қўллаш имкониятини ўрганади ва текширади;

сувларнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатувчи объектлар рўйхатини аниқлайди;

сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ва санитария муҳофазаси зоналарининг, шунингдек соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақаларининг чегараларини режали-картография асосига туширади ҳамда ер участкаларининг майдонини ва ер майдонларининг таркибини ҳисобга олган ҳолда умумий майдонни аниқлайди. Режали-картография асосларида сувни муҳофаза қилиш зонаси ва унга туташ участкалар чегараларида илгари турли эҳтиёжлар учун ажратилган барча участкалар чегаралари кўрсатилади;

сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ва санитария муҳофазаси зоналарининг ўлчамларини асословчи, объектнинг атроф-муҳитга бўлган таъсир даражаси тўғрисидаги маълумотларни ва бошқа техник-иқтисодий кўрсаткичларни тайёрлайди;

иншоотларни куриш, сувларнинг ҳолатига, ҳудудни ободонлаштиришга салбий таъсир кўрсатувчи корхоналарни, бинолар ва иншоотларни ёпиш ёки бузиб ташлаш бўйича тадбирларни ва бошқа тадбирларни ишлаб чиқади.

Буюртмачи:

ишлаб чиқилган лойиҳани лойиҳа ташкилоти билан биргаликда белгиланган тартибда тегишли ташкилотларда экспертизадан ўтказиши;

сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш бўйича тегишли таклифларни ишлаб чиқади, шунингдек маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг тегишли қарори лойиҳасини экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, фавқулодда вазиятлар органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитасининг органлари (санитария муҳофазаси зоналари бўйича), сув хўжалиги органлари (ер усти сувлари бўйича), тоғ-кон саноати ва геология органлари (ер ости ва минерал сувлар бўйича), қурилиш органлари ва кадастр органлари (объектлар шаҳарлар, туманлар марказлари ва қишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудларидан ўтган тақдирда), шунингдек сув хўжалиги объектларидан фойдаланувчи ташкилотлар билан келишади;

келишилган таклифни ва қарор лойиҳасини тасдиқлаш учун белгиланган тартибда маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларига киритади.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ва санитария муҳофазаси зоналарининг маъқулланган чегаралари (ҳудудлари):

туман аҳамиятига эга бўлган каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари ҳамда бошқа сув хўжалиги объектлари, ичимлик ва хўжалик-майший сув таъминоти тизимлари бўйича — экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси органларининг, сув хўжалиги органларининг, шунингдек кадастр органларининг туман бўлинмалари билан;

вилоят (туманлараро) аҳамиятига эга бўлган каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари ҳамда бошқа сув хўжалиги объектлари, ичимлик ва хўжалик-майший сув таъминоти тизимлари, минерал сувлар манбалари ва бошқа сув объектлари бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органларининг, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси органларининг, сув хўжалиги органларининг, шунингдек кадастр органларининг бўлинмалари билан;

трансчегаравий, вилоятлараро ва алоҳида муҳим аҳамиятга эга бўлган сув объектлари, шунингдек минерал сувлар манбалари ва республика аҳамиятига эга бўлган бошқа даволаш курортлари ва санаторийлари бўйича — экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, соғлиқни сақлаш органлари, сув хўжалиги органлари, қурилиш органлари, тоғ-кон саноати ва геология органлари, ер тузиш органлари, гидрометеорология органлари ва кадастр органлари билан келишилади.

Балиқ овлаш аҳамиятига эга бўлган объектларнинг сувни муҳофаза қилиш зоналари экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, сув хўжалиги органлари ҳамда ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш органлари билан келишилади.

Дарёлар ва бошқа қуримайдиган сув оқимлари, каналлар, коллектор-дренаж тармоқлари ҳамда бошқа сув хўжалиги объектлари, ичимлик ва хўжалик-майший сув таъминоти тизимлари шаҳарлар, туманлар марказлари ва қишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудидан ўтган тақдирда, сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ва соҳил бўйи минтақаларининг чегаралари қурилиш ва кадастр органлари билан келишилади.

Минерал сувлар манбаларининг ҳамда маҳаллий аҳамиятга эга бўлган бошқа даволаш курортлари ва санаторийларининг санитария муҳофазаси зоналари соғлиқни сақлаш ва касаба уюшмалари органларининг вилоят бўлинмалари билан, республика аҳамиятига эга бўлганлари эса Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг органлари ва Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг органлари билан келишилади.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш бўйича тасдиқлаш учун киритиладиган материаллар қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

сувни муҳофаза қилиш зоналари ва санитария муҳофазаси зоналари келишилганлиги тўғрисида давлат органларининг ва бошқа органларнинг хулосаларини;
режали-картография материалларини.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини белгилаш бўйича материаллар тасдиқлаш учун тақдим этиладиган тегишли давлат органлари ҳамда ташкилотлари уларни 3 кун ичида кўриб чиқади ва кўриб чиқиш натижаларига кўра ўзининг асосли хулосаларини беради.

137-модда. Сувни муҳофаза қилиш зоналарини ва санитария муҳофазаси зоналарини тасдиқлаш тартиби

Сувни муҳофаза қилиш зоналари ва санитария муҳофазаси зоналари:

туман аҳамиятга эга бўлган каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари ҳамда бошқа сув хўжалиги объектлари, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари бўйича — туман ҳокимининг қарорлари билан;

вилоят (туманлараро) аҳамиятига эга бўлган дарёлар, қуримайдиган сойлар, сув омборлари ва бошқа сув ҳавзалари, каналлар, суғориш ва коллектор-дренаж тармоқлари, ичимлик ва хўжалик-маиший сув таъминоти тизимлари ҳамда бошқа сув хўжалиги объектлари бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг қарорлари билан;

трансчегаравий, вилоятлараро ва алоҳида муҳим аҳамиятга эга бўлган сув объектлари, шунингдек минерал сувлар манбалари ҳамда республика аҳамиятига эга бўлган бошқа даволаш курортлари ва санаторийлари бўйича — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорлари билан тасдиқланади.

Таркибига қишлоқ хўжалигига мўлжалланган суғорилмайдиган тоифадаги ерлардан ташкил топган соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақалари кирадиган сувни муҳофаза қилиш зоналари ва санитария муҳофазаси зоналари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан, таркибига қишлоқ хўжалигига мўлжалланган суғориладиган тоифадаги ерлардан ташкил топган соҳил бўйи ва санитария-ҳимоя минтақалари кирадиганлари эса Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорлари билан тасдиқланади.

Сувни муҳофаза қилиш зоналарининг ва санитария муҳофазаси зоналарининг белгиланган тартибда тасдиқланган чегаралари (худудлари) жойида (натурада) огоҳлантирувчи белгилар билан белгиланади.

Лойиҳа ташкилоти томонидан ҳар бир сув объектининг сувни муҳофаза қилиш зоналари ва санитария муҳофазаси зоналари худудининг паспорти қонунчиликда белгиланган шаклда тайёрланади.

Сувни муҳофаза қилиш зонаси ёки санитария муҳофазаси зонаси худудининг паспортида сув объектининг номи, белгиланган зоналар (минтақалар) ва ушбу зоналардаги ерлардан фойдаланиш режими кўрсатилади. Паспортга белгиланган зоналар (минтақалар) чегаралари (худудлари) тасвирланган картографик материал илова қилинади.

Паспорт маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органи раҳбари томонидан имзоланади ҳамда хўжалик фаолияти режимига риоя этилишини назорат қилиш учун давлат назорати органларига ва бошқа манфаатдор органларга юборилади.

Ерлардан фойдаланиш режимига, хўжалик фаолиятини юритишга ва ушбу Кодекснинг 24-бобида назарда тутилган бошқа хатти-ҳаракатларга риоя этиш мажбурияти сувни муҳофаза қилиш зоналаридаги ерлардан фойдаланувчи ер эгаларининг, ердан фойдаланувчиларнинг ҳамда ер ижарачиларининг зиммасига юклатилади.

Белгиланган режимга риоя этилиши устидан давлат назорати маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги кўмитаси, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги

объектлари хавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекцияси органлари томонидан амалга оширилади.

Сув хўжалиги объектлари ва уларнинг иншоотлари устидан назорат, шунингдек уларни муҳофаза қилиш бўйича бевосита объектларнинг ўзида зарур чора-тадбирларни кўриш ушбу объектлар тасарруфида бўлган ташкилотлар томонидан қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилади.

138-модда. Сувни муҳофаза қилиш зоналарида сувни ва сув объектларини ифлосланишдан, булғаланишдан ва камайиб кетишдан муҳофаза қилишни таъминлаш

Сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарида ва уларга туташ ҳудудларда сувни ва сув объектларини ифлосланишдан, булғаланишдан ва камайиб кетишдан муҳофаза қилишни, шунингдек сувларнинг ҳолатини ва улардан фойдаланиш режимини яхшилашни таъминловчи қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади, жумладан:

саноат сув таъминотининг сув айланиш тизимларини, оқова сувларни тозалаш ва зарарсизлантириш иншоотларини қуришга қаратилган технологик чора-тадбирлар;

иктисодиёт тармоқларида оқова сувлар чўкиндиликларидан фойдаланган ҳолда утилизация қилиш бўйича чора-тадбирлар;

саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш объектларида тозалаш ҳамда зарарсизлантириш иншоотларининг барқарор ишлашини таъминловчи технологик жараёнларни ташкил этиш бўйича чора-тадбирлар;

ифлосланган оқова сувлар ҳосил бўлишини истисно этувчи технологик жараёнларни ташкил этиш бўйича чора-тадбирлар;

сув объектлари соҳилларини мустаҳкамлаш, уларни ювилиб кетишдан, ботқоқланишдан муҳофаза қилиш, шунингдек сув объектлари сув оқимининг табиий режимини барқарорлаштириш ва яхшилашни таъминловчи ўрмон-мелиорация ҳамда агротехник чора-тадбирлар;

сувдан фойдаланиш учун қулай шароитлар мавжуд бўлишини таъминлайдиган сув хўжалиги иншоотлари қурилишини, шунингдек зарур ҳолларда дарёлар, каналлар, коллектор-дренаж тармоқлари ўзанларини, ҳовузлар, кўллар ва сув омборлари тубларини балчиқ ва чўкиндилардан тозалашни назарда тутувчи ирригация-мелиорация чора-тадбирлари;

сув объектларига оқизиладиган оқова сувларни юқумсизлантиришни ва зарарсизлантиришни, шунингдек хўжалик фаолияти учун эгалланган ҳудудларнинг санитария муҳофазасини ва ободонлаштирилишини таъминловчи санитария-техник чора-тадбирлар;

сувларнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатадиган корхоналарни, бинолар ва иншоотларни сувни муҳофаза қилиш зоналаридан ташқарига кўчиришни ёки уларни ёпишни назарда тутувчи ташкилий чора-тадбирлар;

атроф-муҳитга ижобий таъсир кўрсатиш учун ифлослантирувчи воситалардан фойдаланмаган ҳолда кўкаламзорлаштириш учун кўчатлар ва дов-дарахтлар экишни назарда тутувчи чора-тадбирлар.

Янги қурилаётган сув объектларининг сувни муҳофаза қилиш зоналарида ушбу модданинг **биринчи қисмида** назарда тутилган чора-тадбирларни амалга ошириш харажатлари мазкур сув объектларини қуриш қийматига киритилади.

Мавжуд сув объектларида сувни муҳофаза қилиш зоналари белгиланиши муносабати билан ҳудуднинг ифлосланишини бартараф этиш бўйича ишлаб чиқиладиган технологик ва санитария-техник чора-тадбирлар ушбу ифлосланишларга айбдор бўлган ташкилотларнинг, шунингдек фуқароларнинг маблағлари ҳисобидан бажарилади.

Ирригация-мелиорация, агротехник ва ташкилий чора-тадбирлар тасарруфида сув объектлари бўлган тегишли вазирликлар, ва идораларнинг, шунингдек бошқа ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан бажарилади.

25-боб. Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналарни, иншоотларни ҳамда бошқа объектларни жойлаштириш, лойihalаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш, тиклаш ва ишга тушириш

139-модда. Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналарни, иншоотларни ҳамда бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш, тиклаш ва ишга тушириш шартлари

Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналарни, иншоотларни ҳамда бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш, тиклаш ва ишга туширишда, янги технологик жараёнларни жорий этишда аҳолининг соғлиғини сақлаш ҳамда ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжларини биринчи навбатда қаноатлантириш талабларига риоя этган ҳолда сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш, шунингдек коллектор-дренаж сувларини ва оқова сувларни чиқариб юборишнинг қулай режими таъминланиши керак. Бунда сув объектларидан олинадиган ва уларга қайтариладиган сувни ҳисобга олишни, сувларни ифлосланиш, булғаниш ва камайиб кетишдан сақлашни, сувларнинг зарарли таъсирининг олдини олишни, ерларнинг сув босишини имкон қадар камайтиришни, ерларни шўрланишдан, зах босишдан ёки қақраб қолишдан муҳофаза қилишни, шунингдек қулай табиий шароитлар ва ландшафтларни сақлаб қолишни таъминловчи тадбирлар назарда тутилади.

Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналарни, иншоотларни ҳамда бошқа объектларни қуриш ва реконструкция қилиш лойиҳалари сув объектларидан дам олиш ва спорт учун фойдаланиш имкониятлари ҳисобга олинган ҳолда тузилиши керак.

140-модда. Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларида корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва ишга тушириш шартлари

Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларида янги ва реконструкция қилинган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш ва ишга туширишда ушбу Кодекс 143-моддасининг талабларига риоя этиш билан бир қаторда, балиқлар захираларига, бошқа сув ҳайвонларига ва ўсимликларга ҳамда уларни сақлаб қолиш, қайта тиклаш ва кўпайтириш шартларига етказилаётган зарарнинг ўрни қопланишини таъминлайдиган тадбирлар ўз вақтида амалга оширилиши керак.

141-модда. Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ҳамда бошқа объектлар қуриладиган, реконструкция қилинадиган, таъмирланадиган ва тикланадиган жойларни белгилаш

Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ҳамда бошқа объектлар қуриладиган, реконструкция қилинадиган, таъмирланадиган ва тикланадиган жойларни белгилаш ушбу сув объектларидан фойдаланувчи ташкилотлар, шунингдек бошқа манфаатдор ташкилотлар билан қонунчиликка мувофиқ келишилади.

142-модда. Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш лойиҳаларини келишиш ҳамда давлат экспертизасидан ўтказиш

Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни қуриш ва реконструкция қилиш лойиҳалари экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, тоғ-кон саноати ва геология органлари ҳамда бошқа ваколатли органлар билан келишиб олиниши лозим, шунингдек қонунчиликка мувофиқ давлат экспертизасидан ўтказилади.

Мелиорация объектларини таъмирлаш ва тиклаш лойиҳалари қонунчиликда белгиланган тартибда давлат экспертизасидан ўтказилади.

Ишлаб чиқариш шароитларига кўра айланма сув таъминоти ва чиқитсиз технологияга ўтказилиши мумкин бўлган саноат корхоналарининг сув билан тўхтовсиз таъминлаш тизимларини лойиҳалаштириш, қуриш ва реконструкция қилишга йўл қўйилмайди.

143-модда. Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни ишга туширишни тақиқлаш

Қуйидагиларни ишга тушириш тақиқланади:

сувнинг ифлосланиши ва булғанишининг олдини олувчи қурилмалар билан таъминланмаган, шунингдек сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига салбий таъсир кўрсатадиган янги ҳамда реконструкция қилинган корхоналар, цехлар, агрегатларни, коммунал объектларини ва бошқа объектларни;

ерларнинг сув босиши, зах босиши, ботқоқланиши, шўрланишининг ҳамда тупроқ эрозиясининг олдини олувчи лойиҳаларда назарда тутилган тадбирлар ўтказилгунига қадар суғориш ва сув билан таъминлаш тизимларини, сув омборлари ва каналларни;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ сув қабул қиладиган ва бошқа иншоотларни қуриб битказмай туриб, зах қочириш тизимларини;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ балиқларни сақлаб қолиш қурилмалари бўлмаган сув олиш иншоотларини;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ тошқин сувларни ва балиқларни ўтказиб юборадиган қурилмалари тайёр бўлмаган гидротехника иншоотларини;

ер ости сув захиралари тасдиқланмаган гуруҳли сув олиш иншоотларини, шунингдек минерал ва термал сув кудуқларини;

сувни тартибга солиш ва ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозламай ва тегишли ҳолларда санитария муҳофазаси зоналарини белгиламай туриб, сув чиқариш учун бурғиланган кудуқларни.

Ўзани тайёрлашга, шунингдек фавқулодда вазиятларнинг олдини олишга ва уларнинг оқибатларини камайтиришга доир лойиҳаларда назарда тутилган тадбирлар амалга оширилмагунига қадар сув омборларини сув билан тўлдириш тақиқланади.

144-модда. Сув объектларидан ўтадиган кўприкларни, ўтиш йўлларини ҳамда бошқа транспорт коммуникацияларини қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва тиклаш лойиҳаларини келишиш

Сув объектларидан ўтадиган кўприкларни, ўтиш йўлларини ва бошқа транспорт коммуникацияларини қуриш ҳамда реконструкция қилиш лойиҳалари сув хўжалиги, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши, Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги объектлари хавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекцияси органлари, фавқулодда вазиятлар органлари билан ҳамда зарур бўлган ҳолларда, энергетика органлари, архитектура ва қурилиш органлари, транспорт органлари (дарё транспортига оид қисмида) билан келишиб олиниши лозим, шунингдек тошқин сувларини ўтказиб юборишни, сув объектларидан фойдаланиш режимини, сувларнинг ифлосланиши, булғаниши ва камайиб кетиши бартараф этилишини, уларнинг зарарли таъсирининг олдини олишни таъминловчи тадбирлар ўтказилишини назарда тутиши керак.

Сувнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи сув объектларидан ўтадиган кўприкларни, ўтиш йўлларини ҳамда бошқа транспорт коммуникацияларини таъмирлаш ва тиклаш лойиҳалари сув хўжалиги органлари билан, шунингдек қонунчиликка мувофиқ бошқа ваколатли органлар билан келишиб олиниши лозим ҳамда тошқин сувларни ўтказиб юборишни, сув объектларидан фойдаланиш режимини, сувларнинг булғаниши ва ифлосланиши бартараф этилишини таъминловчи тадбирлар ўтказилишини назарда тутиши керак.

26-боб. Сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш

145-модда. Экстремал сув танқислиги ва қурғоқчилик

Экстремал сув танқислиги сув манбасининг сувлилик даражаси кўп йиллик (камида 30 йил) норманинг 50 фоизини ва ундан кам фоизни ташкил этадиган даврдир.

Ёғингарчилик миқдори нормал равишда қайд этилган даражалардан кам бўлганда юзага келиб, ер ресурсларининг маҳсулдорлигига салбий таъсир кўрсатадиган гидрологик мувозанатнинг жиддий бузилишини келтириб чиқарувчи табиий ҳодиса қурғоқчиликдир.

Экстремал сув танқислигининг ва қурғоқчилик хавфининг олдини олиш мақсадида сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги махсус ваколатли органи томонидан маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ҳамда бошқа манфаатдор тарафлар билан биргаликда уларни мониторинг қилиш ва эрта огоҳлантириш тизимининг самарали ишлашини, иқтисодиёт тармоқлари, аҳоли гуруҳлари ҳамда ҳудудлар бўйича заифлик ва таъсир кўрсатиш баҳоланишини ҳамда уларга тайёргарлик кўриш ва уларнинг оқибатларини юмшатиш чоралари кўрилишини назарда тутувчи аниқ чора-тадбирлар ишлаб чиқилади ва амалга оширилади.

Экстремал сув танқислиги юзага келган тақдирда, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

экстремал сув танқислигига учраган ҳудудларда сувдан фойдаланишда янги устуворликларни вақтинча жорий этиш тўғрисида махсус қарор қабул қилишга;

сув ресурсларидан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган фаолиятнинг айрим ёки барча турларига нисбатан чекловлар жорий этишга ҳақли.

146-модда. Ташкилотлар ва муассасаларнинг сувларнинг зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олиш ҳамда уни бартараф этиш бўйича мажбуриятлари

Ташкилотлар ва муассасалар фавқулодда вазиятлар органлари, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши органлари, сув хўжалиги органлари, тоғ-кон саноати ва геология органлари ҳамда бошқа манфаатдор органлар билан келишувга кўра ёки шунга ваколатли бўлган давлат органларининг кўрсатмалари бўйича:

сув тошқинларининг, сув босиши ва зах босишининг;

соҳиллар, ҳимоя дамбалари ва бошқа иншоотлар бузилиб кетишининг;

ерларнинг ботқоқланиши ва шўрланишининг;

тупроқлар эрозиясининг, жарликлар, ўпирилишлар юзага келишининг, сел оқимларининг ва сувларнинг бошқа зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олишга ҳамда уларни бартараф этишга доир тадбирларни ўтказиши шарт.

147-модда. Сувнинг зарарли таъсир кўрсатиши натижасида юз берадиган табиий офатларнинг олдини олиш ва оқибатларини бартараф этишга доир чора-тадбирлар

Ҳудудларда тошқинлар ва сел бўлганда авария ҳолатларининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш ишларини бажариш маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан ташкил этилади.

Сувнинг зарарли таъсир кўрсатиши натижасида юз берадиган табиий офатларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш ишларига тезкор раҳбарлик қилиш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан зарур ҳолларда маъмурий-ҳудудий бирликларда вилоят ва туман штаблари ташкил этилади ҳамда тошқинларга ва селларга қарши курашиш бўйича ҳудудий комиссиялар тузилиб, уларнинг таркибига тегишли ташкилотлар ва муассасаларнинг вакиллари киради.

148-модда. Сувнинг зарарли таъсир кўрсатишидан муҳофаза қилишга, унинг зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олишга ва уни бартараф этишга доир тадбирларни молиялаштириш

Сувнинг зарарли таъсир кўрсатишидан муҳофаза қилишга, унинг зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олиш ва уни бартараф этишга доир тадбирлар Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидан молиялаштириладиган ташкилотларнинг балансидаги объектларда тегишли бюджет маблағлари ҳисобидан, сувдан фойдаланувчиларнинг балансидаги объектларда эса уларнинг ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

VI БЎЛИМ. СУВДАН ВА СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШНИ, УЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ ИҚТИСОДИЙ ЖИҲАТДАН

РАҒБАТЛАНТИРИШ, СУВГА ДОИР ДАВЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР, СУВ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЧИЛИКНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК ВА СУВГА ДОИР НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ

27-боб. Сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланишни ва уларни муҳофаза қилишни иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш

149-модда. Сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланишнинг ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва бошқа чора-тадбирлари

Сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланишнинг ҳамда уларни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий чора-тадбирларида қуйидагилар назарда тутилади:

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ундириш, сув етказиб бериш ва кўрсатилган бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўлов, сув объектларини ифлослантирганлик ва уларга зарарли таъсир кўрсатганлик учун компенсация тўловлари;

сувдан фойдаланувчиларга сувни тежашда, сувнинг ҳисобини юритишда, сувни тежайдиган суғориш ва сувни тозалаш технологияларини жорий этишда, сувни муҳофаза қилиш ва тежашда самара берадиган бошқа фаолиятни амалга оширишда қонунчиликка мувофиқ бериладиган солиқ, кредит имтиёзлари ва бошқа имтиёзлар;

сув етказиб берувчи ташкилотлар орасида рақобатни ривожлантириш, сув ресурсларини бошқариш ва сувдан фойдаланувчиларга сув етказиб бериш жараёнларига давлат-хусусий шериклик принципларини жорий этиш.

Нодавлат нотижорат ташкилотлари ўз таъсис ҳужжатларига мувофиқ сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишга доир самарали чора-тадбирлар татбиқ этилишини қонунчиликда белгиланган тартибда рағбатлантириши мумкин.

150-модда. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун тўловлар

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун тўловлар қуйидагилардан иборат:

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқдан;

сув етказиб бериш ва бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўловдан;

сув олиш квоталарини бошқа сувдан фойдаланувчилардан сотиб олиш учун тўловдан (квотанинг бир қисмини бошқаларга беришга доир шартномага мувофиқ);

сувдан лимитдан ортиқча фойдаланганлик учун тўловдан (сувдан лимитдан ортиқча фойдаланганлик ёки сув етказиш бўйича мажбуриятнинг бир қисмини бошқаларга беришга доир шартномага мувофиқ);

атроф-муҳитни (сувлар ва жой рельефини) ифлослантирганлик учун компенсация тўловидан.

Атроф-муҳитни ифлослантирганлик, шунингдек сувдан ва сув объектларидан лимитдан ортиқча (нормативдан ортиқ) ва бошқача тарзда нооқилона равишда фойдаланганлик учун компенсация тўловлари юридик шахс даромадидан (фойдасидан) ундирилади, қолган барча тўловлар эса юридик шахс бўлган сувдан фойдаланувчилар маҳсулотининг (ишларининг, хизматларининг) таннархига киритилади.

Сувдан фойдаланганлик учун тўловлар ва атроф-муҳитни ифлослантирганлик учун компенсация тўловлари бўйича имтиёзлар қонунчиликда белгиланади.

Ичимлик ва хўжалик-маиший эҳтиёжлари учун ичимлик сув таъминоти корхоналарига сув етказиб берганлик ҳамда бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўлов ундирилмайди.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланганлик учун тўловларнинг, сувни ва сув объектларини ифлослантирганлик учун компенсация тўловларининг тўланиши юридик ҳамда жисмоний шахсларни сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишдан ва етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбуриятидан озод этмайди.

Ёнғинни ўчириш эҳтиёжлари ва фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш учун фойдаланилган сув ҳажми учун тўлов ундирилмайди.

151-модда. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқни белгилашга, жорий этишга ва бекор қилишга, ҳисоблаб чиқаришга ҳамда тўлашга доир муносабатлар, шунингдек солиқ мажбуриятларини бажариш билан боғлиқ муносабатлар Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси билан тартибга солинади.

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқдан тушумларни Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети ва фойдаланувчи ташкилотлар (сув етказиб берувчи ташкилотлар) бюджетлари ўртасида тақсимлаш ҳар йили қабул қилинадиган навбатдаги йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисидаги Қонунда белгиланади.

152-модда. Сув етказиб берганлик ва бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўлов

Сув етказиб бериш хизматлари ва сув хўжалиги объектларидан фойдаланиш ҳамда уларга техник хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бошқа сув хўжалиги хизматлари пулли асосда кўрсатилади.

Сув етказиб берганлик учун тўлов сув етказиб берувчи ташкилотнинг харажатларини, шу жумладан фойдаланишга доир ва маъмурий харажатларни, келажакда сув етказиб бериш инфратузилмасини модернизация қилиш харажатларини қоплашга, шунингдек сув етказиб берувчи ташкилотнинг рентабеллигини таъминлашга қаратилган.

Сув етказиб бериш учун тўловлар Давлат бюджети ҳисобидан, шунингдек ўзаро субсидиялаш механизми орқали амалга оширилиши мумкин.

Бунда сув етказиб бериш харажатлари битта гидрографик зонада барча сувдан фойдаланувчилар учун бир хил бўлиши керак.

Сув етказиб бериш хизматлари ва бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўловларнинг базавий ставкалари қуйидагилар ҳисобга олинган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги томонидан тасдиқланади:

сув тежашни рағбатлантириш ва тарифларни етказиб берилган сув ҳажмларига боғлаш зарурияти;

мазкур гидрографик зонадаги сувлилик даражаси;

турли ҳудудлардаги сувдан фойдаланувчилар учун сув етказиб бериш харажатларидаги тафовутлар ва битта ҳудуд доирасидаги сувдан фойдаланувчилар учун тарифларни тенглаштириш;

давлатнинг ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг устувор йўналишлари.

Сув етказиб бериш хизматлари ва бошқа сув хўжалиги хизматлари учун тўлов ундириш тартиби ҳамда шартлари сув етказиб берувчи ташкилотлар ва сувдан фойдаланувчилар ўртасидаги шартномаларда белгиланади.

Сув етказиб берганлик учун тўлов сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ таркибига қисман ёки тўлиқ киритилиши мумкин.

Сув етказиб берганлик учун тўловнинг сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ таркибига киритилган қисмида сув етказиб берувчи ташкилот ёки солиқ органлари томонидан ундирилади.

153-модда. Сувларни ифлослантирганлик учун компенсация тўловлари

Сувларни ифлослантирганлик учун компенсация тўловлари «ифлослантитувчи тўлайди» принципига асосланиб, унга мувофиқ ифлослантиришни бартараф этиш, чеклаш ва камайтириш чора-тадбирлари билан боғлиқ сарф-харажатлар компенсация тўловлари субъекти томонидан қопланади.

Сув объектларига ва жой рельефига ифлослантитувчи моддаларни норматив ва нормативдан ортиқча, аварияли ва бир йўла чиқариш массаси компенсация тўловлари объектидир.

Сув объектларига ва жой рельефига ифлослантитувчи моддаларнинг чиқарилишини амалга оширувчи юридик ва жисмоний шахслар компенсация тўловлари субъектларидир.

Компенсация тўловларини ҳисоб-китоб қилиш, тўловларни амалга ошириш ва тушган маблағлардан фойдаланиш қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилади.

154-модда. Сув хўжалигида давлат-хусусий шериклик ва аутсорсинг

Сув хўжалигида давлат-хусусий шериклик «Давлат-хусусий шериклик тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ амалга оширилади.

Давлат-хусусий шериклик принциплари сув хўжалиги тизимининг давлат ташкилотлари ва хусусий сектор ўртасида давлат сектори томонидан бошқариладиган ҳамда Давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириладиган сув хўжалиги инфратузилмаси лойиҳаларини ишлаб чиқишга, реализация қилишга ҳамда молиялаштиришга қаратилган узоқ муддатли шартномавий шериклик муносабатларини назарда тутди.

Қуйидагилар (хизмат кўрсатувчи ташкилотларнинг мол-мулкни вақтинча, доимий бошқарувга ва бошқа шакллардаги бошқарувга бериш имконияти билан) аутсорсингга ўтказилиши мумкин:

сув хўжалиги объектларидан фойдаланиш ва уларга техник хизмат кўрсатиш;

сув хўжалиги объектларига хизмат кўрсатиш бўйича бошқа хизматлар.

Сув хўжалиги объектларини ва хизматларини аутсорсингга ўтказиш ҳамда давлат-хусусий шериклик фақат танлов (тендер) асосида шаффоф тартиб-таомилларга кўра амалга оширилади.

Сув хўжалиги объектлари давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги битим асосида берилганда, ушбу сув объектларини бошқарувга қабул қилган хусусий шериклар ўзининг хизмат кўрсатиш зонасида:

фаолият кўрсатаётган барча сув хўжалиги объектларини мустақил бошқаради;

сув олиш лимити ва сув етказиб берувчи ташкилотларнинг сувдан фойдаланувчилар олдидаги шартномавий мажбуриятлари доирасида сувдан фойдаланувчиларни белгиланган тартибда сув билан таъминлайди;

сув бўйича тўлиқ ҳисобот ва ҳисобдорлик юритилишини таъминлайди, ушбу жараёнларга автоматлаштирилган тизимни жорий этади;

ўзининг хизмат кўрсатиш зонасидаги барча сув хўжалиги объектлари босқичма-босқич модернизация қилинишини таъминлайди.

155-модда. Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилиш

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилиш сув муҳитининг ифлосланиши, сувлар сифатининг ёмонлашиш ҳамда сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган бошқа зарарли таъсирлар оқибатида зарар етказилган ҳолларда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мол-мулки ҳамда даромадларини, фуқароларнинг ҳаёти, соғлиғи ва мол-мулкни ҳимоя қилиш фаолиятдан иборат.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилишда юридик ёки жисмоний шахсларнинг мулкий манфаатларини ҳимоя қилиш улар томонидан тўланадиган суғурта мукофотларидан, шунингдек бошқа маблағлардан шаклландиган пул фондлари ҳисобидан, суғурта шартномасига мувофиқ ва муайян ходиса (суғурта ходисаси) юз берганда уларга суғурта товонини (суғурта тўловини) тўлаш орқали амалга оширилади.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилиш, қоида тариқасида, экология суғуртаси тартибида амалга оширилади.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилиш фуқаролик қонунчилигида, табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунчиликда, суғурта фаолияти тўғрисидаги қонунчиликда, ушбу Кодексда ва бошқа қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурталашнинг асосий мақсади сувнинг ва сув объектларининг ифлосланиши, авариялар, бошқа суғурта ҳодисаси юзага келиши оқибатида учинчи шахсларнинг ҳаётига, соғлиғига, мол-мулкига ва (ёки) атроф-муҳитга етказилган зарарни қоплашдан иборатдир.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги хавфларни суғурта қилишнинг асосий принциплари, объектлари, субъектлари ва тартиби «Суғурта фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгиланади.

156-модда. Сув хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш

Сув хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш қуйидагиларни ўз ичига олиши мумкин:

сув хўжалиги тизимининг давлат ташкилотларини молиялаштириш;

янги сув хўжалиги иншоотлари ва тизимларини қуриш ҳамда мавжудларини реконструкция қилиш учун молиявий ресурсларни, шу жумладан давлат кафолати остидаги қарзлар ва инвестицияларни жалб қилиш;

трансчегаравий, республика, вилоятлараро, туманлараро ва хўжаликлараро аҳамиятга эга бўлган сув объектларидан, сув хўжалиги иншоотларидан ва тизимларидан фойдаланиш бўйича тадбирларни Ўзбекистон Республикасининг бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштириш;

сувдан фойдаланувчиларга қонунчиликда белгиланган тартибда имтиёзли ва узок муддатли кредитлар ҳамда бошқа преференциялар бериш;

сув хўжалиги тизимини қўллаб-қувватлашга доир бошқа чора-тадбирларни қонунчиликка мувофиқ амалга ошириш.

Сувдан ва сув объектларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги инвестиция сиёсати қайтариб бериш шарти билан марказлашган кредитлар ҳисобига сув хўжалигини ривожлантиришни давлат томонидан қўллаб-қувватлашга, сув хўжалиги органларининг шахсий маблағлари тармоқни ривожлантириш учун жойлаштирилишини рағбатлантиришга ҳамда инвестицияларга йўналтириладиган маблағларнинг сарфланишини назорат қилишга асосланади.

28-боб. Сувга доир давлатлараро муносабатлар

157-модда. Сувга доир муносабатлар соҳасидаги халқаро ҳамкорликнинг асосий принциплари ва йўналишлари

Ўзбекистон Республикаси сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги ҳамкорликни халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормалари, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари асосида амалга оширади.

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикасининг сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлигининг асосий йўналишларидир:

Ўзбекистон Республикасининг сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро шартномаларини бажариш;

трансчегаравий сувлардан ва сув объектларидан, шунингдек атроф-муҳитдан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасида Ўзбекистон Республикасининг миллий манфаатларини ҳимоя қилиш;

Ўзбекистон Республикасининг сув хавфсизлигини таъминлаш ҳамда минтақанинг сув ресурсларидан ва давлатлараро сув хўжалиги объектларидан биргаликда фойдаланиш масалалари бўйича ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш;

Марказий Осиё мамлакатлари манфаатларининг балансини таъминлайдиган, минтақанинг трансчегаравий сув ресурсларини биргаликда бошқариш бўйича ўзаро мақбул механизмларни амалга ошириш.

158-модда. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик механизмлари

Ўзбекистон Республикасининг сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлиги механизмлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

трансчегаравий таъсир кўрсатадиган ёки кўрсатиши мумкин бўлган фаолиятни амалга оширишда ўз ҳудудидаги трансчегаравий сувлардан ва сув объектларидан оқилона ҳамда адолатли фойдаланишни таъминлаш;

трансчегаравий сувларнинг ифлосланиши бошқа давлатларнинг трансчегаравий сув объектларига ўтишига олиб келиши мумкин бўлган ифлосланишга йўл қўймаслик, унинг олдини олиш, уни чеклаш чораларини кўриш;

трансчегаравий таъсирнинг олдини олиш, уни чеклаш ва камайтириш учун тегишли ҳуқуқий, маъмурий, иқтисодий, молиявий ва техник чора-тадбирларни ишлаб чиқиш, тасдиқлаш, биргаликда амалга ошириш;

трансчегаравий таъсирнинг олдини олиш, уни чеклаш ва камайтириш соҳасида биргаликда икки томонлама ҳамда кўп томонлама тадқиқотлар ва ишланмаларни амалга ошириш;

Ўзбекистон Республикасининг сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро шартномаларида назарда тутилган бошқа ҳамкорлик механизмлари.

159-модда. Трансчегаравий сув объектларидан фойдаланишни тартибга солиш

Ўзбекистон Республикасининг ва Орол денгизи хавзасидаги бошқа давлатларнинг ҳудудида жойлашган трансчегаравий сув объектларидан, шунингдек асосан сувда сузувчи қушлар яшайдиган сувли-боткоқ ерлардан фойдаланиш, сув хўжалиги ва сувни муҳофаза қилиш тадбирларини ўтказиш Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси трансчегаравий сув объектларининг Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида тартибга солинмаган қисмида сувдан фойдаланиш Ўзбекистон Республикасининг қонунчилигига мувофиқ амалга оширилади.

160-модда. Сувга доир давлатлараро низолар

Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатлар ўртасидаги сувга доир давлатлараро низолар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

Сувга доир давлатлараро низолар ва келишмовчиликлар дипломатик каналлар, музокаралар, ўзаро маслаҳатлашувлар орқали ва сувга доир низонинг тарафлари учун мақбул бўлган ҳар қандай бошқа усулларда тезкор равишда ҳал этилади.

29-боб. Сув тўғрисидаги қонунчилик бузилишининг ҳуқуқий оқибатлари

161-модда. Сув тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгарлик

Сув тўғрисидаги қонунчиликни бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

162-модда. Давлатнинг сувга бўлган эгаллик ҳуқуқини бузадиган битимларнинг ҳақиқий эмаслиги

Давлатнинг сувга бўлган эгаллик ҳуқуқини тўғридан-тўғри ёки яширин шаклда бузадиган битимлар ҳақиқий эмасдир.

163-модда. Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган сув объектларини қайтариш

Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган сув объектлари эгаллик килувчига улардан қонунга хилоф равишда фойдаланиш вақтида амалга оширилган харажатларнинг ўрни қопланмаган ҳолда қайтарилади.

Қонунга хилоф равишда фойдаланиш даврида сув объектларига зарар етказилган тақдирда, сув объектини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган шахс етказилган зарарнинг ўрнини қоплаши шарт.

164-модда. Сув олиш тартибини бузганлик учун молиявий санкциялар

Қишлоқ хўжалиги, балиқ хўжалиги, саноат, энергетика ва хўжалик-маиший эҳтиёжлар учун сув олиш тартиби юридик шахслар томонидан бузилган тақдирда, уларга нисбатан қуйидаги миқдорларда жарима тарзидаги молиявий санкциялар қўлланилади:

сувдан фойдаланувчилар белгиланган лимитдан ортиқ олган ҳар минг куб метр сув учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг 20 фоизи миқдорида;

сувдан фойдаланувчилар сув олиш шартномалари тузилмаган ҳолда олган ҳар минг куб метр сув учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг 30 фоизи миқдорида;

сувдан фойдаланувчилар сувни бошқариш ва ҳисобга олиш воситалари билан жиҳозланмаган ҳолда олган ҳар минг куб метр сув учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг 5 фоизи миқдорида;

сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари, сув етказиб берувчи ташкилотлар ва сувдан фойдаланувчилар сувдан махсус фойдаланишга доир рухсатномасиз олган ҳар минг куб метр сув учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг 40 фоизи миқдорида;

сув хўжалигининг фойдаланувчи ташкилотлари, сув етказиб берувчи ташкилотлар ва сувдан фойдаланувчилар ўзбошимчалик билан олган ҳар минг куб метр сув учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг 30 фоизи миқдорида.

Сув олиш тартибининг бузилиши молиявий санкциялар қўлланилганидан кейин бир йил ичида такроран содир этилганда, ушбу модданинг **биринчи қисмида** назарда тутилган молиявий санкциялар беш баравар миқдорда қўлланилади.

Ушбу модданинг **биринчи** ва **иккинчи қисмларида** назарда тутилган жарима тарзидаги молиявий санкциялар суд тартибида қўлланилади, бундан юридик шахслар томонидан молиявий санкциялар суммаси бир ойлик муддатда ихтиёрий равишда тўланган ҳоллар мустасно.

165-модда. Низоларни ҳал этиш

Сувдан ва сув объектларидан, сув хўжалиги объектларидан, шунингдек сув фонди ерларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасида юзага келадиган низолар қонунчиликда белгиланган тартибда ҳал этилади.

(Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 30.07.2025 й., 03/25/1076/0672-сон)